

WIADOMOŚCI UNIwersyteckie

MIESIĘCZNIK • UNIwersYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ

MAJ 2006

5 (129)

PL ISSN 1233-216X

Rok 16 Egzemplarz bezpłatny

Fot. Maciej Przysucha

Nowa Humanistyka już prawie na finiszu

KRONIKA REKTORSKA

Od 31 III przez dwa dni obradował w Lublinie Konwent Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. W obradach uczestniczyli przedstawiciele i władze z uczelni polskich i ukraińskich, założyciele Kolegium. Wybrane zostały nowe władze Kolegium: Przewodniczący Konwentu ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski – prorektor ds. nauki, współpracy z zagranicą i promocji KUL, jego zastępca prof. Mykoła Żyłynskij deputowany Rady Najwyższej Ukrainy, dyrektor Instytutu Literatury im. Tarasa Szawczenki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Zebrani funkcję kanclerza Kolegium powierzyli dr. Włodzimierzowi Osadczemu, historykowi z KUL. Przyjęta została uchwała w sprawie dalszego funkcjonowania Kolegium. Na zakończenie obrad zorganizowana została konferencja prasowa, w której brali udział: profesor Jerzy Kłoczowski, ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski oraz rektor UMCS, prof. W. A. Kamiński. 4 IV w auli Wydziału Humanistycznego odbył się wykład profesor Anny Wierzbickiej, doktora honoris causa naszej uczelni, znakomitej slawistki

o międzynarodowej sławie i osiągnięciach, pracującej w Australijskim Uniwersytecie Narodowym w Canberze. Wykład nt. „Współczesne dylematy moralne przez pryzmat dwóch języków: angielskiego i polskiego” połączony był z promocją jej książki *Semantyka. Jednostki elementarne i uniwersalne*, która ukazała się nakładem Wydawnictwa UMCS. Władze uczelni reprezentowała prorektor Anna Pajdzińska, a spotkanie z profesorem Wierzbicką zgromadziło tłumy pracowników i studentów nie tylko filologii polskiej. 6 IV rektor Wiesław Kamiński wyjechał do Przemyśla na posie-

dzenie poświęcone kształceniu studentów z krajów naszych wschodnich sąsiadów. Na uroczystościach jubileuszowych profesora Józefa Wojtanowicza z Instytutu Nauk o Ziemi, Władze Uczelni reprezentował prorektor Tadeusz Borowiecki, który wręczył Jubilatowi medal i dyplom „Zasłużony dla Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej”. 7 IV Rektor wyjechał do Olsztyna. Nowy tydzień kwietnia rozpoczął się tradycyjnym poniedziałkowym posiedzeniem Kolegium Rektorskiego. W południe Rektor uczestniczył w spotkaniu z wicepremierem Zytą Gilowską, które odbywało się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W środę 12 IV, w auli Senatu obradowała Komisja ds. Badań i Finansów, później Komisja Budżetowa naszej uczelni. Po świętach wielkanocnych, 19 IV obradowały dwie komisje: Rozwoju i Organizacji oraz Komisja Statutowa. 20 IV rektor uczestniczył w obchodach jubileuszu 60-lecia Katedry Fizyki Teoretycznej. Obszerne materiały z uroczystości jednej z najstarszych jednostek naszego uniwersytetu zamieszczamy w bieżącym numerze. Tego dnia rektor Kamiński brał też udział w spotkaniu z goszczącym w Lublinie b. premierem Tadeuszem Mazowieckim. 21 IV rektor przyjął prezydenta Lublina Andrzeja Pruszkowskiego, po południu zaś uczestniczył w posiedzeniu Środowiskowego Kolegium Rektorów Uczelni Lubelskich, które odbywało się na Politechnice Lubelskiej. 22 IV rektor Wiesław Kamiński spotkał się z młodzieżą licealną. Na spotkanie zorganizowanym przez o. dominikanów w klasztorze przy ul. Złotej, Rektor mówił o szansach Lubelszczyzny, gdzie od ponad 60 lat funkcjonuje nasza uczelnia. Omawiano sprawy związane z działalnością UMCS.

O godz. 18.00, w przeddzień Międzynarodowego Dnia książki i Praw Autorskich, księgarnia uniwersytecka zorganizowała ósmą już „Noc z Książką”. Swoje ulubione wiersze tym razem czytali: Zdzisław Bieliń, z-ca dyrektora Woj. Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, rektor Wiesław Kamiński, prorektor KUL profesor Roman Doktor, poeta i bard Jan Kondrak oraz Jausz Palikot, poseł PO. Jak zwykle spotkanie prowadził Witold Dąbrowski. Jak zwykle też publiczność miała kłopoty z odgadnięciem autorów czytanych wierszy. Wybrano bowiem mało popularne utwory Safony, Wojaczka, Szymborskiej, Herber-

ta i innych poetów. Jak zwykle podczas „Nocy” co godzinę zwiększano rabaty na zakupione książki, była muzyka (doskonały saksofonista Grzegorz Czuchaj z Wydziału Artystycznego), lampka wina, soki i przekąski. 25 IV władze rektorskie spotkały się z Samorządem Studentów naszej uczelni w sprawie zorganizowania tegorocznych Dni Kultury Studentów UMCS „Kozienalia 2006”. 26 IV odbywało się posiedzenie Senatu UMCS. Po posiedzeniu rektor przyjął przedstawicieli Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, wizytującej kierunek historia w UMCS. Następnie władze UMCS spotkały się z przedstawicielami mediów na konferencji prasowej, podczas której m.in. zrelacjonowano postęp i zaawansowanie prac nad Statutem UMCS. Od godz. 16.00 w tym dniu rektor kontaktował się z internautami na comiesięcznym czacie (relację jak zwykle zamieszczamy w bieżącym numerze „WU”). 27 IV po całym dniu wizyt i spotkań z interesantami (z uczelni i spoza), rektor wyjechał do Kazimierza, gdzie uczestniczył w konferencji dotyczącej tematyki kapitału intelektualnego Lubelszczyzny. 28 IV rektor otworzył w Muzeum UMCS wystawę „Archeologia na drodze – drogi archeologii”. Informacje o wystawie w tym numerze.

EMP

Fot. Maciej Przysucha

Z PRAC SENATU

Posiedzenie 26 kwietnia

W porządku obrad Senatu znalazły się sprawy dotyczące m.in. nadania tytułu doktora honoris causa UMCS prof. Stephenowi Fischerowi-Galatiemu, zatwierdzenia kandydatów na redaktorów sekcji „Annales UMCS”, zmian w strukturze organizacyjnej UMCS, prac nad nowym statutem uczelni oraz sprawy osobowe i bieżące.

Obrady Senatu UMCS poprzedziło uczczenie chwilą ciszy pamięci zmarłych dra Zenona Tymoszuca – pracownika naukowego Wydziału Politologii oraz mgr Elżbiety Gładosz – pracownika naukowego Wydziału Ekonomicznego.

Część merytoryczną posiedzenia rozpoczęła uchwała w sprawie nadania tytułu doktora honoris causa prof. Stephenowi Fischerowi-Galatiemu (sylwetki przedstawiamy poniżej).

Ponadto Senat zatwierdził kandydatury: prof. dr hab. Urszuli Wich na stanowisko redaktora sekcji H Oeconomia oraz prof. sztuk muz. Gabrieli Rzechowskiej-Klauzy na stanowisko redaktora sekcji L Artes Annales UMCS (sylwetki przedstawiamy niżej).

W trakcie posiedzenia dokonano zmian w strukturze organizacyjnej Uniwersytetu. W tym zakresie Senat zaakceptował: przekształcenie Pracowni Spektrometrii Mas w Zakład Spektrometrii Mas oraz utworzenie Zakładu Zastosowań Matematyki na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki.

Senat UMCS pozytywnie odniósł się do wniosków i uchwał Rady Wydziału Humanistycznego w sprawach (sylwetki awansowanych pracowników zamieszczam niżej) mianowania dr hab. Joanny Durczak, dr hab. Bogumili Truchlińskiej oraz dra hab. Antoniego Krawczyka na stanowiska profesorów nadzwyczajnych na czas nieokreślony.

W sprawach bieżących Senat UMCS – w drodze uchwały – odniósł się negatywnie do proponowanych przez ministra finansów zmian dotychczasowych zasad liczenia kosztów uzyskania przychodu, wynikających z praw autorskich.

Robert Wąsiewicz

SYLWETKI

Prof. Stephen Fischer-Galati ukończył studia na Uniwersytecie Harvarda w USA, gdzie w 1949 roku uzyskał stopień doktora filozofii w zakresie historii. Obecnie jest emerytowanym profesorem historii na

Uniwersytecie w Boulder (Kolorado). Zainteresowania naukowe i badawcze prof. S. Fischera-Galatiego dotyczą dziejów Europy Środkowowschodniej od czasów średniowiecznych, w tym problematyki politycznej, społecznej oraz kulturalnej. Dorobek naukowy prof. S. Fischera-Galatiego liczy ogółem 20 książek i druków zwartych oraz ponad 200 artykułów i recenzji. Jest członkiem wielu organizacji i towarzystw naukowych, a także uczestniczy w pracach komitetów redakcyjnych wielu czasopism naukowych. Ścisłe współpracuje z historykami i anglistami UMCS. Współpraca ta przyniosła wymierne korzyści w postaci wspólnych prac dotyczących zagadnień kulturalnych i literackich tworzących wydawniczą serię Conradowską.

Prof. dr hab. Urszula Wich ukończyła studia wyższe z zakresu ekonomii na UMCS. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskała w 1973 roku, doktora habilitowanego w 1979 roku, zaś tytuł profesora w roku 1991. Obecnie pełni funkcję kierownika Zakładu Polityki Społecznej, Gospodarczej i Przestrzennej. Zainteresowania naukowo-badawcze prof. dr hab. U. Wich obejmują politykę regionalną i ekonomikę regionu oraz problematykę miejską, ze szczególnym uwzględnieniem aglomeracji. Dorobek naukowy prof. dr hab. U. Wich liczy ok. 100 pozycji, w tym książki oraz szereg artykułów, recenzji i sprawozdań. Była promotorem trzech rozpraw doktorskich. Prof. dr hab. U. Wich pełniła funkcję Prodziekana ds. Studenckich oraz Dziekana Wydziału Ekonomicznego. Jest członkiem wielu organizacji i towarzystw naukowych.

Prof. sztuk muz. Gabriela Rzechowska-Klauza ukończyła studia na Wydziale Wychowania Muzycznego oraz Wydziale Instrumentalnym w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Warszawie. W 1980 roku uzyskała kwalifikacje adiunkta po przewodzie I stopnia, w 1994 roku przewód II stopnia, w 1999 roku stanowisko profesora nadzwyczajnego w UMCS, zaś w roku 2002 tytuł profesora sztuk muzycznych. Obecnie, na stanowisku profesora zwyczajnego, pełni funkcję kierownika Zakładu Muzyki Organowej, Sakralnej i Improwizacji w UMCS. W swoim dorobku posiada szereg publikacji drukowanych oraz medialnych w postaci nagrań radiowych i telewizyjnych. Ponadto występowała solowo oraz zespołowo podczas wielu ogólnopolskich i międzynarodowych festiwali muzycznych. Prof. G. Rzechowska-Klauza była członkiem Senatu UMCS, prodziekanem Wy-

działu Artystycznego UMCS oraz Dyrektorem Instytutu Muzyki.

AWANSE

Dr hab. Bogumiła Truchlińska ukończyła studia wyższe z zakresu filologii polskiej na UMCS. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskała w 1983 roku, doktora habilitowanego w 1998 roku, zaś stanowisko profesora nadzwyczajnego w roku 2001. Obecnie pełni funkcję kierownika Zakładu Aksjologii Kultury w Instytucie Kulturoznawstwa UMCS. Zainteresowania naukowe dr hab. B. Truchlińskiej dotyczą filozofii polskiej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień aksjologicznych. Dorobek naukowy dr hab. B. Truchlińskiej liczy ponad 100 publikacji, w tym 3 książki oraz szereg artykułów, recenzji i sprawozdań. Była promotorem 72 prac magisterskich oraz 19 licencjackich. Czynn timer uczestniczy w życiu naukowym, biorąc udział w licznych ogólnopolskich oraz międzynarodowych konferencjach naukowych.

Dr hab. Joanna Durczak ukończyła studia wyższe z zakresu anglistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskała w 1984 roku, doktora habilitowanego w 1997 roku, zaś stanowisko profesora nadzwyczajnego w roku 2001. Obecnie pracuje w Zakładzie Literatury i Kultury Amerykańskiej w Instytucie Anglistyki UMCS. Zainteresowania naukowe i badawcze dr hab. J. Durczak obejmują

literaturoznawstwo amerykańskie. Dorobek naukowy dr hab. J. Durczak liczy ogółem 56 pozycji bibliograficznych, w tym 3 książki oraz szereg artykułów, recenzji i rozpraw. Była promotorem 2 rozpraw doktorskich oraz recenzentem w przewodach habilitacyjnych oraz doktorskich. Jest m.in. członkiem rady redakcyjnej *Studies in English Philology* oraz innych organizacji naukowych.

Dr hab. Antoni Krawczyk ukończył studia wyższe z zakresu historii na UMCS. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskał w roku 1972, doktora habilitowanego w 1995 roku zaś stanowisko profesora nadzwyczajnego w roku 2001 r. Obecnie pełni funkcję kierownika Zakładu Podstaw Kultury i Naukoznawstwa w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS. Zainteresowania naukowe i badawcze dra hab. A. Krawczyka dotyczą m.in. wpływu świadomości społecznej na powstawanie różnych koncepcji kultury, determinantów jej rozwoju oraz nauki o kulturze i kluczowych etapów jej rozwoju. Dorobek naukowy dra hab. A. Krawczyka liczy ogółem 125 pozycji bibliograficznych, w tym 2 monografie oraz szereg artykułów, recenzji, rozpraw i sprawozdań. Był promotorem rozprawy doktorskiej. Czynn timer uczestniczy w życiu naukowym, biorąc udział w licznych ogólnopolskich oraz międzynarodowych konferencjach naukowych.

OGŁOSZENIE

Fundacja na rzecz Nauki Polskiej zachęca młodych naukowców, mających pomysł na komercyjne wykorzystanie innowacyjnego projektu związanego z nowoczesnymi technologiami, do skorzystania z jej pomocy. FNP w ramach nowego programu Innowator oferuje wsparcie przy realizacji innowacyjnych pomysłów wykorzystania nowoczesnych technologii w gospodarce. Najciekawsze biznesplany zakwalifikowanych do programu uczestników będą mogły uzyskać dofinansowanie ze strony Fundacji – w bieżącej edycji pula środków na realizację projektów wyniesie **co najmniej 1 mln zł**. Zapraszamy doktorantów i młodych doktorów reprezentujących dowolne dyscypliny naukowe do zgłaszania wniosków. Przedłużyliśmy termin ich składania **do 15 czerwca**.

Bliższe informacje na stronie www.fnp.org.pl
oraz u koordynatora programu, Jakuba Wojnarowskiego
(tel.: (0 22) 845 95 16, e-mail: jakub.wojnarowski@fnp.org.pl).

KONFERENCJE • SYMPOZJA • ZJAZDY

Męskość jako kategoria kulturowa

Sprawozdanie z I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, zorganizowanej przez Instytut Kulturoznawstwa UMCS oraz lubelski Oddział Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego

W dniach 20–21 kwietnia 2006 roku odbyła się I Ogólnopolska Konferencja Naukowa, zorganizowana przez Instytut Kulturoznawstwa UMCS oraz lubelski Oddział Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego, pod naukowym kierownictwem prof. dra hab. A. Radomskiego. Sekretarzami konferencji były mgr M. Dąbrowska i mgr M. Wójcicka. Obrady otworzył Dyrektor Instytutu Kulturoznawstwa UMCS prof. dr hab. J. Adamowski. Sesji plenarnej przewodniczyła prof. dr hab. B. Truchlińska, a następnie obradowano w trzech sekcjach.

Zagadnienie męskości jest problemem wieloaspektowym, co wykazali prelegenci, będący reprezentantami różnych uczelni i dyscyplin, przedstawiając problem męskości w szerokim kontekście i na różnych płaszczyznach: socjologicznej, psychologicznej, antropologicznej, filozoficznej, pragmatycznej, literackiej i innych.

Referaty można podzielić na poszczególne grupy tematyczne: 1) grupę próbującą odpowiedzieć na pytania: kim jest mężczyzna, czym jest męskość? oraz starającą się nakreślić

obraz mężczyzny, jego transformacje na przełomie dziejów, a także przybliżającą „obszar” czy też tzw. „przestrzeń” męską i sygnalizującą kryzys męskości, 2) przedstawiającą obraz mężczyzny w rzeczywistości filmowej, 3) ukazującą problem męskości w prozie, poezji oraz innych formach literacko-kulturowych, 4) przedstawiającą męskość w sztuce i kulturze, 5) omawiającą współczesne zjawiska oraz ich relacje z tradycyjnym symbolem mężczyzny, wpływ historii na kształtowanie się wizerunku mężczyzny, a także inne problemy.

Do grupy referatów „definiujących” mężczyznę i męskość należą wystąpienia: prof. A. Radomskiego (UMCS) „»Męskość« w „Rzeczywistości Integralnej” Zachodu” (kryzys męskości, desymbolizacja męskości – optymalne warunki dla tego procesu wytworzone przez współczesną rzeczywistość zachodnią, tzw. „nowa męskość”), mgr M. Dziekanowskiej (UMCS) „Męska płęć kulturowa w perspektywie socjologicznej” (problem tożsamości mężczyzny, tożsamość androgyniczna, heteronorma-

tywność kultury), dr E. Głazewskiej (UMCS) „Przestrzeń mężczyzn” (przestrzeń męska w świetle koncepcji „przestrzeni płci”), dra A. Pomiecińskiego (UAM Poznań) „Mężczyzna w popkulturze: od supremacji do kryzysu męskości” (męskość jako konstrukt kulturowy w kontekście symbolicznej kultury popularnej), dr E. Hyży (UMCS) „Chrześcijański ruch Promise Keepers a kryzys męskości” (konflikt wartości ojców i synów jako główne źródło kryzysu męskości), dr A. Golczyńskiej-Grondas (UŁ Łódź) „Kryzys męskości a świat społecznego ubóstwa” (detronizacja ról społecznych, zjawisko feminizacji biedy), a także mgr A. Nowakowskiej „Osobowościowe uwarunkowania konfliktu męskiej roli płciowej” oraz mgr S. Cieniuch (UMCS) „Kryzys męskości jako zmiana tradycyjnego paradygmatu”.

Grupę omawiającą męski wizerunek kinowy reprezentowały wystąpienia: mgra R. Doleckiego (UMCS) „Android jako wojownik, ojciec i kochanek – kulturowe wyznaczniki męskości w wybranych amerykańskich filmach

science fiction” (autor zwrócił uwagę na wykorzystywanie sztucznych wytworów do analizy antropologicznej, odwołując się do pewnych ustaleń antropologicznych zwł. M. Schelera i H. Plessnera), dr K. Citko (UB Białystok) „Artysta, policjant, kochanek, ojciec – obrazy męskości w filmach Pedro Almodovara” (męskie kreacje w twórczości hiszpańskiego reżysera P. Almodovara), dra M. Radkiewicz (UJ Kraków) „Mężczyźni w Amoku, czyli o kryzysie męskości w polskim kinie lat 90.”, mgr P. Kwiatkowskiej (UW Warszawa) „Belmondo u Godarda – męskość anarchiczna na ekranie” oraz dra A. Lewickiego (UWr Wrocław) „Sposoby ukazywania męskiego ciała w filmach fabularnych ostatniej dekady”.

Prezentacje dr K. Szmigiero (AS Piotrków Trybunalski) „Męskość a szaleństwo – przedstawienie mężczyzn chorych psychicznie w filmie i literaturze” oraz dr E. Rudolf (PWZS Walbrzych) „Conan-barbarzyńca we współczesnym świecie” (literacka postać Conana z Climmerii autorstwa Roberta E. Howarda [1932]

GRATULUJEMY

Panu Krzysztofowi Klimkowskiemu, studentowi IV roku prawa naszej uczelni, zdobycia III miejsca w finale X Ogólnopolskiego Konkursu Krasomówczego, który odbywał się w Krakowie. W finale wystąpiło 12 zwycięzców z wydziałów prawa z uczelni całej Polski, którzy losowali zarówno *cacus* prawny, jak i swoją rolę w procesie. Krzysztof Klimkowski wystąpił w roli pełnomocnika powoda w sprawie cywilnej; chodziło o kwestię ustalenia ważności spisanej własnoręcznie testamentu.

Studentom Kolegium Artystycznego UMCS w Kazimierzu i adiunktowi Romualdowi Kołodziejowi (ich opiekunowi) przygotowania grobu wielkanocnego w kościele pw. Świętej Anny w Kazimierzu Dolnym. Bardzo oszczędna, wręcz surowa forma oraz czytelne przesłanie sprawiły, że przedświąteczna wizyta w tym kościele wzbudziła głębokie refleksje odwiedzających związane ze świętami Wielkiej Nocy.

Samorządowi Studentów UMCS powołania pierwszego w Polsce Zespołu Studenckich Rzeczników Bolońskich i powołania Biura Informacji Wymian Zagranicznych. Mamy nadzieję, że instytucje te spopularyzują wymianę i wyjazdy zagraniczne studentów naszej uczelni, służyć będą pomocą i informacją przy ich organizowaniu. Studenckim Rzecznikiem Bolońskim w naszym uniwersytecie została Urszula Pawlak.

ZDANIEM BLONDYNKI

Dzisiaj na poważnie. Minęło dwadzieścia lat od katastrofy w Czarnobylu. Wówczas nasi naukowcy z Wydziału Chemii jako jedni z pierwszych stwierdzili i zbadali poziom zanieczyszczenia radioaktywnego na naszym terenie. Nic więc dziwnego, że o wypowiedź w tej sprawie jedna z lubelskich redakcji poprosiła ówczesnego szefa Katedry Radiochemii, b. prorektora UMCS, profesora Jerzego Szczypę. Jego wypowiedź poważnie okrojono i ocenowano, nie informując o tym fakcie zainteresowanego. Wywołało to jednak, taką – delikatnie mówiąc – irytację profesora Szczypy, że, gdy po paru dniach rzeczona redakcja poprosiła o ponowną wypowiedź, profesor odesłał dziennikarza po informacje do... cenzora.

Przypominam Państwu, że było to w 1986 roku.

KONFERENCJE • SYMPOZJA • ZJAZDY

oraz jej oddziaływanie i aktualność we współczesnej literaturze i filmie) stanowiły pewnego rodzaju łącznik między grupą tematyczną zajmującą się kreacjami męskimi w kinie oraz grupą ukazującą męskie postacie literackie.

Do grupy „literackiej” zaliczyć należy referaty: dr A. Nowickiej-Struskiej (UMCS) „Męskie wzorce osobowe w tekstach XVII-wiecznych” (wzór rycerski – utożsamianie rycerskości z męstwem, a także wzór senatora, hetmana, biskupa i in.), mgr K. Kuszyk (Uniw. Viadrina – Frankfurt nad Odrą) „Od dziewicy do »dutkania«. Męskość w tekstach Witolda Gombrowicza” (problem „formy” utożsamianej z płcią oraz specyficznego „dziewictwa” w wydaniu męskim: honor, odwaga), mgr M. Skuchy (UJ Kraków) „Męskie inicjacje w płaszczyźnie tekstowej. Współczesny mężczyzna – bohater prozy Wojciecha Kuczoka” (męskie inicjacje: seksualna, „w ojcostwo”, „w samotność”, „w świat kobiety”, „w męskość” spod pióra W. Kuczoka), dr N. Szydłowskiej (UB Białystok) „Mężczyzna-gospodarz w kulturze ludowej: (nie)zmiennosc tradycyjnego modelu” (kategoria męskości w języku przysłów ludowych), dr I. Rzepnikowskiej (UMK Toruń) „Desakralizacja mitu bohatera narodowego w anegdotach o Czapaiewie”, mgr K. Filipowicz-Tokarskiej (UAM Poznań) „Funkcjonowanie kategorii męskości w polskim felietonie feministycznym” (próba uchwycenia sposobu mówienia o męskości w paraliterackim felietonie pióra K. Dunin i B. Umińskiej), dr K. Więckowskiej (UMK Toruń) „Płeć performatywna – pułapka męskości w prozie Irvine’a Welsha” (męskie kreacje w twórczości I. Welsha, zagadnienia kultury patriarchalnej, tzw. „płci kulturowej” oraz kryzysu tożsamości), dr K. Małeckiej (SWSPiZ Łódź) „Poezja purytańska jako zwierciadło żądzy homoerotycznych oraz żeńskiego pierwiastka u mężczyzn” (frustracja homoerotyczna i homofoniczna panika w poezji purytańskiej), dr A. Koziej (UMCS) „Nieudacznik czy superman? Podwójny agent w twórczości Patricka Modiano” (próba dochodzenia do własnej tożsamości, ryzyko jako „próba” męskości, dwa modele męskości: „nieudacznik” i „superman”, męski świat w prozie P. Modiano), dra P. Łozowskiego (UMCS) „Od dziecka i osoby do człowieka i zwierzęcia, czyli »być mężczyzną« w słownikach” (transformacje terminów: „męskość” i „mężczyzna”), dr I. Kaproń-Charzyńskiej, dr M. Berend (UMK Toruń) „Wzorzec męskości w neologizmach współczesnej polszczyzny” (sposoby funkcjonowania

„męskości” w neologizmach) oraz A. Wojczyńskiej (studentka UWrocław) „Wejście w opozycję. Męskość jako przymusowy problem metateoretyczny literaturoznawstwa” (status dyskursu feministycznego w polskim literaturoznawstwie), a także dr A. Zawiszewskiej (USz Szczecin) „Męskość w myśli emancypacyjnej Ireny Krzywickiej”, S. Konkol (studentka ATH Bielsko-Biała) „Tożsamość męska w wybranych powieściach Grahama Swifta”, mgr A. Pochmary (UW Warszawa) „Kryzys »męskości« w powieści *Zwał* Sławomira Shutego w kontekście amerykańskiej i amerykańskich teorii męskości”, mgr A. Jąloszyńskiej (UG Gdańsk) „Alternatywne modele – literackie – męskości. Urok gejowszyny”, dr K. Poloczek (UŁ Łódź) „Męskość w wierszach współczesnych poetek irlandzkich”, mgr Z. Dimoskiego (UAM Poznań) „Mężczyźni i ciało kobiece na przykładzie kultowej macedońskiej powieści erotycznej *Sok z prostaty* Johana Pavlovskiego” oraz dr I. Morawskiej i mgr M. Latoch-Zielińskiej (UMCS) „Portretowanie męskości w kształceniu kulturowo-literackim współczesnych gimnazjalistów”.

Męskie kreacje w sztuce przedstawił: dr E. Rybałt (UMCS) „O ludzkiej naturze Chrystusa w ikonografii renesansowej. Między humanizmem a męskością” („męskość” jako jeden z głównych aspektów ikonografii renesansowej), mgr A. Kuczyńska (UMCS) „Między czarodziejką fantazją a mądrością». Stereotypy męskości i kobiecości na lwowskiej kurtynie Henryka Siemiradzkiego” (badanie stereotypów męskości – racjonalny, agresywny oraz kobiecości – łagodny, nieracjonalny, fantazyjny), dr K. Cichoń (UMCS) „Ikonografia męskości w sztuce XX wieku” (analiza problemu męskości na podstawie dzieł takich twórców, jak: Schiele, W. Lehmbruck, Balthus, R. Hamilton, L. Żeglarski, i in.). Męski wizerunek w najnowszej sztuce polskiej przedstawiła mgr M. Raczek (UJ Kraków) „Macho czy metro? – o wizerunkach mężczyzn w najnowszej sztuce polskiej”, zaś rolę i miejsce mężczyzny oraz jego ciała w teatrze tańca i baletu – mgr I. Pasińska (UAM Poznań) w wykładni „Płeć w teatrze tańca i baletu? Obrazy męskości i męskie ciało we współczesnym teatrze tańca”.

Ostatnią grupę tematyczną, analizującą współczesne zjawiska kulturowe i parakulturowe w kontekście męskości, stanowią prezentacje: dr H. Jaxy-Rożen (UWr Wrocław) „Poza męskością i kobiecością. Podmiotowość i płeć cyborga Donny Haraway” (filozoficzny problem dekonstrukcji tradycyjnego kartezjańskiego podmiotu na rzecz

podmiotu przekraczającego podziały płciowe), mgr W. Wojciechowskiego (UMCS) „Kiedy zabraknie mi odwagi prosić kobiety o pieniądze... – biedni mężczyźni bez grosza w dziejach kultury europejskiej”, dra M. Lubańskiego (UWM Olsztyn) „Homofonia i mizoginizm. Czy dwie strony tego samego modelu męskiej tożsamości?”, mgr M. Dąsala (UJ Kraków) „Rytuały mężczyźni, współczesne inicjacje w męskość”, mgr P. Szuklerek (UAM Poznań) „Mówią o sobie w rodzaju żeńskim”, mgr B. Wybacz (UMCS) „Czy męska dominacja opada? Kilka uwag o kondycji człowieka między fallusem a penisem”, dra K. Arcimowicza (UB Białystok) „Trzecia płeć w perspektywie kulturowej”, K. Wojnickiej (studentka UJ Kraków) „Metroseksualizm – androginia, narcyzm czy konsumpcjonizm?”, P. Sołodkiego (studenta UŁ Łódź) „Skóra i wąsy. Leatherman jako wyrazisty kostium męskości”, W. Plińskiej (studentka UW Warszawa) „Górnicza tragedia. Praktyki komunikacyjne męskiej wspólnoty pracy na biedaszybach”, mgr K. Hagmajer (UW Warszawa) „Lepiej nie pytaj. Postrzeżenie przez mężczyzn własnej cielesności – rozważania na podstawie zawartości rubryk korespondencyjnych wybranych pism”, dr B. Smoczyńskiej (UMCS) „Obraz polskich mężczyzn w średnim wieku na podstawie autoprezentacji w randkowych portalach internetowych”, mgr M. Dąbrowskiej (UMCS) „Świat bez mężczyzn? Obraz mężczyzny w polskim dyskursie politycznym”, prof. J. Mazura (UMCS), M. Pietrzak, A. Kowalcuk (studentki UMCS) „Mężczyzna prawdziwy a mężczyzna typowy. Językowy obraz współczesnego mężczyzny w świadomości Polaków”, dr I. Chmury-Rutkowskiej (UAM Poznań), dr J. Ostroch (UWM Olsztyn) „Od optymizmu do cynizmu. Studium męskiej przyjaźni”, mgr A. Dody (UAM Poznań) „Męskość obsesyjna (u Žižka i Lacana)” oraz mgr P. Perkowskiego (UG Gdańsk) „Konstrukty męskości w PRL. Rekonesans”.

Bogactwo tematów konferencji wywołało ożywioną dyskusję. Spotkanie ukazało ważność problematyki maskulinistycznej na różnych płaszczyznach kulturowych, a także wielokontekstowość zagadnienia męskości oraz liczne kontrowersje rodzące się wokół tego problemu, które niewątpliwie zachęcają do dalszych analiz i badań.

Witam wszystkich serdecznie. Zapraszam do rozmowy!

P: Dzień dobry, Panie Rektorze. Czy planowane są godziny rektorskie na początku maja?

Autor: Agnieszka, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:00

O: Dzień 2 maja jest dodatkowym dniem wolnym od zajęć dydaktycznych zgodnie z ogłoszoną organizacją roku akademickiego 2005/06

P: Dzień Dobry Panie Rektorze Bardzo proszę odpowiedzieć mi na pytanie, czy będą w tym roku konkursy na asystenta w Instytucie Informatyki a jeśli tak, to czy już wiadomo, kiedy zostaną ogłoszone i w jakim terminie będą rozstrzygane oraz, jakie zakłady wchodziłyby w grę. Serdecznie pozdrawiam i z góry dziękuję za odpowiedź.

Autor: Absolwent, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:02

O: Konkursy są ogłaszane systematycznie w tym Instytucie. Wiem również, że kolejne mają być ogłoszone w ciągu maja-czerwca. Szczegółowe wymagania, jak zwykle, można będzie znaleźć w ogłoszeniach o konkursach.

P: Szanowny Panie Profesorze! Co zamierza Pan zmienić, by bardziej umiędzynarodowić UMCS?

Autor: Krzysiek, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:03

O: Umiędzynarodowienia UMCS związane jest z przygotowaniem oferty dydaktycznej dla studentów zagranicznych. W swoim wystąpieniu inauguracyjnym mówiłem, że zamierzamy zobowiązać dla nich przynajmniej po jednej ścieżce kształcenia na każdym wydziale. Ambicją naszą powinno być także zwiększenie oferty „rok za granicą” dla naszych studentów.

P: Witam Pana Rektora, w nowej ustawie jest zapis o konieczności uzyskania Pana zgody na pracę w ramach stosunku pracy i prowadzenie działalności gospodarczej. Jak rozumiem nie dotyczy to umów o dzieło i zleceń. Czy będzie Pan rozliczał pracowników z umów zawartych przed wejściem w życie ustawy? Proszę o możliwie szerszy komentarz i opinię Pana w tej sprawie.

Autor: dorobkiewicz :, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:04

O: Zgoda taka odnosi się tylko do trzeciego i kolejnych stosunków pracy. Ustawa definiuje okres przejściowy do 1 września br., w którym pracownicy zobowiązani byli jedynie do poinformowania rektora o swoim dodatkowym zatrudnieniu. Po tej dacie każdą sprawę będę rozpatrywał indywidualnie, chociaż nie ukrywam, że zamierzam zasięgnąć opinii Senatu dotyczącej ogólnych zasad i przesłanek udzielania takich zgód.

P: Czy w naszej uczelni istnieją jednolite, dla wszystkich wydziałów, zasady wpisu zaliczenia do indeksu? Czy na przykład przedmiot, który kończy się w danym semestrze powinien być zaliczony oceną, a nie jedynie „za”?

Autor: Agnieszka, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:07

Agnieszka Skrobas

LIST PREZYDENTA

Odpowiedź Prezydenta Miasta na list profesora S. Uziaka

PREZYDENT MIASTA LUBLIN

Plac Władysława Łokietka 1, 20-950 Lublin;
tel.: 081 44-35-137; 44-35-196; fax: 44-35-701
c-mail: prezydent@um.lublin.pl

Szanowny Panie,

dziękuję za list otwarty, który otrzymałem wczoraj. Tak rzetelnie jak potrafię spróbuję odpowiedzieć Panu na zawarte w nim pytania sformułowane raz implicite, raz explicite, ale zawsze w trosce o wspólne dobro, jakim są warunki życia w naszym mieście.

Dziury w jezdniach to problem całego kraju, w którym zasadnicze fragmenty układu drogowego powstawały w czasach, gdy samochody „były na kartki” (ściślej biorąc „talony”), i nikt nie przewidział takiego jak dziś natężenia ruchu kołowego. Remedium na tę przypadłość jest tylko całościowa wymiana dróg na takie, które uwzględniają rodzaj podłoża, z jakim mamy do czynienia oraz współczesne natężenie ruchu. Mamy taki program i konsekwentnie – na miarę naszych możliwości i środków pozyskiwanych z UE – staramy się go od kilku lat realizować. Musi to jednak potrwać; długość dróg w mieście pozwoliłaby bowiem na dojechanie do Szczecina...

Inwestycja przy ul. Lipowej ruszyła i za kilka miesięcy powinna się zakończyć. Co do roli Marszałka J. Piłsudskiego w procesie odzyskiwania niepodległości wolałbym nie podejmować dyskusji w trybie korespondencji; to raczej kwestia debaty publicznej, toczącej się od kilkadziesiątu już lat...

Nie brałem udziału w podejmowaniu decyzji o lokalizacji Leclerca – podjął ją zarząd miasta pod kierownictwem mego poprzednika.

Miasto Lublin nie posiada uprawnień cenzorskich co powoduje, że nie dysponuję instrumentem prawnym pozwalającym na ingerencję w treść ogłoszeń reklamowych. Obowiązek uprzątnięcia plakatów wyborczych nie spoczywa na władzach miasta, ale na poszczególnych Komitetach Wyborczych, które – zgoda – różnie wywiązują się ze swych obowiązków...

Zatrudnianie osób bezrobotnych nie może odbywać się wg uznania władz lokalnych, ale zawsze zgodnie z obowiązującym w RP porządkiem prawnym, co może faktycznie irytować, i – owszem – czasem irytuje, i to nie tylko Pana...

Miasto jest „ogłądane” przez władze miejskie stale, podobnie stale zdajemy sobie sprawę z akademickiego charakteru Lublina, nie podziеляjąc poglądu, iż jakakolwiek uczelnia lubelska to „wrzód na zdrowym ciele organizmu Lublina”. Odwrotnie, uważam, że to przywilej być prezydentem miasta akademickiego, którego potencjał próbujemy wykorzystać pełniej niż dotąd, budując we współpracy ze środowiskiem uniwersyteckim projekt „Lublin – miasto wiedzy”.

Dostrzegając kłopoty związane z poprzecinaniem miasteczka akademickiego siecią ruchliwych dróg przygotowaliśmy – przyznając dość drogi, ale uważam, że potrzebny – projekt rozwiązania wprowadzającego ruch kołowy do tunelu pod miasteczkiem, co pozwolić powinno na ułatwienia w zakresie przywrócenia akademickiego klimatu tej części miasta.

Nie widzę przeszkód w korzystaniu przez środowisko akademickie miasta z siedziby LTN, przeciwnie uważam, że to bardzo właściwy użytkownik tej prestiżowej nieruchomości.

Na koniec pozdrawiam i życzę wszelkiej pomyślności zakładając, iż choć trochę uspokoiłem Pańskie zatroskane sprawami naszego wspólnego miasta serce.

Jeszcze raz dziękuję za Pański list i załączam wyrazy szacunku

PREZYDENT
Miasta Lublin
Andrzej Pruszkowski

CZAT Z REKTOREM

O: Kwestie te określa Regulamin studiów Rada Wydziału uchwalając plan studiów, wskazuje przedmioty kończące się egzaminami i zaliczeniami na ocenę oraz zaliczenia bez oceny. Ponieważ jest to kompetencja Rady wydziału praktyka na różnych wydziałach jest różna.

P: Witam serdecznie. Moje pytanie związane jest z ostatnim rankingiem „Rzeczpospolitej” i „Perspektyw” (jak wiadomo uznawany jest za jeden z najbardziej prestiżowych i opinio-twórczych). UMCS znalazł się tam na bardzo odległej pozycji, żaden z innych tzw. „szacownych” uniwersytetów (Jagielloński, Warszawski, Łódzki, UAM, Gdański, Wrocławski czy choćby KUL) nie uzyskał wyniku gorszego od UMCS. Taki wynik naszej uczelni uważam za porażkę i tak to chyba trzeba nazywać. Czy zostaną podjęte jakieś działania mające na celu poprawę wizerunku uczelni, promocję marki UMCS, reklamę naszej uczelni tak żeby była uczelnia z wyboru a nie z tego powodu, że ktoś nie dostał się do Warszawy, oraz zwiększenie liczby olimpijczyków studiujących na UMCS. Druga kwestia dotyczy warunków lokalowych, czym spowodowane są tak olbrzymie różnice między warunkami studiowania w Lublinie i Warszawie (tam mam orientację, ponieważ studiuję na UW nauki polityczne), ale chociażby Łodzi, gdzie uniwersytet ma bardzo nowoczesne zaplecze. Mam nadzieję, że Pan Rektor podejmie działania mające na celu zmianę sytuacji

Pozdrawiam
Autor: student, Data: Środa, 26.04.2006
godz. 16:07

O: Nie podlega kwestii, że podstawowym znaczeniem takiego rankingu jest jego oddziaływanie medialne. Kryteria, które decydują o pozycji uczelni nie są jednak jednoznacznie obiektywne. Stąd zresztą istnieją projekty przygotowania rankingu akademickich uczelni polskich pod auspicjami Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Dokładniejsza analiza rankingu „Perspektyw” pokazuje, że kilka kryteriów związanych np. z jakością kadry, warunkami studiowania plasuje nas w czołówce uczelni polskich. Nie chcę przez to jednak powiedzieć, że władze uczelni bagatelizują wyniki rankingu, a przede wszystkim systematyczne w ciągu ostatnich lat obniżanie pozycji przez UMCS. Z pewnością podejmujemy działania, które pomogą zatrzymać ten niekorzystny trend. Już w tej chwili zaczynamy realizować działania poprawiające wizerunek uczelni oraz promocję marki UMCS. Podejmujemy również działania mające na celu poprawę jakości bazy i zaplecza uczelni.

P: Jak widzi Pan miejsce UCZNIKO w perspektywie dalszego rozwoju UMCS i studiów zdalnych na naszej uczelni?

Autor: WW, Data: Środa, 26.04.2006
godz. 16:08

O: Nauczanie na odległość (jak określa to ustawa) musi stać się jednym z ważnych elementów kształcenia. Wciąż nie ma szczegółowego rozporządzenia ministra dotyczącego zakresu i warunków realizacji takiego kształcenia, ale nie podlega kwestii włączenie tego sposobu studiowania do naszej oferty dydaktycznej.

P: Z uwagą śledzę wyniki deklaracji polskich uczelni w zakresie pomocy represjonowanym studentom na Białorusi. Czy UMCS otrzymał już środki finansowe na ten cel?

Autor: Agnieszka, Data: Środa, 26.04.2006
godz. 16:09

O: Składałem deklarację przyjęcia na naszą uczelnię do 20 represjonowanych z Białorusi. Wiem, że jest tworzony w tej chwili odpowiedni fundusz stypendialny przez Rząd polski i mam nadzieję, że studenci białoruscy, którzy do nas zgłoszą się, otrzymają wsparcie.

SERWIS ZWIĄZKOWY

NSZZ „Solidarność” UMCS w kadencji 2006-2010

28 marca 2008 roku odbyło się sprawozdawczo-wyborcze Zakładowe Zebranie Delegatów NSZZ „Solidarność” UMCS, które swoją obecnością zaszczytli: Jego Magnificencja Rektor UMCS prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński, Przewodniczący Zarządu Regionu Środkowowschodniego Marian Król oraz Sekretarz ZR – Krzysztof Choina, Przewodniczący „Solidarności” w Akademii Rolniczej – Leszek Szafranski oraz Prezes Związku Nauczycielstwa Polskiego przy UMCS dr Andrzej Wrzyszc.

Szczegółowe informacje z działalności Komisji Zakładowej oraz jej ocena przez Komisję Rewizyjną zostały zamieszczone w specjalnym komunikacie związkowym. Komisja Rewizyjna wyraziła uznanie i podziękowanie za wielkie zaangażowanie większości członków KZ w prace na rzecz Związku, podkreślając, iż tak wiele „załatwionych spraw” związkowych okupili bardzo systematyczną, wielogodzinną pracą społeczną, wykonywaną czasami kosztem wielu wyrzeczeń, wypoczynku lub czasu przewidzianego dla najbliższych. Wyrazy

podziękowania Komisja Rewizyjna skierowała także do pań prowadzących sekretariat i księgowość „Solidarności”, bez zaangażowania których realizacja wielu zadań Związku byłaby niemożliwa.

Zakładowe Zebranie Delegatów udzieliło absolutorium ustępującej Komisji Zakładowej. Przedstawiamy władze związkowe wybrane na nową kadencję, przyjęte na ZZZ ważniejsze uchwały oraz Apel i Stanowisko:

Przewodniczący Komisji Zakładowej – Józef KACZOR

Członkowie: Marek GAWRON, Jerzy JABŁOŃSKI, Ewa JAKSON, Bożena JASIŃSKA, Jacek KOT, Barbara MARCZEWSKA, Dobiesław NAZIMEK, Wienczysław NIEMIROWSKI, Maria NOWAK, Aleksander PADEWSKI, Krzysztof PAPROCKI, Wiesław PERDEUS, Hubert PIETRAS, Ryszard SCHOENBORN, Maria SĘKOWSKA, Ewa SKRZETUSKA, Marek SOWA, Piotr TOSIEK, Andrzej TREMBACZOWSKI, Maria WOŹNIAKIEWICZ-DZIADOSZ

Członkowie Rezerwowi: Zofia MALESZYK, Krzysztof CZYZEWSKI

W dniu 11 lutego 2006 roku w sali Stołówki UMCS odbyło się tradycyjne, noworoczne spotkanie Prezydium Zarządu ZNP przy UMCS z emerytami i rencistami zrzeszonymi w Sekcji Emerytów i Rencistów ZNP. W zebraniu wzięło udział 225 osób. Przy herbacie, kawie i pączkach rozmawiano o sprawach związkowych i społecznych. Spotkania takie służą odnawianiu więzi z Uczelnią oraz podtrzymywaniu kontaktów towarzyskich wśród tej grupy naszych członków.

W dniu 22 marca 2006 roku odbyło się posiedzenie Zarządu ZNP, na którym rozpatrzono sprawozdanie Prezydium za rok 2005 i zatwierdzono bilans za ten okres. Działalność Prezydium i Zarządu zyskała pozytywną ocenę Komisji Rewizyjnej. Przyjęto także budżet na rok 2006.

W drugiej części posiedzenia miało miejsce spotkanie z Władzami Uczelni. Gośćmi Zarządu byli: JM Rektor prof. dr hab. Wiesław A. Kamiński, Prorektor prof. dr hab. Tadeusz Borowiecki i Kanclerz inż. Maciej Grudziński. W trakcie dyskusji poruszono sprawę likwidacji Stołówki UMCS i jej skutki dla pracowników Stołówki, sprawę restrukturyzacji zatrudnienia w Uniwersytecie (zwiększenie liczby pracowników naukowo-dydaktycznych kosztem pracowników administracji i obsługi). Rozmawiano również o projektowanych zmianach statutu Uczelni.

W dniu 26 kwietnia i 10 maja 2006 roku odbyły się kolejne posiedzenia Zarządu ZNP przy UMCS poświęcone projektowi Statutu UMCS.

Zarząd ZNP przy UMCS stanowczo opowiada się za utrzymaniem mianowania na czas nieokreślony, jako podstawy zatrudnienia w Uczelni. Poważne wątpliwości budzą też proponowane zasady zatrudnienia asystentów, adiunktów i profesorów nadzwyczajnych. Zarząd ZNP UMCS przygotował poprawki do projektu Statutu UMCS dotyczące ochrony tych grup pracowniczych.

Andrzej Wrzyszc

Komisja Rewizyjna: Wiesław GRZEGORCZYK, Antoni GAWRON, Jan FIEDUREK, Andrzej PERSONA, Anna WOLIŃSKA-WELCZ

Członek rezerwowi KR: Jacek KOŁODZIEJCZYK

Delegaci na WZD Regionu Środkowowschodniego NSZZ „S”: Wiesław GRZEGORCZYK, Józef KACZOR, Aleksander PADEWSKI, Wiesław PERDEUS, Ewa SKRZETUSKA, Piotr TOSIEK

Delegaci na WZD Regionalnej Sekcji Nauki NSZZ „S”: Marek GAWRON, Jerzy JABŁOŃSKI, Bożena JASIŃSKA, Józef KACZOR, Dobiesław NAZIMEK, Maria NOWAK, Grzegorz NOWAK, Aleksander PADEWSKI, Ryszard SCHOENBORN, Ewa SKRZETUSKA, Andrzej STASZCZAK, Piotr TOSIEK, Andrzej TREMBACZOWSKI

Spółeczny Inspektor Pracy: Andrzej TREMBACZOWSKI

Uchwała nr 7

Zakładowe Zebranie Delegatów zobowiązuje Komisję Zakładową do przedłożenia Władzom Uniwersytetu następujących zagadnień dotyczących nowego statutu UMCS:

1. Wyodrębnienia działu statutu poświęconego pracownikom UMCS z uwzględnieniem wszystkich istniejących w Uczelni grup zawodowych i określeniem ich statusu;

2. Umieszczenia w statucie właściwych regulacji o charakterze ochronnym (ochrona trwałości stosunku pracy na poziomie nie niższym niż dotychczasowy) w zakresie dopuszczalnym przez obowiązujące przepisy prawa;

3. Uwzględnienia w przepisach statutu wszystkich stworzonych przez ustawę „Prawo o szkolnictwie wyższym” możliwości w zakresie karier naukowych, naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych;

4. Umieszczenia w statucie zapisów gwarantujących udział Związków Zawodowych w ciałach kolegialnych Uniwersytetu i jego jednostek oraz w komisjach opiniujących lub podejmujących decyzje w sprawach pracowniczych.

Uchwała nr 8

Zakładowe Zebranie Delegatów zobowiązuje Komisję Zakładową

CZAT Z REKTOREM

P: Chciałbym nawiązać jeszcze raz do poprzedniego pytania. Odpowiedział Pan Panie Rektorze, że konkursy w Instytucie Informatyki są ogłaszane systematycznie. Tylko nigdzie nie ma o nich informacji. Dzwoniłem bardzo niedawno do dziekanatu i nie uzyskałem żadnych informacji. Rozmawiając z Panem Profesorem Łojewskim, uzyskałem tylko informację, że będzie ogłoszony konkurs, ale to samo słyszałem w tamtym roku, po czym okazało się, że konkursu nie było. Bardzo proszę powiedzieć mi w takim razie, czy jest ktoś, kto udzieliłby mi pełniejszych informacji na ten temat.

Autor: Absolwent, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:17

O: Procedura ogłaszania konkursów zawiera czas. Wiem z posiedzeń Rady Wydziału, że procedury są w toku. W chwili, kiedy zakończą się z pewnością ogłoszenia będą powszechnie dostępne.

P: Witam Panie Rektorze. Chciałbym się dowiedzieć, czy w roku akademickim 2006/2007 będą utrzymane bezpłatne studia dla pracowników Uczelni.

Autor: Wojtek, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:18

O: Zwalnianie z opłat za studia zgodnie z nowym prawem o szkolnictwie wyższym (zasady zwolnień i ich zakres i warunki) muszą być określone odpowiednią uchwałą Senatu. W chwili obecnej projekt takiej uchwały jest przygotowywany. Ostateczny kształt nada mu Senat. Jednocześnie chciałbym podkreślić, że kontrola Najwyższej Izby Kontroli wskazuje, i odnosi się to nie tylko do naszej uczelni, że zasady takie muszą mieć walor powszechny. To stwarza istotne kłopoty przy formułowaniu szczególnych preferencji dla własnych pracowników. Dodam ponadto, że przyznawanie uprawnień do pomocy materialnej studentom studiów niestacjonarnych dodatkowo osłabia argumenty za takimi zwolnieniami.

P: Brawo za te czaty, ale niech Pan nakloni Dziekanów poszczególnych wydziałów, by też prowadzili takie czaty. A w ogóle otwarte Forum Dyskusyjne przy stronie UMCS, czy stronach wydziałowych też by się przydało. Więcej otwartości i słuchania 'głosu ludu' nawet jeśli jest on anonimowy. A propos, czy będzie jakiś jednolity system oceniania nauczycieli przez studentów dla całej uczelni czy też będzie to zależało do wydziałów. I czy potem w jakiejś formie te dane będą upubliczniane?

Autor: Czaters, Data: Środa, 26.04.2006 godz. 16:24

O: Dziękuję za sugestię. W tej chwili trwają już prace nad moderowanym forum dyskusyjnym naszej uczelni. System oceny jakości dydaktyki przez studentów jest ustawowo obligatoryjny. W opracowywanym Statucie są wskazania, podstawowe warunki i tryb przeprowadzania takiej oceny. Na marginesie dodam, że obecnie również przeprowadzana jest systematyczna ocena na większości kierunków. Kwestia upublicznienia (jego zakres i formy) stanowią przedmiot dyskusji, w której należy wziąć pod uwagę także wymogi ochrony danych osobowych.

P: Panie Profesorze! Czy podpisał Pan petycję Komitetu na rzecz Rozwoju Nauki w Polsce o dochodach naukowców?

O: Dzisiaj Senat z inicjatywy władz uczelni podjął uchwałę, w której zdecydowanie opowiedział się przeciwko projektowanym zmianom kosztów uzyskania przychodu z działalności twórczej i praw autorskich. Proponowane zmiany zdecydowanie uderzyłyby w dochody pracowników nauki, które i tak nie są zadowalające i zupełnie zniwelowałyby efekt podwyżek uposażeń z ostatnich lat.

P: Witam Panie Rektorze. Chciałbym się spytać, czy są planowane jakieś

SERWIS ZWIĄZKOWY

do podjęcia negocjacji z Władzami UMCS w sprawie wprowadzenia stałego mechanizmu zabezpieczenia finansowego pracowników w wieku przedemerytalnym.

Uchwała nr 9

Zakładowe Zebranie Delegatów zobowiązuje Komisję Zakładową do przygotowania i przedstawienia pracownikom analizy możliwości wprowadzenia w UMCS Pracowniczych Programów Emerytalnych uwzględniającej uregulowania prawne ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”

Uchwała nr 10

Zakładowe Zebranie Delegatów zobowiązuje Komisję Zakładową do kontynuowania starań na rzecz realizacji uchwał Zakładowych Zebrań Delegatów z poprzednich lat dotyczących poprawy warunków BHP w UMCS, a szczególnie w budynkach Wydziału Chemii.

Uchwała nr 11

Zakładowe zebranie Delegatów przyjmuje treść apelu Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „S” w sprawie ujawniania informacji dotyczących inwigilacji środowiska nauki przez służby specjalne i kieruje go do pracowników naszego Uniwersytetu.

(Apel KSN w załączeniu)

STANOWISKO

Zakładowe zebranie Delegatów popiera działania zmierzające do nowelizacji ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”, mające na celu uwzględnienie w niej tzw. „modelu anglosaskiego” kariery naukowo-dydaktycznej, a w szczególności zniesienie habilitacji jako obligatoryjnego etapu tej kariery.

APEL

Zakładowe Zebranie Delegatów NSZZ „S” Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, dostrzegając dramatyczną sytuację finansową uczelni publicznych, apeluje do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej o zwiększenie w budżecie na rok 2007 nakładów na szkolnictwo wyższe.

Załącznik do Uchwały nr 11 ZZZ NSZZ „S” UMCS z dn. 28.03.2006 r.

KRAJOWA SEKCJA NAUKI
NSZZ "SOLIDARNOŚĆ"
ul. Waryńskiego 12, pok. A 221
00-631 WARSZAWA
tel./fax (0-22) 825-73-63, tel. (0-22)
660-98-78
e-mail: ksn@interia.pl
http://www.solidamosc.org.pl/~ksn

„[...] dociekać prawdy i ją przekazywać, także wówczas, gdy owa prawda jest niewygodna”

Jan Paweł II

APEL

W związku z wydarzeniami dotyczącymi ujawniania agentury służb bezpieczeństwa w środowisku naukowym, jakie miały miejsce w ostatnim okresie, Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” zwraca się z apelem do całego środowiska naukowego zarówno na uczelniach, jak i w instytutach Polskiej Akademii Nauk oraz jednostkach badawczo rozwojowych o pełne ujawnianie informacji dotyczących inwigilacji tego środowiska przez służby specjalne. Ludzie Nauki wielokrotnie dawali przykład, iż odkrywanie prawdy jest naczelną zasadą, która przyświeca ich pracy. Wydaje się, iż nadszedł czas, aby w imię tej właśnie zasady, nastąpiło ujawnienie osób, które działały na szkodę innych. Osoby, które w świetle ustawy o IPN uzyskały status pokrzywdzonego i chcą ujawnić dane osób na nich donoszących, mogą tego dokonać na łamach Wiadomości KSN. W związku z tym proszone są o przekazywanie tych informacji do Biura KSN. Materiałami zawierającymi te informacje są noty otrzymane z IPN lub ich kserokopie potwierdzone przez Komisję Zakładową. W Wiadomościach KSN będą publikowane imię i nazwisko osoby pokrzywdzonej oraz dane personalne pracowników i współpracowników organów bezpieczeństwa. Warunkiem publikacji tych informacji w Wiadomościach KSN jest wypełnienie oświadczenia upoważniającego KSN do opublikowania w imieniu osoby pokrzywdzonej danych pracowników i współpracowników aparatu represji.

Zgodnie z uprzednio przyjętymi uchwałami Rady KSN, w Wiadomościach KSN będą również publikowane informacje o osobach, które złożyły do IPN wnioski o udostępnienie dokumentacji – zapytanie o status pokrzywdzonego, przekazane do KSN przez osobę składającą wniosek.

*Sekretarz Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ „Solidarność”
Krzysztof Weiss*

Dokumenty i oświadczenia można przekazywać osobiście lub listownie kierownikowi Biura Kra-

jowej Sekcji Nauki Pani Joannie Kniecickiej na adres: Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” ul. Waryńskiego 12, p. A221, 00-631 Warszawa. lub faxem na numer: 0-22 825 73 63. Można również przekazywać zeskanowane dokumenty za pomocą poczty elektronicznej na adres: ksn@interia.pl

**Oświadczenie osoby
ujawniającej dane pracowników
lub współpracowników
organów bezpieczeństwa PRL**

Jako osoba pokrzywdzona w rozumieniu Ustawy o IPN wyrażam wolę ujawnienia w pełni dokumentów otrzymanych z Instytutu Pamięci Narodowej, a w szczególności not zawierających dane osobowe funkcjonariuszy, pracowników lub współpracowników organów bezpieczeństwa, którzy zbierali lub oceniali dane o mnie.

(podpis osoby składającej informację)

**PIERWSZE ZEBRANIE
KOMISJI ZAKŁADOWEJ W KADENCJI 2006–2010**

Na pierwszym zebraniu KZ w dniu 4 kwietnia br. członkowie nowo wybranej Komisji Zakładowej i Komisji Rewizyjnej złożyli ślubowanie na sztandar Związku, które przyjął Przewodniczący KZ NSZZ „S” dr Józef Kaczor. Tekst ślubowania:

Przysięgam na honor, na tradycję Narodu Polskiego być godnym kontynuatorem sierpniowej idei „Solidarności”, będę bronił praw i godności człowieka bez względu na konsekwencje, jakie będę ponosił, będę przestrzegał postanowień zawartych w statucie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” i działał w interesie ludzi pracy, będę służył Ojczyźnie i Związkowi poprzez umacnianie demokracji i koleżeńskiej idei solidarności, będę strzegł ich niezawisłości i suwerenności.

Odpowiedź – Przysięgamy, tak nam dopomóż Bóg

**ZEBRANIE SPRAWOZDAWCZO-WYBORCZE
REGIONALNEJ SEKCJI NAUKI REGIONU
ŚRODKOWOSCHODNIEGO NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”
(25 KWIETNIA 2006)**

W zebraniu uczestniczyło 27 delegatów NSZZ „Solidarność” z uczelni lubelskich należących do RSN (AM, AR, KUL, PL, UMCS) oraz goście: Sekretarz ZR Krzysztof Choina, przewodnicząca Regionalnej Sekcji Oświaty i Wychowania – Dorota Adach. Przewodniczący RSN Józef Kaczor przedstawił sprawozdanie z działalności Rady RSN, zaś Jerzy Jabłoński sprawozdanie Komisji Rewizyjnej. Zebranie udzieliło absolutorium ustępującej Radzie.

Wybrano Radę RSN na kadencję 2006–2010 w następującym składzie: Bożena Jasińska (UMCS), Dobiesław Nazimek (UMCS), Grzegorz Nowak (UMCS), Aleksander Padewski (UMCS), Ewa Skrzetuska (UMCS), Piotr Tosiek (UMCS), Andrzej Trembaczowski (UMCS), Beata Petkiewicz (AM), Elżbieta Jędrzejewska (AM), Agnieszka Poniewozik (KUL), Alina Rynio (KUL), Marek Kuna-Broniowski (AR), Barbara Maniak (AR), Elżbieta Podstawka-Chmielewska (AR), Jacek Duda (PL), Stefan Laskowski (PL), Teresa Szymura (PL). Przewodniczącym Rady RSN został ponownie Józef

CHAT Z REKTOREM

zakupy książek informatycznych do Instytutu Informatyki. Rozumiem że są one kupowane „w miarę potrzeb”, ale jest naprawdę bardzo mało książek, można je pożyczyć na jedną noc (wyjątek profesorowie którzy tą samą książkę potrafią „czytać” wiele miesięcy... ja wiem, że studenci są zdolni, ale nie aż tak, aby daną książkę przeczytać w jedną noc... Pozdrawiam

O: Podzielim Pana troskę, że zasoby literatury związanej z informatyką, są dalece niewystarczające. Środki kierowane na zakup książek muszą konkurować z innymi potrzebami Instytutu. Mam nadzieję jednak, że kierownictwo Instytutu będzie znajdowało dodatkowe sposoby zasilania finansowego tych potrzeb. Nie wątpię, że utworzenie takiej jednostki, jak Instytut Informatyki jest okolicznością sprzyjającą

P: Witam. Czy znana jest już skala podwyżek za studia niestacjonarne w nowym roku akademickim?

O: W chwili obecnej służby finansowe przeprowadzają szczegółową analizę kosztów kształcenia tak, by zaproponowane czesne, zgodnie z ustawą, odnosiło się do rzeczywistych warunków finansowych prowadzenia studiów niestacjonarnych. Umożliwi to wydanie odpowiedniego zarządzenia o wysokości czesnego w ciągu miesiąca.

Dziękuję bardzo za dzisiejszą obecność na czacie i rozmowę o tak licznych sprawach naszego uniwersytetu. Do zobaczenia na kolejnym spotkaniu!

SERWIS ZWIĄZKOWY

Kaczor. Wybrano także członków Komisji Rewizyjnej oraz delegatów na Walne Zebranie Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „S”.

Na zebraniu przyjęto m.in.:

– uchwałę w sprawie zamiaru zlikwidowania 50% stawki kosztów uzyskania przychodów:

Walne Zebranie Delegatów RSN NSZZ „S” zobowiązuje Radę RSN do wysłania do Premiera i do miejscowych parlamentarzystów pisma następującej treści:

„Walne Zebranie Delegatów Regionalnej Sekcji Nauki Regionu Środkowo-wschodniego NSZZ „Solidarność” ocenia negatywnie zamiar wyeliminowania z systemu podatkowego ryczałtu dla określenia kosztów uzyskania przychodów w wysokości 50% uzyskanego przychodu, w zakresie dotyczącym własności intelektualnej i wnosi o odstąpienie od tego zamiaru.

Pracownicy sfery nauki, szkolnictwa wyższego i placówek naukowych w swojej pracy nie ograniczają się do warsztatu w miejscu zatrudnienia, dostarczonego i wyposażonego przez pracodawcę. Wymagania ich pracy powodują, że kontynuują swoją aktywność zawodową w domu. Wymusza to tworzenie i utrzymywanie na wysokim poziomie warsztatu naukowego w miejscu zamieszkania. W pełni uzasadnione jest uwzględnienie takich dodatkowych kosztów uzyskania przychodów w sposób, jaki ma miejsce obecnie.

Ewentualne podwyższenie kwot wolnych od podatków oraz inne sygnalizowane zmiany w podatku dochodowym od osób fizycznych podniosą nieco dochody ogółu pracowników, lecz w przypadku likwidacji normy 50% wynagrodzenia w grupie pracowników nauki szacunkowo spadną o około 10%. Selektynne uderzenie w kręgi twórców w sytuacji, gdy chcemy budować społeczeństwo wiedzy, należy uznać za nieporozumienie.

Zwracamy się do Premiera o odstąpienie od likwidacji normy 50% kosztów uzyskania przychodów z tytułu praw autorskich i pokrewnych.”

– uchwałę w sprawie zwiększenia nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe:

Walne Zebranie Delegatów RSN NSZZ „S” przyjmuje apel WZD NSZZ „S” UMCS z dnia 28.03.2006 w sprawie zwiększenia nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe i zobowiązuje Radę do wysłania go do posłów i senatorów Lubelszczyzny oraz do sejmowej komisji zajmującej się szkolnictwem wyższym.

CZAS SMUTKÓW I RADOŚCI

Śmierć Ojca Świętego Jana Pawła II, której rocznicę obchodziliśmy, przesłoniła radość jubileuszu 25-lecia powstania NSZZ „Solidarność” i wydarzeń *Lubelskiego Lipca 1980*. Kadencja 2002–2006 była właśnie kadencją smutków i radości, tak jak życie człowieka, któremu chcieliśmy służyć jako NSZZ „Solidarność” UMCS.

Cieszyliśmy się, że dzięki nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym, dokonanej przez AWS na wniosek Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, mogliśmy trzykrotnie (2001, 2003, 2004) mieć wpływ na zwiększanie płac na UMCS. Smuciliśmy się, że w roku 2003 część funduszy MEN poszła nie na ustawowe podwyżki, a na sfinansowanie deficytu plac uczelni. Cieszyliśmy się, że uniknęliśmy kontrowersyjnych zwolnień grupowych, że wielokrotnie zwiększył się nabór studentów i UMCS opuszczało coraz więcej absolwentów. Smuciliśmy się, że ci absolwenci

nie znajdują pracy, że bezrobocie rośnie. Cieszyliśmy się, że powstał nowy projekt ustawy o szkolnictwie wyższym stworzony przez KSN i środowisko solidarnościowe. Niestety uchwalone przez parlament „Prawo o szkolnictwie wyższym” prawie nie uwzględniło założeń projektu KSN i ustawa pozostawia wiele do życzenia.

Jest wiele radości przeplatanych smutkami.

Rektorem został wybrany Wiesław Andrzej Kamiński, członek założyciel NSZZ „Solidarność”. Życzymy Mu, żeby reformy, które próbuje wprowadzać, były korzystne dla pracowników. Smutek ostatnich tygodni to śmierć Marka Jędrycha, a wcześniej wieloletniej księgowej pani Tereni Radkowiak i Andrzeja Wesołowskiego. Cieszymy się, że mamy sztandar NSZZ „S” UMCS, że udały się obchody 25-lecia „Solidarności”, że mamy nowego prezydenta RP. Cieszymy się, że możemy udzielać

KOLEGIUM EUROPEJSKIE

UCHWAŁA KONWENTU EUROPEJSKIEGO KOLEGIUM POLSKICH I UKRAIŃSKICH UNIwersYTETÓW z dnia 1 kwietnia 2006 r.

W nawiązaniu do *Deklaracji o powstaniu Europejskiego Kolegium, Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów* z dnia 19 grudnia 2000 r. *Umowy o powołaniu Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów* z dnia 20 grudnia 2000 r. oraz uwzględniając *Memorandum słuchaczy EKPiUU* z dnia 31 marca 2006 r. na swoim posiedzeniu Konwent EKPiUU postanowił, co następuje:

1. Poprzeć inicjatywę w sprawie przekształcenia Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów w jednostkę naukowo-badawczą, posiadającą osobowość prawną z siedzibą w Lublinie.
2. Instytucja ta jest otwarta na inne uniwersytety oraz kadre tych uniwersytetów i winna funkcjonować na zasadzie parytetu kadrowego i programowego.
3. Ukraińskie uniwersytety założycielskie powinny proponować mechanizmy współfinansowania tej jednostki w przyszłości oraz zwrócić się do Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy z propozycją opracowania mechanizmów zabezpieczenia działalności Kolegium, zwłaszcza utworzenia funduszu stypendialnego oraz wsparcia kadrowego tej jednostki.
4. Powołana jednostka powinna zachować dotychczasową nazwę „Europejskie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów”.
5. Ukraińskie uniwersytety założycielskie zobowiązują się do współudziału w kształtowaniu kadry profesorskiej tej jednostki.
6. W Statucie nowo tworzonej jednostki powinien być umocowany Konwent składający się także z przedstawicieli założycieli EKPiUU oraz w nawiązaniu do istniejącego Statutu EKPiUU.
7. Uniwersytety założycielskie nadal będą wypełniać swoje zobowiązania względem tej jednostki naukowo-badawczej.
8. Zorganizować konferencję programową z udziałem naukowców polskich i ukraińskich w kwestii opracowania kierunków i programów nauczania.
9. Uznać za nieodzowne, aby dyplomy tej jednostki były uznawane w Polsce i na Ukrainie.

SERWIS ZWIĄZKOWY

pomocy potrzebującym członkom związku w formie zapomóg czy pożyczek krótkoterminowych tzw. „chwilówek”, cieszymy się, że mogliśmy wyjeżdżać na wycieczki, pielgrzymki, pójść do kina czy teatru. Cieszymy się, że ocena pracowników jest zadowalająca (władze twierdzą, że zbyt łagodna) i nie musieliśmy interweniować w sprawie zwolnień z pracy.

Chyba radości było więcej, za co chciałbym podziękować Opatrzności i wszystkim, którzy się do tego przyczynili.

W TROSCE O PRZYJAZNY STATUT UMCS

Z akt SB 1976 r. o kardynale Wojtyłę „[...] Absolutnie nie demo-

*nizując osoby krakowskiego metropolity, trzeba jednak obiektywnie stwierdzić, że jego mądrość i autorytet polega między innymi na kapitalnej wręcz umiejętności wykorzystania potencjału naukowego, jaki znajduje się w dyspozycji kościoła w Krakowie na zaangażowaniu do pracy na rzecz kościoła nie tylko zaangażowanego świeckiego aktywu katolickiego, ale także innych osób liczących się w krakowskich środowiskach naukowych*¹.

Tak właśnie chciałbym, aby nauka została bardziej zaangażowana w sprawy związku i pracownicze, aby pomagała pracownikowi, a kiedy trzeba – broniła go. Dlatego doradztwo prawne, ochrona zdrowia,

¹ Cyt. z „Donosu na Wojtyłę”

bhp, problemy odchodzących na renty i emerytury będą głównymi zadaniami przyszłej kadencji.

Stając w obliczu kryzysu finansowego Uczelni oraz spadku jej propozycji w rankingach, będziemy starać się zrozumieć poczynania naszych władz jako działania naprawcze, a gdy będzie trzeba będziemy żądać wyjaśnień przyczyn powstałej sytuacji, gdyż ostatnie sprawozdania i komunikaty na temat budżetu są bardzo niepokojące. Zaniedbania nawarstwiają się od lat w większości nie zależą od ponad 3500 pracowników UMCS, więc nie oni wszyscy powinni ponosić koszty ich powstania. Zaciśniemy pasa i poniesiemy niewygody naprawiania sytuacji, ale musimy mieć nadzieję, że nasi młodszy koledzy będą pracować

w przyjaźniejszym Uniwersytecie. Pomóc temu może tworzony nowy Statut UMCS, który powinien być przyjazny pracownikom, w jasny sposób określać awanse w karierze naukowej, nie może być indywidualnym „wyścigiem szczurów”, a nauka i edukacja przedmiotem handlu, jak usługi fryzjerskie czy budowlane. Właśnie sprawy Statutu – przyjaznego pracownikom, jasnego, poprawiającego niedociągnięcia ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym” – powinny perspektywicznie, na kilka lat ustabilizować sytuację kadrową UMCS i pozwolić pracownikom uwierzyć, że będzie lepiej. Tego życzymy Władzom UMCS i sobie na progu nowej kadencji 2006–2010.

Józef Kaczor

JUBILEUSZ

Jubileusz Profesora Józefa Wojtanowicza

Nawiązując do zapowiedzi szczegółowego sprawozdania z konferencji poświęconej Jubilatowi („Wartości w geografii” – Wiad. Uniw. nr 4, str. 7–8, 2006 r.), chciałbym od siebie poświęcić nieco miejsca osobie prof. J. Wojtanowicza. Zapamiętałem Go dobrze jako studenta IV roku geografii z zajęć prowadzonych w końcu lat 50. wspólnie z prof. B. Dobrzańskim dla specjalizacji geografii fizycznej z przedmiotu „Gleby Polski”. Był wyróżniającym się studentem, jak kilku innych, np. młodszy Andrzej Henkiel, niestety, już nieżyjący.

Prof. Wojtanowicz pochodzi z terenu Kotliny Sandomierskiej, a więc ziemi rzeszowskiej, szczególnie bliskiej memu sercu. Pracowałem tam przez szereg lat w ramach kartografii gleb, prowadzonej przez Katedrę Gleboznawstwa. Był to w swoim czasie jeden z najbiedniejszych regionów w Polsce, dawny zabór austriacki, należący do Galicji. Ale jego mieszkańcy to ludzie pracowici, gospodarni, uprzejmi i ogromnej gościnności. Prof. Wojtanowicz jest ich typowym przedstawicielem. Moją sympatię do Niego spotęgował jeszcze fakt

związania się z ładną i miłą absolutnie naszą geografii rodem z Podlasia, regionu także bliskiego mi z racji mojego podlaskiego pochodzenia.

Moje bliskie związki z prof. Wojtanowiczem datują się od roku 1981. Pracowaliśmy wspólnie do roku 1984. Pełniłem wówczas obowiązki dziekana, doc. J. Wojtanowicz zaś – prodziekana (drugim był doc. Bogusław Sałata). Były to funkcje z wyboru.

Miło mi też podkreślić, że współpraca nasza układała się bardzo dobrze. Przypomnę, że obaj zostali prodziekanami na następną kadencję z dziekanem prof. Eugeniuszem Gąsiosem. Był to bardzo trudny okres w historii uczelni, jak zresztą w całym kraju. Nie kończące się strajki w coraz to innym miejscu i zakładzie pracy, podobnie było na uczelniach. Po wprowadzeniu stanu wojennego i kilkutygodniowej przerwie w zajęciach dydaktycznych zostały one wznowione. Jednakże atmosfera była bardzo napięta a stosunki na uczelni niemiłe. Ich ukoronowaniem było odwołanie prof. Tadeusza Baszyńskiego ze stanowiska rektora UMCS za odmowę zdjęcia ze stanowisk, bez

właściwego uzasadnienia, dwójga dziekanów, niewygodnych dla tzw. czynników politycznych na uczelni.

W związku z tym wszyscy prorektorzy (czwórka) oraz trzech dziekanów (o dwóch z nich toczyły się spory) zrezygnowali ze swoich stanowisk. Nasza Rada Wydziału na zwołanym przeze mnie nadzwyczajnym posiedzeniu wypowiedziała się za nieskładaniem przez nas rezygnacji i nieoddawaniem dobrowolnie stanowisk (po rezygnacji były one obsadzone w drodze nominacji przez nowego rektora, powołanego w międzyczasie przez ministra).

Prof. J. Wojtanowicz jest człowiekiem niekonunkturalnym i akademickim w pełnym tego słowa znaczeniu. Dawał tego dowody, pełniąc obowiązki prodziekana i dziekana, dyrektora Instytutu Nauk o Ziemi, kierownika Zakładu Geografii Ekonomicznej a także jego kuratora, kierownika Zakładu Geografii Fizycznej i Paleogeografii, wieloletniego członka senatu oraz redaktora *Annales UMCS* sekcji B (geografia, geologia).

Będąc dziekanem wydziału sta-

rał się integrować pracowników, co nie jest łatwe przy tak dużej różnorodności jednostek organizacyjnych i osób na wydziale. Nie wszystkim dziekanom przed nim i po Nim, mówiąc ogólnie, się to udawało.

W stosunku do studentów wykazywał dużo życzliwości i wyrozumiałości, także dla ich wiadomości w czasie egzaminów (np. magisterskich). To cecha chyba dosyć częsta u ludzi o dużej wiedzy.

Prof. Wojtanowicz jest geografem o dosyć szerokich horyzontach, interesuje się wieloma zagadnieniami, często z filozoficznym spojrzeniem. Świadczyć o tym może ostatnia sesja i prezentowane na niej zagadnienia. Jest ceniony wśród geografów innych ośrodków w kraju i poza nim.

Na koniec chciałbym życzyć mojemu młodszemu i miłemu Koledze długich lat życia w zdrowiu, pogody ducha i optymizmu, aktywności w dziedzinach, które lubi i sprawiają Mu radość, dalszych sukcesów a także nieślabnącego uznania w środowisku akademickim.

Stanisław Uziak

JUBILEUSZ KATEDRY

Rys historyczny rozwoju Katedry Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w 60-lecie powstania

23 października 1944 roku do życia został powołany Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej z czterema wydziałami, w tym z Wydziałem Przyrodniczym. Już 1 listopada tego roku utworzono w ramach tego Wydziału Katedrę Fizyki Doświadczalnej, a 15 kwietnia 1946 roku – Katedrę Fizyki Teoretycznej. Celowo wspominam o utworzeniu Katedry Fizyki Doświadczalnej, gdyż jej pierwszy zespół pracowników (za rok 1944/45) składał się głównie z teoretyków. Kierownikiem został profesor Jan Błaton jeden z nielicznych, jeśli nie jedyny, fizyk teoretyk sprzed roku 1939 zajmujący się nowoczesnymi wówczas zagadnieniami teorii jądra atomowego. Jego asystentami byli wówczas młodzi fizycy Jacek Prentki i Jan Rzewuski: pierwszy był później przez wiele lat kierownikiem grupy teoretycznej Instytutu w Genewie (CERN), a drugi został znakomitym fizykiem teoretykiem w zakresie kwantowej teorii pola (we Wrocławiu). Jedynym fizykiem doświadczalnym (wówczas jeszcze przed magisterium) był Włodzimierz Żuk, późniejszy twórca polskiej szkoły spektrometrii masowej. Natomiast pierwsza obsada kadrowa Katedry Fizyki Teoretycznej (za rok 1945/1946) była następująca: profesor Jan Błaton – kierownik Katedry (kierownictwo Katedry Fizyki Doświadczalnej przejął wówczas związany później z Lublinem warszawski fizyk, profesor Stanisław Ziemecki – twórca ośrodka fizyki doświadczalnej UMCS), doktor Włodzimierz Urbański – adiunkt i Jan Rzewuski – młodszy asystent. Niestety, mimo dobrych początków, rozwój fizyki teoretycznej został przez pierwsze 20 lat zahamowany. W roku 1947 profesor Błaton przeniósł się do Krakowa (a wraz z nim jego asystenci) i w Katedrze Fizyki Teoretycznej pozostał tylko doktor Włodzimierz Urbański, przez kilka kolejnych lat jako jedyny (profesor Błaton natomiast zginął śmiercią tragiczną w Tatrach 17 maja 1948 roku). Doktor Włodzimierz Urbański awansowany na stanowisko zastępcy profesora, a następnie docenta, kierował Katedrą Fizyki Teoretycznej przez lat 19, mając do pomocy od jednego do trzech asystentów (w różnych okresach). Cały ogrom pracy dydaktycznej w uruchomionych 4-letnich studiach magisterskich z fizyki wraz ze specjalnością fizyki teoretycznej był przez niego wykonywany w ramach wykładów, seminariów i magisteriów (pierwszych 90 magistrów fizyki teoretycznej w UMCS pisało prace magisterskie pod kierunkiem profesora Urbańskiego). Trudno się dziwić, że w Katedrze Fizyki Teoretycznej wówczas praca naukowa nie była w zasadzie prowadzona. Jedynym jaśniejszym momentem pierwszego 20-lecia Katedry

WŁODZIMIERZ S. URBAŃSKI
30.I.1899 - 1.XI.1980

JAN BŁATON
16.V.1906 - 17.V.1948

MAKSYMILIAN PIŁAT
2.V.1889 - 27.V.1993

Profesor Włodzimierz Urbański urodził się w Erewaniu w 1895 roku. Studia fizyczne kończył na Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie. W roku 1920 został asystentem w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, gdzie doktoryzował się pod kierunkiem prof. M. Jeżewskiego. W roku 1945 został zatrudniony w Katedrze Fizyki Teoretycznej UMCS na stanowisku adiunkta, a następnie zastępcy profesora i docenta. Był kierownikiem Katedry Fizyki Teoretycznej UMCS przez 19 lat (od roku 1946 do roku 1965). W tym okresie był jedynym wykładowcą fizyki teoretycznej i promotorem wielu prac magisterskich (około 90.). Pełnił także funkcję prodziekana Wydziału Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego UMCS. Przeszedł na emeryturę w roku 1965. Zmarł 1 listopada 1980 roku.

Profesor Jan Błaton urodził się w 1906 roku. Studiował na Wydziale Ogólnym Politechniki Lwowskiej. Był jednym z dwóch doktorantów tego wydziału (drugim był Stanisław Ułam, późniejszy profesor Harvardu i jeden z wybitnych uczestników projektu Manhattan). Był uczniem profesora Wojciecha Rubinowicza. Bardzo szybko doktoryzował się i habilitował. Został docentem na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Został powołany na stanowisko dyrektora Państwowego Instytutu Meteorologii (do roku 1939). W 1944 roku został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej i pełnił funkcję pierwszego prodziekana Wydziału Przyrodniczego oraz kierownika (kolejno) Katedry Fizyki Doświadczalnej i Katedry Fizyki Teoretycznej. W roku 1946 przeniósł się do Krakowa. Zginął tragicznie w Tatrach pod Świnicą 17 maja 1948 roku, przeżywszy zaledwie 42 lata.

Profesor Maksymilian Piłat urodził się w 1920 roku. Studia odbywał na UMCS, a następnie na Uniwersytecie Jagiellońskim (z fizyki doświadczalnej). W 1954 roku został zatrudniony przez prof. W. Urbańskiego w Katedrze Fizyki Teoretycznej UMCS na stanowisku asystenta. Pracę doktorską obronił w 1964 roku. Przez niemal 20 lat (w roku 1983 został powołany na stanowisko kierownika Zakładu Fizyki Ogólnej UMCS) był jedynym samodzielnym pracownikiem naukowym. Wraz z kierownikiem Katedry prowadził wszystkie wykłady i seminaria teoretyczne. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1989 roku, a stanowisko profesora zwyczajnego objął 1 stycznia 1993 roku. Prof. Piłat pełnił przez dwie kadencje funkcję dziekana Wydziału Matematyki i Fizyki UMCS. Był twórcą szkoły teorii ciała stałego w Katedrze Fizyki Teoretycznej (obecnie pracuje w Katedrze trzech profesorów – uczniów prof. Piłata). Zmarł przedwcześnie 27 maja 1993 roku.

był obroniony w 1964 roku doktorat przez Maksymiliana Piłata (tytuł pracy: „Mechaniczne i termiczne własności pewnych suspensji”). W tym okresie zatrudnieni byli w Katedrze Fizyki Teoretycznej (w kolejności zatrudniania) następujący asystenci (stopnie i tytuły – późniejsze): dr Adam Wroński, Barbara Klamut, Jerzy Mielnik, Jadwiga Zadura, prof. Maksymilian Piłat, Adam Malicki, prof. Janina Marciak-Kozłowska, Józef Buczek, Marian Szymczyk i Józef Czubla.

1 października 1965 roku, po przejściu profesora Urbańskiego na emeryturę, autor tego artykułu przejął kierownictwo Katedry Fizyki Teoretycznej na następne 32 lata. Muszę bardzo krótko wyjaśnić, co mnie doprowadziło do tego zaszczytu. 1 października 1947 roku rozpocząłem studia matematyczne w UMCS, a 1 września 1948 roku zostałem zatrudniony przez profesora Stanisława Ziemeckiego w Katedrze Fizyki Doświadczalnej na stanowisku zastępcy asystenta. To, że zostałem fizykiem, a nie matematykiem, było dziełem przypadku: profesor Ziemecki zaproponował mi cały etat, a profesor Mieczysław Biernacki – organizator Katedry Matematyki w UMCS – połowę etatu. Ostatecznie magisterium obroniłem z matematyki, doktorat z fizyki doświadczalnej, a habilitację z tematyki teorii jądra atomu. Do tej ostatniej doszło z inicjatywy profesora Włodzimierza Żuka, który był wówczas (w latach 60.) prorektorem do spraw Nauki UMCS i z tej racji dbał także o rozwój fizyki teoretycznej. Uprzedzając planowane przejście na emeryturę profesora Urbańskiego (rok 1965), profesor Żuk zaproponował mi kilka lat wcześniej przekwalifikowanie na tematykę teorii jądra atomu. Z dużą chęcią przyjąłem propozycję i po dwuletniej współpracy z warszawskim ośrodkiem teorii jądra atomu (pod kierunkiem profesora Janusza Dąbrowskiego i profesora Zdzisława Szamańskiego), a następnie – dwuletniej pracy w Manchesterze pod kierunkiem profesora B. Flowersa (obecnie Lord Flowers) – pierwszy rok jako stażysta, a drugi rok jako *invited scientist* – habilitowałem się (1966) z tematyki teorii jądra atomu.

Przejąłem Katedrę Fizyki Teoretycznej z jednym, ale niezwykle cennym pracownikiem – doktorem Maksymilianem Piłatem, wielce utalentowanym, jak się szybko przekonałem, nie tylko o szerokiej gruntownej wiedzy i nie tylko w swojej wąskiej problematyce naukowej. Doktor Piłat dał się szybko przekonać do zmiany zainteresowań naukowych na – już wówczas (lata 60.) – ekspansywnie rozwijającą się fizykę i teorię ciała stałego. W taki sposób te dwa kierunki: teoria jądra atomu i teoria ciała stałego,

JUBILEUSZ KATEDRY

stały się na długie lata dwiema wiodącymi drogami naukowymi w Katedrze Fizyki Teoretycznej.

Oprócz mniejszych czy większych zdolności organizacyjnych i twórczych kierownika Katedry, drugoplanową, lecz równie istotną rolę w rozwoju odegrały lokale, etaty i tzw. siła przebicia (na szczęście do rozwoju fizyki teoretycznej nie potrzeba aparatury wielomilionowej wartości). Tak się szczęśliwie złożyło, że pod tymi względami rozwój naukowy i organizacyjny Katedry był pewny. Po pierwsze: dzięki intensywnym staraniom profesora Włodzimierza Żuka zostały wprowadzone do planów inwestycji UMCS dwa etapy budowania gmachów Wydziału Fizyki, które zostały oddane do użytku w latach 1973–1976. Zapewniło to prawidłową bazę lokalową rozwoju fizyki, a w tym i fizyki teoretycznej (w owych latach byliśmy jednym z ośrodków fizyki w Polsce o najlepszej bazie lokalowej). Po drugie: zarządzane w latach 70. obligatoryjne doksztalcanie nauczycieli (a tym samym i nauczycieli fizyki) do poziomu magisterium spowodowało w krótkim czasie przeszło czterokrotny wzrost przyjęć na I rok studiów fizycznych (dziennych i zaocznych) z 60 do 250 osób. W ślad za tym musiały iść nowe etaty dydaktyczne i – na szczęście – szły! Po trzecie: w roku 1970 nastąpiła ogólnie zarządzana zmiana struktury organizacyjnej uczelni polskich: katedry przemianowano na zakłady, które połączono w większe jednostki nazwane instytutami. Ta struktura obowiązuje w zasadzie do dziś. Tak się złożyło, że autor tego artykułu został powołany na pierwszego dyrektora utworzonego w UMCS Instytutu Fizyki i pełnił tę funkcję przez trzy kadencje. Ta okoliczność zapewniła zrównowagę, w stosunku do innych specjalności Instytutu Fizyki, rozwój kadrowy fizyki teoretycznej. Przez kilka lat mojej kadencji dyrektorskiej miałem możliwość zatrudnienia wszystkich wybitnych, a w drugiej kolejności bardzo zdolnych absolwentów fizyki teoretycznej. Współpraca i pomoc bardzo silnego warszawskiego ośrodka fizyki, o którą to współpracę zabiegałem u ówczesnego dyrektora Instytutu Fizyki Teoretycznej, przyczyniła się dodatkowo do kształcenia naszej kadry nie tylko w dziedzinie teorii jądra atomu, ale także w innych specjalnościach (doktor hab. Jerzy Matyjasek – astrofizyka i doktor Jerzy Kraśkiewicz – kwantowa teoria pola). W efekcie tych i innych zabiegów lubelski ośrodek fizyki teoretycznej stał się znany i uznany nie tylko na arenie krajowej, ale i międzynarodowej. Wyrazem tego były w pierwszej fazie zapraszania naszych fizyków nie tylko na konferencje, ale i na dłuższe pobyty naukowe, a w drugiej kolejności – przyjazd do nas fizyków z uniwersytetów i instytutów zagranicznych. Miarą rozwoju badań naukowych może być liczba stopni i tytułów naukowych: w latach 70. – głównie doktoratów; w latach 80. – głównie habilitacji, a w latach 90. – głównie tytułów profesora. Kiedy 1 października 1997 roku przekazywałem kierowanie Katedrą Fizyki Teoretycznej jednemu z pierwszych moich uczniów

– profesorowi Krzysztofowi Pomorskiemu, jej skład (w porównaniu do dwuosobowej obsady – docent i doktor – w chwili obejmowania przeze mnie kierownictwa Katedry w roku 1965) był następujący (przed przekazaniem Katedry):

Kierownik Katedry: Prof. Stanisław Szpikowski

Sekretarz Katedry: Teresa Piasecka-Ciupak

Zakład Teorii Jądra Atomu

Prof. Bożena Pomorska – kierownik

Prof. Stanisław Szpikowski

Dr hab. Andrzej Baran

Dr Zdzisław Łojewski

Dr Stanisław Piłat

Dr Andrzej Staszczak

Zakład Fizyki

Fazy Skondensowanej

Prof. Karol I. Wysokiński

– kierownik

Prof. Mirosław Załuźny

Dr hab. Ewa Taranko

Dr hab. Ryszard Taranko

Dr Tadeusz Domański

Zakład Fizyki

Systemów Złożonych

Prof. Wiesław A. Kamiński

– kierownik

Prof. Krzysztof Pomorski

Dr Andrzej Bobyk

Dr Jerzy Kraśkiewicz

Dr Leszek Próchniak

Dr Maria Trajdos

Zakład Fizyki Matematycznej

Prof. Piotr Rozmej – kierownik

Prof. Andrzej Góźdź

Dr Waldemar Berej

Dr Jerzy Matyjasek

Dr Krystyna Zajac

Mam zaszczyt pochwalić się, że wszyscy wymienieni nauczyciele akademicy byli (bez wyjątku) moimi byłymi studentami zatrudnionymi następnie przeze mnie w Katedrze Fizyki Teoretycznej. Przy moim większym lub mniejszym udziale zostały przeprowadzone doktoraty, habilitacje i postępowania o tytuł profesora, a chyba połowa moich młodszych współpracowników stawiała pierwsze kroki naukowe pod moim kierunkiem.

Dla ścisłości należy dodać, że istniejący od reformy instytucyjnej (w roku 1970) Zakład Fizyki Teoretycznej, mający w końcowej fazie (rok 1996) w swoim składzie ośmiu profesorów i trzech doktorów habilitowanych, został wreszcie, po moich i kadry Zakładu usilnych kilkuletnich staraniach, z powrotem, w roku 1996 przemianowany na Katedrę Fizyki Teoretycznej ze strukturą zakładową (jak wyżej).

W ciągu 60 lat istnienia Katedry Fizyki Teoretycznej było tylko czterech jej kierowników: profesor Jan Błaton w roku 1945/46, profesor Włodzimierz Urbański do roku ak. 1964/65; profesor Stanisław Szpikowski do roku ak. 1996/97; i profesor Krzysztof Pomorski od roku

1997/98. Należy dodać, że w czasie moich dłuższych zagranicznych pobytów naukowych obowiązki kierownika Katedry pełnili profesorowie Maksymilian Piłat i Krzysztof Pomorski.

W składzie osobowym Katedry od roku 1997 do chwili obecnej (ściśle mówiąc do 30 września 2005 roku) zaszły tylko niewielkie zmiany: przestali pracować: profesor Stanisław Szpikowski (emerytura), profesor Piotr Rozmej (przebieg do Uniwersytetu Zielonogórskiego), doktor Maria Trajdos (emerytura); doktor Stanisław Piłat i doktor Andrzej Bobyk (przebieg na stanowisko dyrektora Centrum Informatycznego); zatrudnieni zostali: profesor Krzysztof Murawski, doktor hab., Marek Rogatko, doktor Michał Warda i magister Bogdan Księżopolski.

Przedstawiłem wyżej zmiany, jakie zaszły do 1 października 2005 roku z tego powodu, że w tym dniu został utworzony w ramach Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki nowy Instytut Informatyki, którego kadra wyodrębniona została z Kadry Instytutu Fizyki, a w tym – z Katedry Fizyki Teoretycznej.

Należy powiedzieć jeszcze o jednym bardzo ważnym wydarzeniu w rozwoju naukowo-dydaktycznym Katedry Fizyki Teoretycznej, a mianowicie o utworzeniu z inicjatywy profesorów fizyki teoretycznej Studium Doktoranckiego z Fizyki w roku 1990. Do nich należało także kierownictwo. Przez utworzenie i kilkunastoletnią działalność Studium w Katedrze został spełniony podnoszony od dłuższego czasu postulat podwyższenia wymagań wobec nauczycieli akademickich do obowiązku posiadania doktoratu (z wchłonięciem asystentury przez Studium Doktoranckie). Taka właśnie jest obecnie struktura kadrowa w Katedrze Fizyki Teoretycznej. Dodać należy, że pierwszym kierownikiem Studium została profesor Bożena Pomorska, a kolejnymi kierownikami byli także profesorowie fizyki teoretycznej: Piotr Rozmej, Andrzej Góźdź i Ryszard Taranko (obecny kierownik). Do roku 2005 (włącznie) Studium doktoranckie ukończyło obronę pracy doktorskiej z fizyki teoretycznej 23 doktorów (oraz 18 doktorów w zakresie fizyki doświadczalnej).

W powyższej krótkiej historii starałem się, z pewnym uszczerbkiem dla opisu działalności naukowej, uwypuklić indywidualny udział tych wszystkich pracowników naukowych, którzy przyczynili się do obecnego kształtu i znaczenia Katedry Fizyki Teoretycznej. Dlatego muszę wspomnieć o tych nauczycielach akademickich (dotychczas imiennie niewymienionych), którzy w różnych okresach w latach 1965–2006 pracowali w Katedrze Fizyki Teoretycznej (alfabetycznie): magister Dmitruk Zenon, magister Falicka Weronika, magister Goebel Anna, doktor Hoenberger Walter, doktor Król Stefan, doktor Kłosowski Piotr, magister Pezda Mirosław, magister Pietrow Marek, magister Konecki Paweł, doktor Sommer Ewa, doktor Superson Anna, doktor Szymona Jacek, magister Wcisł Witold, magister Wójcik Aleksandra.

Ostatnie 8 lat historii Katedry Fizyki Teoretycznej, już pod nowym kierowni-

ctwem profesora Krzysztofa Pomorskiego, obserwuję z pozycji profesora (który ma jednak zapewnione w Katedrze godziwe warunki pracy naukowej). Z przyjemnością obserwuję, że nowa struktura Katedry Fizyki Teoretycznej wprowadzona na rok przed moim przejściem na emeryturę ma się bardzo dobrze. Niewątpliwie strukturę tę umacniają korzyści, jakie duża i o dużym potencjale naukowym Katedra może uzyskiwać. Przykładem może tu być dotacja z Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, która pozwoliła na nadanie takiego kształtu pomieszczeniom zajmowanym przez Katedrę Fizyki Teoretycznej odpowiadającym wreszcie przyjętym standardom instytucji o takiej kadrze. Oczywiście, bez energicznej inicjatywy obecnego Kierownika Katedry, profesora Pomorskiego, sama powaga naukowa kadry o niczym by nie przesądziła.

Osiem lat mojej obserwacji skłania mnie do konkluzji, że zarówno działalność naukowa w Katedrze, jak i współpraca międzynarodowa zostały podniesione wyraźnie o stopień wyżej w porównaniu z okresem poprzednim. Miarą takiej aktywności może być na przykład liczba publikacji pracowników Katedry, wynosząca 40 pozycji, w renomowanych periodykach (periodykach z „listy filadelfijskiej”) w roku 2005. Zasluga, nie do przecenienia, nowego Kierownika, profesora Pomorskiego, jest zapoczątkowanie (jeszcze w roku 1995) organizacji dorocznych Kazimierzowskich Warsztatów Fizyki Jądrowej, które z lokalnej imprezy naukowej przekształciły się w imprezę ogólnopolską, a obecnie w seminarium międzynarodowe. Lubelski ośrodek fizyki teoretycznej (praktycznie Katedra Fizyki Teoretycznej) stał się przez to jeszcze bardziej rozpoznawalny na arenie międzynarodowej, co było główną przyczyną podniesienia tej współpracy na wyraźnie zauważalny wyższy poziom. W ubiegłym roku uroczystie obchodziliśmy, w trakcie trwania warsztatów (*chairmanem* był profesor Andrzej Baran) 60-lecie profesora Krzysztofa Pomorskiego.

Nauczyciele akademicy Katedry Fizyki Teoretycznej także zajmowali i zajmują wysokie stanowiska w hierarchii uniwersyteckiej. Tak się obecnie złożyło, co pisząc ten szkic zauważyłem, iż moi uczniowie przejęli władzę nie tylko w Instytutach, nie tylko na Wydziale, ale i na Uczelni: profesor Mirosław Załuźny jest Dyrektorem Instytutu Fizyki, profesor Zdzisław Łojewski – Dyrektorem Instytutu Informatyki, profesor Krzysztof Pomorski jest Dziekanem Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki, a profesor Wiesław Kamiński to nasza obecna Magnificencja, Rektor Uniwersytetu Marii-Curie Skłodowskiej! Czego więcej mógłby oczekiwać emerytowany profesor?

Stanisław Szpikowski

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

WYDZIAŁ MATEMATYKI, FIZYKI I INFORMATYKI

DOKTORAT POLSKO-FRANCUSKI

21 kwietnia 2006 r. odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr **Artura Dobrowolskiego** pt. „Influence of differences in the proton and neutron distributions on nuclear fusion and fission”. Rozprawa doktorska została przygotowana w ramach polsko-francuskiej umowy o wspólnych doktoratach (theses en co-tutelle). Promotorami rozprawy byli prof. dr hab. Krzysztof Pomorski z Instytutu Fizyki UMCS i dr hab. Johann Bartel z Uniwersytetu L. Pasteura w Strasburgu. Recenzentami byli: prof. dr hab. Jacek Dobaczewski z Instytutu Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. Jerzy Dudek z Uniwersytetu L. Pasteura w Strasburgu, prof. Philippe Quentin z Centre d'Etudes Nucleaires de Bordeaux Gradignan. Obrona pracy odbyła się w języku angielskim.

WYJAZDY NAUKOWE

Prof. dr hab. Karol I. Wysokiński z IF – udział w posiedzeniu Jury nagrody Copernicus FNP-DFG, Berlin, Niemcy;
prof. dr hab. Longin Gładyszewski z IF – udział w „XII International Seminar on Physics and Chemistry of Solids”, Uniwersytet Lwowski, Ukraina;
mgr Michał Chlebicz z Instytutu Informatyki – udział w konferencji naukowej ICCSA 2006, Szkocja;
dr Andrzej Wiśnicki z IM – udział w Międzynarodowym Kongresie „NonStandard Methods and Applications in Mathematics”, University of Pisa, Włochy;
dr Janusz Godula z IM – udział w konferencji „Analytic Function Space”, University of Joensuu, University of Helsinki, Finlandia;
dr Grzegorz Wójcik z Instytutu Informatyki – udział w konferencji „International Conference on Computational Science”, Wielka Brytania.

ZAPROSZENI GOŚCIE

Do Instytutu Fizyki:
Prof. Philippe Quentin z Centre d'Etudes Nucleaires de Bordeaux Gradignan; dr hab. Johann Bartel z Uniwersytetu L. Pasteura w Strasburgu, Francja; prof. Jerzy Dudek z Uniwersytetu L. Pasteura w Strasburgu; prof. Annemarie Pucci z Heidelberg University, Niemcy; prof. Markus Klevenz z Heidelberg University, Niemcy.

WYDZIAŁ CHEMII

DOKTORATY

3 kwietnia odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr **Sylwii Pasiecznej**, asystentki w Zakładzie Technologii Chemicznej nt.: „Techniki spektroskopii IR w badaniach adsorbentów i katalizatorów”. Recenzentami rozprawy byli: prof. dr hab. Maria Ziółek z Wydziału Chemii UAM w Poznaniu i dr hab. Władysław Janusz prof. nadzw. UMCS z Wydziału Chemii UMCS w Lublinie, zaś promotorem rozprawy był dr hab. Janusz Ryczkowski.

21 kwietnia odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr **Agnieszki Nosal-Wiercińskiej**, asystentki w Zakładzie Chemii Analitycznej i Analizy Instrumentalnej nt.: „Wpływ tiomocznika i jego pochodnych na mechanizm i kinetykę elektroredukcji jonów indu (III) w chlornach (VII)”. Recenzentami rozprawy byli: dr hab. Maria Turowska emeryt. prof. nadzw. Uł z Wydziału Fizyki i

Chemii Uniwersytetu Łódzkiego i prof. dr hab. Kazimierz Sykut emeryt. prof. z UMCS w Lublinie, zaś promotorem rozprawy była dr hab. Grażyna Dalmata.

WIZYTY

W dniach 1–9 kwietnia na zaproszenie dziekana profesora **Andrzeja Dąbrowskiego** gościem honorowym Wydziału Chemii był prof. **Fernando Gonzalez-Caballero** z Uniwersytetu w Granadzie (Hiszpania) wraz z małżonką – dr **Josefą Delapaz-Caballero**. Celem przyjazdu były konsultacje naukowe oraz wygłoszenie cyklu wykładów nt. „An Introduction to Rheology: Fundamentals and Applications” dla doktorantów i magistrantów WCh.

WYJAZDY ZAGRANICZNE

W dniach 2–8 kwietnia pracownicy Zakładu Technologii Światłowodów: prof. Jan Rayss, dr Jan Wójcik i dr Paweł Mergo brali udział w Konferencji PHOTONIC EUROPE, NEMO Generale Assembly Meeting we Francji.

W dniach 18–22 kwietnia dr hab. Janusz Ryczkowski brał udział w „ECTN Annual Conference and ECTN Association Meeting 2006”, które odbyło się w Technical University of Vienna (Austria).

W dniach 27–30 kwietnia prof. Andrzej Dąbrowski oraz dr hab. Janusz Ryczkowski brali udział w „Deans seminar: Learning – opportunities and challenges”, które odbyło się w Dublin Institute of Technology (Irlandia).

MIĘDZYSZKOLNY KONKURS NA PREZENTACJE MULTIMEDIALNE

3 kwietnia w Państwowych Szkołach Budownictwa i Geodezji w Lublinie zakończony został konkurs pod honorowym patronatem Kuratora Oświaty w Lublinie oraz Dziekana Wydziału Chemii – profesora Andrzeja Dąbrowskiego i ogłoszono wyniki Międzyszkolnego Konkursu na prezentacje multimedialne „Animowana chemia”. W czasie imprezy uczniowie-laureaci omówili swoje prace. Następnie wręczono dyplomy i nagrody wyróżnionym uczniom oraz złożono podziękowania nauczycielom. Ufundowane przez Dziekana Wydziału Chemii UMCS w Lublinie nagrody książkowe uczniom-laureatom wręczył dr R. M. Janiuk.

MIĘDZYSZKOLNY KONKURS „CHEMIONERZY”

7 kwietnia w Gimnazjum nr 8 im. Grażyny Chrostowskiej w Lublinie zakończony został międzyszkolny konkurs „Chemionerzy” pod honorowym patronatem Kuratora Oświaty w Lublinie. Dziekana Wydziału Chemii UMCS, Kierownika Zakładu Dydaktyki Chemii UMCS i Dyrektora Regionalnego WSiP. Ufundowane przez Dziekana Wydziału Chemii UMCS w Lublinie – profesora Andrzeja Dąbrowskiego – nagrody książkowe uczniom-laureatom wręczył Prodziekan Wydziału profesor Władysław Janusz.

DZIEŃ CHEMIKA

27 kwietnia, po raz ósmy studenci i pracownicy Wydziału Chemii UMCS w Lublinie obchodzili „DZIEŃ CHEMIKA”, zorganizowany z inicjatywy Samorządu Studentów Wydziału Chemii UMCS. Program uroczystości obejmował:

1. Część oficjalną w auli Wydziału Chemii, na którą składały się:
  - obchody 60-lecia Studenckiego Koła Naukowego Chemików „Alkahest”;
  - wystąpienia członków Koła oraz wystąpienia okolicznościowe;
  - wykład prof. dra hab. Krzysztofa Grzywnowicza: „Chemik nad garnkiem grzybów”;
  - wykład prof. dra hab. Dobiesława Nazimka: „Wodór jako paliwo przyszłości”;
  - sesja posterowa;
  - pokazy chemiczne (mgr S. Ukalski);
  - Warsztaty dla Młodych Naukowców, a w ich ramach: wykłady prof. dra hab. Emila Chibowskiego – „Problemy wyznaczania potencjału elektrokinetycznego (dzeta) z pomiarów ruchliwości elektroforetycznej”, oraz dr

hab. Marii Zembali – „Techniki elektrokinetyczne jako narzędzia badań miękkich powierzchni”;

• prezentacja aparatury naukowej.

2. Część sportową:

• zmagania sportowe (kadra naukowa kontra studenci).

3. Część rozrywkową:

• Uroczysty „Bal Chemika” – w Stołowce Studenckiej UMCS z udziałem władz Uczelni i Wydziału, kadry naukowej, pracowników i studentów.

Wszystkie imprezy cieszyły się dużą frekwencją.

28 kwietnia był drugim dniem trwania Warsztatów dla Młodych Naukowców. W sali „M” im. W. Hubickiego, w budynku Małej Chemii odbywały się wykłady prof. dra hab. Marka Kosmulińskiego z Politechniki Lubelskiej „Measurements of z potential by means of electroacoustic method”. Sesja Młodych Naukowców: Mgr Anna Bratek z IKiFP PAN w Krakowie: „Determining the structure of polyacrylic acid in aqueous solutions”; mgr Wojciech Zieliński z Politechniki Wrocławskiej: „Esterquaty przyszłością surfaktantów kationowych”; mgr Tomasz Wajman z Politechniki Łódzkiej: „Wpływ podwójnej warstwy elektrycznej na przepływ cieczy w kapilarach”; dr Ewa Skwarek z UMCS: „Wpływ obecności jonów Cd(II), Ni(II) i Pb(II) na parametry podwójnej warstwy elektrycznej na granicy Faz $Al_2O_3 - SiO_2$ ”; dr Aleksandra Szczech z UMCS: „Wpływ anionowego surfaktantu na właściwości strąconego in situ węglanu wapnia”.

WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII

MIANOWANIE NA STANOWISKO PROFESORA ZWYCZAJNEGO

Minister Edukacji i Nauki mianował z dniem 1 stycznia 2006 roku prof. dra hab. **Ryszarda Kuchę** na stanowisko profesora zwyczajnego.

DOKTORAT

6 kwietnia odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr **Justyny Syroki**. Temat: „Osobowościowe uwarunkowania wypalenia zawodowego kadry kierowniczej”. Promotor: dr hab. Grażyna Kwiatkowska, recenzenci: prof. zw. dr hab. Stanisław Popek, dr hab. Irena Pufal-Struzik, prof. AŚ.

WYDZIAŁ EKONOMICZNY

DOKTORAT

20 kwietnia odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr **Ewy Widz**, asystentki zatrudnionej w Zakładzie Rynków Finansowych w Instytucie Ekonomii. Promotorem pracy zatytułowanej „Strategie giełdowe na rynku finansowych kontraktów terminowych futures w Polsce” był dr hab. Henryk Mamcarz prof. nadzw., recenzentami: dr hab. Danuta Dziawgo z UMK w Toruniu oraz prof. dr hab. Jerzy Węclawski.

WIZYTY

W dniach 3–6 kwietnia na Wydziale Ekonomicznym UMCS gościł profesor **Angelo Santagostino** z Uniwersytetu w Brescيا (Włochy). Profesor wygłosił wykład dla studentów V roku ekonomii. Tematem wykładu była zewnętrzna polityka handlowa Unii Europejskiej, a przede wszystkim relacje z najważniejszymi partnerami handlowymi UE (USA, Chiny, MERCOSUR). Kolejna

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

wizyta profesora Santagostino jest owocem rozwijającej się od kilku lat współpracy z Zakładem Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej.

KONFERENCJE

W dniach 6-7 kwietnia we Wrocławiu odbyła się już po raz drugi Ogólnopolska Konferencja pt. „Odkrywanie głębin zarządzania jakością”. Jej organizatorem było Studenckie Koło Naukowe Zarządzania Jakością „Rekiny Jakości”, działające przy Wydziale Mechanicznym Politechniki Wrocławskiej. Uczestniczyli w niej członkowie funkcjonującego na Wydziale Ekonomicznym UMCS Studenckiego Koła Zarządzania Jakością i Wiedzą. W trakcie dwóch dni studenci mieli szansę bliższego przyjrzenia się temu, jak w wielu znaczących firmach naszego kraju wiedza uniwersytecka przekłada się na praktykę. Swoją drogę do doskonałości i osiągnięcia europejskich poziomów jakości produkcji prezentowały tu znane firmy, m.in.: Hewlett Packard BPO Wrocław, Metzeler APS Polska, Bombardier Transportation Wrocław, Fagor Mastercook S.A., Rema Automotive Poland Sp. z o.o., Sauer-Danfoss Sp. z o.o. czy Volkswagen Motor Polska. Ponadto uczestnicy konferencji wysłuchali interesujących wystąpień zarówno profesorów, jak i studentów przybyłych z Wrocławia, Katowic, Krakowa, Olsztyna, Tamobrzega czy Warszawy. Pobyt we Wrocławiu był również świetną okazją do nawiązania nowych i zacieśnienia starych kontaktów między członkami kół naukowych zajmujących się tematyką jakości, działających przy różnych polskich uczelniach. Konferencja była doskonale zorganizowana, mimo iż odbywała się dopiero po raz drugi. Pod czujnym okiem opiekuna, prof. dr. hab. inż. Tomasza Kocha, „Rekiny” wprowadziły naszych studentów w głębię zarządzania jakością, w obszary, o których chcą wiedzieć coraz więcej.

W dniach 18-21 kwietnia w Zakopanem odbyło się XXVIII Ogólnopolskie Seminarium Naukowe nt. „Przestrzenno-czasowe modelowanie i prognozowanie zjawisk gospodarczych” zorganizowane przez Zakład Teorii Prognoz Katedry Statystyki Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Seminarium było poświęcone pamięci profesora Aleksandra Zelasia – twórcy ogólnopolskich seminariów naukowych. Na konferencji przedstawiono 27 referatów, w tym 9 gości zagranicznych (z Niemiec, Słowacji, Rosji, Ukrainy i Izraela). Referat pt. „Tendencje zmian w zarządzaniu nieruchomościami w Polsce” wygłosił również dr **Mieczysław Sobczyk** z Zakładu Statystyki i Ekonometrii Wydziału Ekonomicznego UMCS. Referaty zaprezentowane na seminarium będą upowszechnione w publikacji pt. „Przestrzenno-czasowe modelowanie i prognozowanie zjawisk gospodarczych”, wydanej przez AE w Krakowie.

WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII

KONFERENCJE NAUKOWE

W dniach 09-10 maja na Uniwersytecie Szczecińskim odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa nt. „Humanistyka wobec starości”. Obrady, w których uczestniczyli pracownicy Instytutu Socjologii, odbywały się w kilku sekcjach. W sekcji Ciągłość rozwoju w starości dr Jolanta Kociuba wygłosiła referat „Wiek a poczucie tożsamości. Zmiany w obrazie własnego ja ludzi starych”. W obradach sekcji Człowiek stary w zbiorowościach społecznych uczestniczyły m.in. dr Ewa Miszczak, która wystąpiła z referatem „Problemy samotności i osamotnienia wśród ludzi starszych” oraz mgr Julita Kożuch, która zaprezentowała referat nt.: „Konsumpcja jako element stylu życia w odniesieniu do ludzi starszych”. W sekcji Społeczne wymagania ludzi starych swoje referaty wygłosili: dr Marta Komorska „Praca socjalna w zaspokajaniu potrzeb osób starszych” i mgr Michał Nowakowski „Sieć wsparcia społecznego osób starszych”.

W sekcji Życie aktywne w starości dr Beata Tworek przedstawiła referat nt. „Książki w walce ze starością”.

W dniach 8-12 maja w Szklarskiej Porębie odbyła się XI Konferencja z cyklu „Zastosowania Logiki w Filozofii i Podstawach Matematyki”. Tegoroczne spotkania były poświęcone problematyce paradoksów i antymonii. UMCS był reprezentowany przez dra hab. Andrzeja Biłata (Instytut Filozofii, Zakład Logiki i Metodologii Nauk), który wygłosił referat pt. „Paradoks klamcy po niatarski”.

W dniach 15-17 maja dr Monika Torczyńska-Jarecka (Instytut Filozofii, Zakład Antropologii) uczestniczyła w organizowanej przez Katolicki Uniwersytet Lubelski VIII międzynarodowej konferencji naukowej Nowa ekonomia a społeczeństwo i wygłosiła referat nt. „Socializacja ekonomiczna i prawna w perspektywie procesów transformacji społeczno-kulturowej”.

W Konferencji tej wzięło udział także 15 studentów ze Studenckiego Koła Naukowego Socjologów Gospodarki i Organizacji działającego w Instytucie Socjologii. Studenci mieli możliwość szerszego zapoznania się z problematyką nowej ekonomii generującej szereg zjawisk społecznych, oddziałujących na porządek społeczny, funkcjonowanie instytucji i organizacji.

W dniach 10-12 maja w Kijowie odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa Formowanie zdrowego sposobu życia i podtrzymanie zdrowia młodzieży, zorganizowana przez Kijowski Narodowy Uniwersytet Techniczny. W konferencji uczestniczyła doktorantka z Instytutu Socjologii mgr Hanna Havshykova. Wygłosiła ona referat „Postawy zdrowotne studentów w Lublinie i Lwowie”.

ODCZYT

W dniu 16 maja na zaproszenie Polskiego Towarzystwa Filozoficznego w Instytucie Filozofii gościł dr Wojciech Krysztofiak (Uniwersytet Szczeciński), który wygłosił odczyt nt. „Konstrukcja »ja« filozoficznego w Traktacie L. Wittgenstiena”.

ZŁOT FILOZOFICZNY

W dniach 19-20 maja w Opolu odbył się Złot Filozoficzny. Uczestniczyło w nim dwoje doktorantów z Instytutu Filozofii UMCS: mgr Marcin Trybulec, który wystąpił z referatem „Potoczne doświadczenie czasu a nowoczesne środki komunikacji” oraz mgr Barbara Tomczyk, która wygłosiła referat „Rozmycie granic we współczesnym sporze o realizm naukowy”.

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY

DOKTORATY

Na Wydziale Humanistycznym odbyły się **publiczne obrony prac doktorskich**:

5 kwietnia mgr **Anity Has-Tokarz** „Horror w literaturze współczesnej i filmie”. Promotor prof. dr hab. Janusz Plisiecki, UMCS; recenzenci: prof. dr hab. Maryla Hopfinger, UW, prof. dr hab. Mirosław Przyłipiak, Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku.

5 kwietnia mgra **Macieja Sokala** „Ukraiński komiks z perspektywy literaturoznawczej”. Promotor prof. dr hab. Florian Nieuważny, UW; recenzenci: prof. dr hab. Siergiej Kowalow, UMCS, prof. dr hab. Włodzimierz Wilczyński, Uniwersytet Zielonogórski.

26 kwietnia mgra **Viktora Yaruchyka** „Українська поезія, творена у Польщі після другої світової війни”. Promotor prof. dr hab. Florian Nieuważny, UW; recenzenci: prof. dr hab. Stefania Andrusiw, KUL, prof. dr hab. Maria Cymborska-Leboda, UMCS.

WYDZIAŁ POLITOLOGII

ODSZEDŁ DR ZENON TYMOSZUK

Nagle i niespodziewanie 13 kwietnia odszedł dr Zenon Tymoszuk, wieloletni pracownik Zakładu Ruchów Politycznych Wydziału Politologii. Urodzony 24 lipca 1963 roku w Międzyzyczcu Podlaskim, ukończył z wyróżnieniem Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych UMCS. Na ostatnim roku studiów został zatrudniony na stanowisku asystenta. Od roku 1997 pracował na stanowisku adiunkta, prowadząc zajęcia m.in. z historii doktryn polityczno-prawnych. 19 kwietnia dziekani i pracownicy Wydziału Politologii, pogrążeni w wielkim smutku, pożegnali Drogiego Kolegę wierząc pocie „że nie ma śmierci, jest tylko siew na wielkiej przyszłości żniwa”.

KONFERENCJA

„MEDIA A DEMOKRACJA”

W dniach 24-25 kwietnia w Kazimierzu Dolnym odbyła się konferencja pt. „Media a demokracja” zorganizowana przez Zakład Dziennikarstwa Wydziału Politologii. Podstawowym celem spotkania było określenie roli mediów w kształtowaniu demokracji, zarówno w aspektach historycznych, jak i we współczesnym społeczeństwie. Uczestnicy konferencji zastanawiali się nad zagadnieniami dotyczącymi zagrożeń dla współczesnej demokracji, przede wszystkim ze strony mediów. Dyskutowano również nad tym, czy w Polsce i na świecie funkcjonują prawdziwie wolne media, jak wygląda sytuacja samego środowiska dziennikarskiego w Polsce po roku 1989 oraz czy kapitał zagraniczny, wchodzący na rynek mediów, stanowi zagrożenie dla demokracji w Polsce? W dwudniowych obradach uczestniczyli przedstawiciele Uniwersytetów: Lwowskiego, Wrocławskiego, Opolskiego, Szczecińskiego, Warszawskiego, Jagiellońskiego, Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Andrzeja Frycza-Modziewskiego, Akademii Ekonomicznej w Krakowie oraz dziennikarze i specjaliści od *public relations*. Organizatorzy przewidują opublikowanie wygłoszonych referatów w tomie pokonferencyjnym.

WIZYTA

Dr Konrad W. Tatarowski, autor książki *Literatura i pisarze w programie Rozgłośni Polskiej Radio Wolna Europa* (Kraków 2005), był kolejnym gościem studentów Wydziału Politologii. Dwa spotkania, poprowadzone przez dr hab. Iwonę Hofman, opiekun Koła Dziennikarskiego, odbyły się 5 kwietnia. Miały charakter wykładów, m.in. na temat medialnych paradoksów Radia Wolna Europa – nadawcy z zewnątrz, kształtującego opinię w kraju. Dr K. W. Tatarowski opowiadał o swojej pracy w rozgłośni do chwili jej likwidacji, przytaczał szczegóły rozmów przeprowadzanych z polskimi pisarzami emigracyjnymi. Licznie zgromadzonych studentów interesowały problemy warsztatowe montażu mediowego, zmiany ramówek rozgłośni, także polityczne uwarunkowania jej działania. W trakcie spotkania Gość Wydziału zaprezentował archiwalne nagrania Radia.

IX TYDZIEŃ SAMORZĄDNOŚCI

W dniach 24-28 kwietnia miał miejsce, zorganizowany przez Naukowe Studenckie Koło Samorządowców Wydziału Politologii – IX Tydzień Samorządności. Celem spotkania było przybliżenie studentom UMCS oraz mieszkańcom Lublina problemów funkcjonowania wspólnot lokalnych i regionalnych. Uczestnicy konferencji zapoznali się z teoretycznymi i praktycznymi możliwościami działania gmin uzdrowiskowych. Z udziałem: Prezydenta Miasta Lublin Andrzeja Pruszkowskiego i Burmistrza Miasta Kraśnik Piotra Czubińskiego analizowany był **wpływ lokalnych**

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

liderów na rozwój samorządu W kolejnym dniu zaproszeni przedstawiciele biura Posła do Parlamentu Europejskiego prof. Zbigniewa Zaleskiego, Urzędu Wojewódzkiego Województwa Lubelskiego i Lubelskiej Fundacji Rozwoju poruszali problemy związane z pozycją Lubelszczyzny jako regionu Unii Europejskiej. Następnie mgr Jacek Warda poprowadził warsztaty poświęcone tworzeniu strategii rozwoju lokalnego. Jak co roku zorganizowano też konkurs wiedzy o samorządzie terytorialnym. W ostatnim dniu w Akademickim Ośrodku Sportowym odbyły się rozgrywki sportowe w dwóch dyscyplinach: piłce nożnej mężczyzn i piłce siatkowej kobiet.

DOKTORATY

7 kwietnia miały miejsce dwie publiczne obrony rozpraw doktorskich: mgra Rafała Sereja na podstawie pracy pt. „System rządów w Republice Słowackiej po roku 1993”, przygotowanej pod naukowym kierunkiem prof. dra hab. Marka Żmigrodzkiego, a recenzowanej przez: dra hab. Joachima Osińskiego, prof. nadzw. (Szkoła Główna Handlowa) i dra hab. Stanisława Michałowskiego, prof. nadzw. (UMCS), oraz mgr Eweliny Szyszkowej na podstawie pracy pt. „Polityka narodowościowa Federacji Rosyjskiej” przygotowanej pod naukowym kierunkiem prof. dra hab. Władysława S. Kucharskiego, a recenzowanej przez: prof. dra hab. Eugeniusza Zielińskiego (Uniwersytet Warszawski) i prof. dra hab. Henryka Chałupczaka (UMCS).

WYJAZDY

W dniach 4–7 kwietnia mgr Anna Moraczewska (Zakład Stosunków Międzynarodowych) uczestniczyła w międzynarodowej konferencji pt. „Border Management in Insecure World”, na Uniwersytecie Durham w Wielkiej Brytanii. Konferencja, zorganizowana przez International Boundaries Research Unit, zgromadziła międzynarodowe grono teoretyków i praktyków specjalizujących się w tematyce funkcjonowania granic państwowych. Podczas konferencji mgr A. Moraczewska wygłosiła referat: „Zarządzanie a ochrona granic państwowych w budowaniu współczesnego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego”. Głównym wnioskiem wynikającym z dyskusji było stwierdzenie, że coraz częściej w wielu regionach świata granice przyjmują funkcję bariery wobec zagrożeń płynących ze środowiska zewnętrznego, głównie terroryzmu.

W dniach 24–30 kwietnia dr Piotr Tosiek (Zakład Stosunków Międzynarodowych) przebywał w Münster (Niemcy). Celem wyjazdu było przeprowadzenie konsultacji naukowych z pracownikami Westfalskiego Uniwersytetu Wilhelma, poprowadzenie zajęć dla studentów tego uniwersytetu w ramach programu Erasmus, a także przeprowadzenie rozmów o pogłębieniu współpracy między Wydziałem Politologii a Instytutem Nauk Politycznych Westfalskiego Uniwersytetu Wilhelma.

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

KONFERENCJE

W dorocznej konferencji Europejskiego Stowarzyszenia Wydziałów Prawa (ELFA), która odbyła się w dniach 8–11 lutego 2006 r. pod hasłem „Researching Legal Education” na Louven (Belgia), uczestniczyli prof. Anna Przyborowska-Klimczak, prof. Andrzej Jakubecki (prodziekani Wydziału Prawa i Administracji UMCS) oraz prof. Leszek Leszczyński.

W dniach 19–21 kwietnia na Wydziale Prawa Uniwersytetu P. J. Šafárika w Koszycach odbyła się

międzynarodowa konferencja naukowa „Aktualne otázky práva v postmodernej spoločnosti”. Konferencja współorganizowana była przez Wydział Prawa Uniwersytetu P. J. Šafárika w Koszycach i Wydział Prawa Uniwersytetu Rzeszowskiego. Na konferencji obecni byli m.in. Rektor prof. dr hab. S. Sagan, prof. dr hab. Halina Zięba-Zalucka, doc. JU dr Mária Kiovská, CSc., doc. JU dr Imrich Kanárik, CSc., prof. dr hab. Jan Olszewski, dr E. Moczek. UMCS reprezentowali prof. zw. dr hab. Jan Szreniawski oraz dr Piotr Szreniawski. Na konferencji poruszone zostały kwestie dotyczące różnych gałęzi prawa, w tym prawa karnego, administracyjnego i handlowego, nie zabrakło refleksji teoretycznoprawnej oraz rozważań na temat partnerstwa publiczno-prywatnego. Wskazane zostały zarówno aktualne problemy demokratycznego państwa prawnego, jak i zjawiska zachodzące w stosunkach między władzą a społeczeństwem. Referaty nadesłane na konferencję mają zostać wydane w księdze pokonferencyjnej. Uczestnicy konferencji planują pogłębienie współpracy naukowej między przedstawicielami nauk prawnych z Polski i Słowacji. Należy podkreślić, że konferencja była wzorowo zorganizowana, co jest zasługą dziekana doc. JU dr. Márii Bujňákovéj, CSc., dziekana prof. dra hab. Jana Łukasiewicza jak i dr Sabiny Grabowskiej.

WYDZIAŁ ARTYSTYCZNY

PASZPORT „POLITYKI” 2005

Paszport „Polityki” jest prestiżową nagrodą ustanowioną w 1993 roku przez tygodnik „Polityka”, przyznawaną twórcom w sześcioletnim cyklu: literatura, film, teatr, muzyka poważna, plastyka (sztuki wizualne) i estrada. Od czterech lat „Polityka” przyznaje też kreatora kultury – nagrodę specjalną za osiągnięcia w krzewieniu kultury.

10 stycznia 2006 roku Paszport „Polityki” 2005 w dziedzinie sztuki wizualnej otrzymał **Robert Kuśmirowski** – absolwent WA z 2003 roku. Przyznano mu ją za „tworzone z rozmachem dzieła, które na nowo stawiają pytania o skuteczność iluzji w sztuce”. Nagrodę wręczyła laureatowi Katarzyna Kozyra (laureatka konkursu z roku 1997).

Robert Kuśmirowski – bez wątpienia jeden z najciekawszych i najaktywniejszych artystów młodego pokolenia – studiował na WA UMCS, na kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych. Podczas studiów przebywał na rocznym stypendium Sokrates-Erasmus w Rennes we Francji. Jego dyplom artystyczny – w zakresie rzeźby – był bliski temu, czym zajmuje się do dziś jako twórca – imitowaniu rzeczywistości i manipulowaniu nią. Artysta brał udział w ważnych wystawach zagranicznych („Stockholm Fair 2002”, „Junge Scene”, „Secession 2003” w Wiedniu, „Distances” w Galerie Le Plateau w Paryżu) i krajowych („Novart.PL” w Krakowie 2002, „III Supermarket Sztuki”, Galeria DAP Warszawa 2002). Miał również kilka indywidualnych pokazów swej twórczości (najbliższy – w lubelskiej Galerii Białej, a z innych miejsc np. w Zamku Ujazdowskim w Warszawie). W poprzednim roku R. Kuśmirowski był nominowany do Paszportu „Polityki” 2004, a w roku 2003 znalazł się na pierwszym miejscu w rankingu internetowego pisma „Raster”.

KUŚMIROWSKI NA BERLINALE

Aktualnie prace R. Kuśmirowskiego prezentowane są na IV Berlińskim Biennale Sztuki Współczesnej (25.03.2006–28.05.2006). Organizowany od 1998 roku Biennale – określane zwykle jako Berlinale – zmienia za każdym razem zarówno miejsca wystaw, jak i kuratorów. Kuratorami jego obecnej edycji są artysta Maurizio Cattelan, kurator i krytyk Massimiliano Gioni

oraz kurator i autor książek Ali Subotnick. Trio znane jest z wcześniejszych wspólnych działań, zwłaszcza z powołania nowojorskiej The Wrong Gallery. W tym roku inspiracją tytułu IV Biennale Sztuki Współczesnej – „Myszy i ludzie” – stała się powieść Johna Steinbecka, a przesłaniem jej są – wedle organizatorów – narodziny, straty, śmierć, przegrana w życiu i nostalgia. Obok Roberta Kuśmirowskiego, w berlińskim wydarzeniu artystycznym oficjalnie uczestniczą Paweł Althamer i Aneta Grzeszykowska. Ich prezentacji towarzyszył pokaz *Umarłej klasy* Tadeusza Kantora. Pokazy twórczości Polaków odbywały się w galeriach i pomieszczeniach ulokowanych przy ulicy Auguststrasse we wschodnim Berlinie.

WYSTAWA „INTRO” GRUPY GESSO

Grupa Gesso to nazwa nowej, działającej od 2005 roku, grupy artystycznej założonej przez cztery absolwentki WA UMCS: **Izabelę Cielmę, Patrycję Gnatowską, Dominikę Kraśnicką i Dorotę Raczyńską**. Nazwa grupy odnosi się do terminu mającego związek z technologią malarstwa – twardego gruntu pod obraz (uzyskanego z mieszaniny gipsu, wody i kleju zwierzęcego). Nazwa ta doskonale oddaje charakter grupy – „osób o podobnej wrażliwości, ale o różnych zainteresowaniach (mieszanie osobowości), jednakże silnie ze sobą związanych i doskonale wyrażających się w działaniu kolektywnym. Wspólne tworzenie, wymiana doświadczeń dają im możliwość rozwoju swoich umiejętności i sprzyjają tworzeniu artystycznej więzi...” – powtarzamy za Grzegorzem Józefczukiem z „Gazety Wyborczej”. 31 marca 2006 roku artystki z Grupy Gesso zainaugurowały swą działalność wystawienniczą urządzeniem ekspozycji pt. „Intro” w galerii „Po schodach” (MDK przy ul. Bernardyńskiej). Na wrzesień szykowana jest większa wystawa Grupy Gesso, która ma nosić tytuł „Introspekcje-Imaginacje”.

WYJAZD PARYŻ, PRAGA

W dniach od 6 do 13 kwietnia, a więc tuż przed świętami, odbyła się wycieczka (wyjazd zabytkoznawczy) do Paryża i Pragi. Jej uczestnikami była grupa czterdziestu studentów z WA, a organizatorami, opiekunami i przewodnikami adiunkci **Sławomir Toman i Jerzy Żywicki**. Cel wyjazdu – programowo nastawionego na zwiedzanie słynnych zabytków, galerii i muzeów – stanowiła chęć skonfrontowania (i uzupełnienia) wiedzy wyniesionej z akademickich zajęć z historii sztuki z rzeczywistością. Niezwykle napięty program imprezy zmuszał do intensywnego zwiedzania od świtu do nocy. Wystarczy wspomnieć, że w ciągu zaledwie czterech dni, oprócz zapoznania się z ogólnym charakterem miasta, wieloma jego zabytkami i atrakcjami (Panteon, kościół Św. Seweryna, katedra Notre Dame, Saint Chapelle, cmentarz Per Lachaise, Montmartre, dzielnica Defence, Wieża Eiffla, kościół Inwalidów, Wersal...), grupa zwiedziła tak ogromne muzea i galerie, jak: Luwr, Muzeum d’Orsay, Palais de Tokyo oraz Centrum Pompidou. W Pradze, gdzie uczestnicy wyjazdu byli niepełne dwa dni, zwiedzanie było nie mniej intensywne: Loreto, Hradczany, Mała Strana, Most Karola, Stare Miasto, Nowe Miasto, Jozefow itd. Mimo zmęczenia i niezbyt dobrej pogody (zimno!), wyjazd należy uznać za w pełni udany. Jego program został nie tylko zrealizowany, ale nadto poszerzony o obejrzenie wielu miejsc i dzieł znanych studentom wcześniej jedynie z ilustracji prezentowanych na wykładach z historii sztuki. Do korzyści płynących z wyjazdu należy dopisać również wykonanie kilkuset fotografii z zabytkami Paryża i Pragi, które wzbogacą materiały dydaktyczne WA.

„WIELKOPOSTNE ŚPIEWANIE” U DOMINIKANÓW

W dniach 5 marca–9 kwietnia w Bazylice oo. Dominikanów odbył się cykl koncertów „Wielkopostne śpiewanie”. Od pięciu lat ojcowie dominikanie organizują muzyczne rekolekcje, a od dwóch lat kierownikiem artystycznym przedsięwzięcia jest **ad. II st. Elżbieta Krzemińska**.

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

W tym roku koncertom towarzyszyły rozważania ojca przeora Hieronima Kaczmarka, skoncentrowane wokół „Ośmiu Błogosławieństw” z Kazania na Górze.

5 marca wystąpiły: Chór Kameralny Towarzystwa Muzycznego im. Henryka Wieniawskiego – prowadzony przez prof. **Beatę Dąbrowską**, Zespół wokalny „Sine Nomine” MDK w Lublinie przygotowany przez Izabelę Urban, Orkiestra Trybunału Koronnego. Solistami byli **Małgorzata Lasota** – sopran i **dr Piotr Olech** – alt. Koncert wypełnił znany i popularny utwór G. B. Pergolesiego *Stabat Mater*, który poprowadziła prof. Beata Dąbrowska. Wystąpiła także prof. **Gabriela Klauza**, która zaprezentowała na organach dwa preludia chorale: *O Mensch, bewein dein Sünde groß* BWV 622 i *Jesu meine Freude* BWV 610 – J. S. Bacha oraz realizowała partię basso continuo.

12 marca zespół Capella Regia z Pragi zaprezentował utwór François Couperina *Leçons de ténébres pour le Mercredi Saint* do słów Lamentacji Jeremiasza.

19 marca Zespół Muzyki Dawnej „Voci Unite”, przygotowany przez Katarzynę Szmitko, zaprezentował lubelskiej publiczności pieśni tradycyjne i śpiewy gregoriańskie na adorację Krzyża Świętego – Improperia.

26 marca, w czasie koncertu wykonano po raz pierwszy publicznie w naszym kraju najstarszą, znaną polifoniczną mszę żałobną – *Missa Requiem* Johanna Ockeghema. Wykonawcami byli zespół wokalny Bornus Consort pod kierunkiem Marcina Bornusa-Szczyńskiego oraz Schola Gregoriana Silesiensis prowadzona przez Roberta Pożarskiego.

2 kwietnia, w pierwszą rocznicę odejścia do Pana Ojca Świętego Jana Pawła II, odbył się koncert zatytułowany „Moja

modlitwa...”. Wykonawcą był **Zespół instrumentalno-wokalny „Camerata Lubelska”** pod dyktando prof. **Kazimierza Górskiego**. Intencją dyrygenta i reżysera w jednej osobie było odejście od tradycyjnej formy koncertu na rzecz nabożeństwa-modlitwy do Najświętszej Maryi. Dlatego w programie znalazły się: *Litania D-moll de Beatae Mariae Virgine* (opracowana do wykonania przez prof. K. Górskiego – prawykonanie po odnalezieniu) oraz *Gorzkie Żale* – współczesnego kompozytora lubelskiego mgr. **Rafała Rozmusa** (prawykonanie) – utwór powstał pod wpływem przeżyć związanych z odejściem Ojca Świętego. Czołoch dopelniała recytacja wiersza Cypriana Norwida *Do Najświętszej Panny Marii Litania* w wykonaniu aktora Witolda Kopecia oraz prezentacja multimedialna obrazów przedstawiających przymioty Matki Bożej, przywoływane w modli-

twach, i fotografii Ojca Świętego.

9 kwietnia – ostatni koncert cyklu „Wielkopostne śpiewanie” wypełniła muzyka współczesna. Wykonawcami byli młodzi śpiewacy Akademickiego Chóru Akademii Medycznej w Lublinie pod dyktando ad. **Moniki Mielko**. Zaprezentowali utwór Pawła Łukaszewskiego *Messa per voci e fiati* (fragmenty) oraz *Requiem* Johna Ruttera. Na organach i fortepianie towarzyszył chórowi Arkadiusz Sadowski.

Co roku cykl koncertów „Wielkopostne śpiewanie” spotyka się z ogromnym zainteresowaniem publiczności. Tak było i w tym roku. Warto podkreślić, iż coraz wyższy poziom artystyczny koncertów spotyka się z coraz gorętszym przyjęciem licznych i stałych słuchaczy.

POLEMIKI

UWAGI DO DYSKUSJI NA TEMAT KARIERY NAUKOWEJ

W „Wiadomościach Uniwersyteckich” nr 2/3 z 2006 roku (s. 8–9) ukazał się wywiad – refleksje rektora K. Goebela na temat kariery naukowej. Do tego co zostało tam powiedziane niewiele jest do dodania, a co ważniejsze nie można się z wyrażonymi poglądami nie zgodzić. Są one w zasadzie zbieżne z moimi. Dlatego też od siebie dorzucę tylko kilka różnych uwag. Wspomnę przy okazji, że o niektórych sprawach poruszanych w wywiadzie pisałem również wcześniej w swoich wspomnieniach, a także w artykułach publikowanych w „Wiadomościach Uniwersyteckich”.

Zawód pracownika naukowego jest dla fanatyków, na ogół tylko tacy do czegoś dochodzą. Prof. Goebel pisze, że ludzie nauki winni być zdolni. To nie ulega wątpliwości, w szczególności odnosi się to do nauk ścisłych. Są jednak, według mnie, pewne różnice w zależności od dyscypliny. W naukach przyrodniczych, a także humanistycznych i społecznych, do sukcesów mogą dochodzić ludzie nie tylko zdolni, ale też pracowici i uparci, choć niekoniecznie najwyższych lotów umysłowych. Jeden z moich profesorów (Witold Sławiński – botanik i fizjolog) mawiał, że w dyscyplinach przyrodniczych potrzebna jest nie tylko głowa, ale także część ciała, na której się siedzi. I myślę, że jest w tym dużo racji, gdyż przeprowadzenie

doświadczeń i wykonanie pracy wymaga wielu godzin trudu.

Prof. Goebel wspomina, że młody pracownik powinien jak najszybciej mieć własną tematykę badawczą różną od tematyki swojego mistrza, a więc zajmować się tym, co go bardziej pociąga. Uważam również, że daje to lepsze i szybsze efekty. Z drugiej jednak strony sądzę, że w dyscyplinach eksperymentalnych wygląda to trochę inaczej niż w ścisłych. Jeśli każdy pracownik w zakładzie uprawia odmienną tematykę, to w efekcie mamy w tym zakładzie (nawet niezbyt liczny) mozaikę tematyczną. Moim zdaniem każdy zakład powinien mieć określony profil badawczy, rozwiązywany zespołowo, inaczej trudno będzie o poważniejsze efekty. Epoka prac w pojedynkę w naukach eksperymentalnych już minęła. Jest oczywiste, że każdy pracownik winien wykazywać dużo inicjatywy w zakresie organizowania swojego warsztatu badawczego. Do tego potrzebna jest też atmosfera pracy w zakładzie, emocjonalne zaangażowanie, czyli etos pracy oraz przyjacielskie stosunki.

Warto przypomnieć, że współcześnie postęp w naukach eksperymentalnych odbywa się inaczej niż przed laty. Dawniej duże odkrycia odbywały się często przez przypadek. W wieku XX, a zwłaszcza w 2 połowie i współcześnie, na poważniejsze osiągnięcia składały się

nierz drobne prace, które po latach ktoś uogólniał i to stanowiło istotny postęp. Trzeba też dodać, że w ostatnich latach nastąpiło niesłychane przyspieszenie w technice, co także ma wielki wpływ na postęp w nauce.

Sprawa stopni czy też tytułów naukowych. Do rzadkości dziś należy, jeśli w ogóle, aby pracownik naukowy nie robił prac na określony stopień naukowy (doktorat lub habilitacja), a przecież idea powinna być inna, jak zauważa prof. Goebel. Takie przypadki miały miejsce w swoim czasie, dziś są raczej nieznanne. Jeden z moich profesorów (Jan Tomaszewski, znany polski gleboznawca) przedłożył w latach 20. promotorowi (prof. J. Żółcińskiemu na Politechnice Lwowskiej) kilka opublikowanych prac, aby ten wybrał jedną z nich jako rozprawę doktorską. Wiem o tym od mojego szefa (prof. B. Dobrzańskiego).

Dorobek naukowy jest na ogół oceniany liczbą publikacji, a nie ich rangą. W ostatnich dziesiątkach lat ma miejsce prawdziwy wyścig, kto więcej opublikuje. Przed kilku laty, pamiętam, odbytywano na Radzie Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi fragmenty recenzji pracy habilitacyjnej jednego z pracowników Instytutu Nauk o Ziemi. Recenzent napisał, że dorobek jest niezły, choć niezbyt liczny (wynosił około 80 publikacji). Opinię napisał jeden z profesorów geografii (jego wykaz publikacji obejmuje kilkaset prac). Można się zastanawiać, do ilu prac dorobek jest skromny, od ilu jest poważny, a od jakiej liczby – dobry i bardzo dobry. A przecież nie o liczbę tu chodzi, ale co wnoszą nowego. Jest to częściowo też rezultat wymogów formalnych, ciągle zmieniających się i zaostrzających przepisów. Nauką w ostatnich latach rządzi w niemalym stopniu urzędnicy,

a profesorowie akceptują ten stan rzeczy. Gdy studiowałem ponad pół wieku temu, tzw. dorobek naukowy wielu moich znakomych nauczycieli liczył co najwyżej pół setki prac. A byli to ludzie ogromnej wiedzy, którzy mieli duże osiągnięcia w różnych dziedzinach nauk rolniczych, a więc przyrodniczych, byli świetnymi wykładowcami, a przy tym pełni ogromnej życzliwości dla swoich studentów.

Nie mogę się powstrzymać, aby nie zauważyć, iż jedną z najgorszych rzeczy w awansach jest ciągła huśtawka przepisów w zakresie uzyskiwania stopni i tytułów naukowych a także dotyczących szkolnictwa wyższego. To dzięki nim w niemalym stopniu mamy sytuację tzw. przerośniętych adiunktów i doktorów habilitowanych przed emeryturą. Osobiście mam szczególne powody, aby żądać się na ciągle zmiany przepisów. Im zawdzięczam, że do tytułu profesora doszedłem w wieku 47 lat zamiast przed 40-tym rokiem życia.

Rotacja asystentów i adiunktów jest, niestety, konieczna. Przypomnę przy okazji, że mój szef (prof. B. Dobrzański) stosował rotację zawsze, tj. od lat 40., kiedy mało kto wiedział o tym terminie. Ale profesor stosował rotację nie tylko wobec pracowników nie wykazujących specjalnego zamiłowania do pracy naukowej. Szczególną formę rotacji stosował również wobec pracowników, których widział w bliskiej przyszłości na samodzielnych stanowiskach w innych zakładach czy placówkach w Lublinie i w kraju. W ten sposób znalazłem się na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMCS, będąc jeszcze adiunktem.

Ostatnio nastąpiły znów zmiany organizacyjne dotyczące naszego resortu. Został on rozdzielony na Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Edukacji. Należy posta-

POLEMIKI

wić pytanie, jak długo jeszcze będzie trwał ten reorganizacyjny chaos. Kiedy wreszcie nauką, szkolnictwem wyższym, oświatą i wychowaniem przestaną dyrygować politycy różnych opcji?

Studia doktoranckie poprawiły trochę sytuację jeśli chodzi o wiek asystentów, ale równocześnie obniżyły chyba rangę prac doktorskich. Znamy to z lat 50., kiedy były to tzw. studia aspiranckie, z których zrezygnowaliśmy na rzecz normalnego kształcenia przez asystenturę.

Tzw. kariera naukowa w czasach PRL nie była na ogół typowa. Ze względów politycznych, zwłaszcza w dyscyplinach społecznych, działała często selekcja negatywna, gdyż najlepsi nie zawsze mogli być zatrudniani. Dziś mamy problemy innej natury, brak wolnych etatów dla młodych pracowników. Mimo iż liczba studentów wzrosła u nas 3-krotnie, stan zatrudnienia nauczycieli akademickich w zasadzie nie zmienił się. Dlatego należałoby wylawiać

najlepszych studentów, tzn. mających bardzo dobre noty, ale też wykazujących szczególne predyspozycje do pracy naukowej. Przy okazji postulowałbym przywrócenie tzw. dyplomów z wyróżnieniem.

Nie muszę też podkreślać, że nasz stosunek do studentów winien być nacechowany dużą życzliwością. Pracę z młodzieżą trzeba lubić, dzięki temu czujemy się też młodszy. Przede wszystkim zaś dzięki młodzieży istnieją uczelnie wyższe, nie zapominajmy o tym. Przypomnę słowa prof. A. Paszewskiego, który mówił o studentach: „moi chlebodawcy”. Równocześnie należy stawiać studentom wymagania, za to nam przecież płacą. Jest też inny, nie mniej ważny aspekt. W niedalekiej przyszłości absolwenci uczelni będą zajmować odpowiedzialne stanowiska w kraju a niektórzy także w organizacjach zagranicznych i wtedy to oni wystawią nam oceny.

KOMENTARZE, OPINIE

***

Nie mogę się powstrzymać, aby raz jeszcze nie powiedzieć, co myślę na temat ustawy „o ochronie dóbr osobistych”, czyli danych osobowych. A wiąże się to z pytaniem do Rektora UMCS w ramach tzw. czatów (Wiad. Uniw., nr 4, s. 8–9, poz. 175, 2006 r.). Czy ujawnianie wyników prac pisemnych przez wywieszanie ich na tablicy ogłoszeń Wydziału nie narusza ustawy o ochronie danych osobowych? Jeśli opinia prawnicza będzie twierdząca, to następnym krokiem powinien być zakaz podawania wyników egzaminów wstępnych na studia na tablicy ogłoszeń, czyli ich utajnienie. Powiem więc krótko i dosadnie: „nie dajmy się zwiariować”. Wymieniona ustawa to „legislacyjny bubel”, bardziej szkodliwy społecznie niż pożyteczny (mój artykuł: „Wiad. Uniw.”, nr 5, str. 18, 2004 r.).

***

Chciałbym nawiązać do artykułu prof. S. Symotiuka na temat oceny wykładowców przez studentów. Propozycja wskazania wyróżniających się („*homo didacticus*”), ale także zwrócenia uwagi na najslabszych wydaje się być trafna („Wiad. Uniw.”, nr 2/3, str. 22, 2006 r.).

***

Przyznaję, że wzruszony jestem wspomnieniem prof. S. Symotiuka pt: „Marek Jędrzych – nasz Jan Długosz” („Wiad. Uniw.”, nr 4, str. 6, 2006 r.). Łatwość wzruszenia się jest być może przywilejem wieku, ale w tym przypadku chyba nie tylko. Ja bowiem również mam bardzo mile wspomnienia z wieloletniej współpracy ze śp. Panem Markiem.

Nawiązując zaś do tekstu prof. Symotiuka na temat charakteru „Wiadomości Uniwersyteckich” chciałbym poprzeć ideę forum dyskusyjnego, która była w początkowych zamierzeniach inicjatorów pisma. Ale do tego potrzebna jest chęć uczestniczenia w dyskusji. Tymczasem, jak sądzę, społeczność akademicka, podobnie jak większość społeczeństwa polskiego, zubożyła na wiele spraw. Ponadto, obawiam się, że u wielu z nas zapanował kult pieniądza. Wprawdzie, jak mawiali niektórzy, pieniądze szczęścia nie przynoszą, ale życie z pewnością ułatwiają i czynią przyjemniejszym. Szereg tzw. samodzielnych pracowników pracuje na więcej niż jednym etacie, młodszy zaś muszą robić stopnie naukowe i dorabiać na utrzymanie siebie i rodziny. To nie sprzyja atmosferze dyskusyjnej. A szkoda, nie tracę jednak nadziei, że będzie się to powoli zmieniać. Potrzeba tylko kilku ludzi, którzy przyjęliby rolę inicjatorów, stanowiących maszynę napędową. Na pewno na uczelni są tacy.

Przy okazji proponowałbym, aby władze uczelni i redakcja zwiększyły o kilkanaście egzemplarzy nakład „Wiadomości Uniwersyteckich” np. dla byłych rektorów – członków senackiej komisji do spraw rozwoju uczelni a także dla autorów ważniejszych artykułów oraz bibliotek głównych kilku lubelskich uczelni.

Do rozważenia jest również liczba egzemplarzy „Monitora UMCS”, będącego wkładką do „Wiadomości Uniwersyteckich”. Można także zastanowić się, czy nie zmniejszyć nieco formatu „Wiadomości” (jak np. Aktualności AR w Lublinie), byłby może wygodniejszy w korzystaniu.

Stanisław Uziak

DZIEŃ KSIĄŻKI

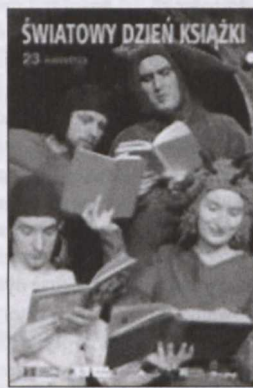
Międzynarodowy Dzień Książki i Praw Autorskich

Wiosna to pora obfitująca w rozmaite wydarzenia związane z rynkiem książki. Mają one na celu promowanie kultury literackiej we współczesnych społeczeństwach, nieomal totalnie zawłaszczonych przez media elektroniczne. Za najważniejsze spośród imprez kwietniowych można uznać m.in.: Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci – obchodzony od wielu już lat w rocznicę urodzin Hansa Chrystiana Andersena, tj. 2 kwietnia, XII Targi Książki Katolickiej, organizowane regulamie pod koniec miesiąca w stolicy naszego kraju oraz Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich.

Ostatnia z przywołanych tu uroczystości wywodzi się z hiszpańskiej Katalonii, gdzie jest szumnie obchodzona od roku 1926. Symbolem święta stały się róża i książka, którymi w Hiszpanii wzajemnie obdarowują się najbliżsi. W roku 1995 na wniosek rządu Hiszpanii i Międzynarodowej Unii Wydawców Konferencja Generalna UNESCO nadała obchodom tegoż święta charakter światowy i ogłosiła 23 kwietnia Międzynarodowym Dniem Książki i Praw Autorskich. Podkreślić należy, że oznaczona data w historii literatury światowej posiada wymiar niewątpliwie symboliczny. Tego dnia urodzili się bądź zmarli wybitni pisarze, m.in.: Miquel de Cervantes, Inka Garcilas de la Vega, Vladimir Nabokov czy William Szekspir.

W Polsce MDKiPA obchodzony jest od niedawna i choć rodzime imprezy organizowane pod patronatem Polskiej Izby Książki nie posiadają takiego rozmachu, jak w krajach hiszpańskojęzycznych, jednak z roku na rok obserwujemy wyraźną intensyfikację centralnych, regionalnych i lokalnych akcji promujących czytelnictwo i literaturę. Tegoroczną krajową edycję MDKiPA wsparła platforma artystyczna Mumio. Afisze przedstawiające Mumio „zacytane w książkach” trafiły do bibliotek, księgarń, szkół i instytucji kulturalno-oświatowych na terenie całego kraju. Ukazał się nadto specjalny informator omawiający szczegóły koncepcji Światowego Dnia Książki wraz z propozycjami wielu interesujących wydarzeń czytelniczych, które zostały przygotowane głównie z myślą o nauczycielach i bibliotekarzach. Z inicjatywy PIK uruchomiona została również strona internetowa, z której można wysłać kartki elektroniczne do przyjaciół, polecając im książki warte przeczytania, jak również szereg innych, niekonwencjonalnych prezentacji uświetniających ów szczególnie dzień, jak np. *Tramwaj literacki*.

Równie interesujące przedsięwzięcia organizowane były w naszym regionie i

samym Lublinie. Wśród nich wyróżniał się cykl imprez przygotowanych przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. H. Łopacińskiego. Obchody MDKiPA rozpoczęły się w lubelskiej placówce już 20 kwietnia, a otwierała je wystawa pt. *Książka w edukacji międzykulturowej*. Zaprezentowano publikacje z Katalogu Książek BARFIE (Books and Reading for Intercultural Education

/ Książki i Czytelnictwo w Edukacji Międzykulturowej), które zostały udostępnione dzięki uprzejmości władz Biblioteki Publicznej im. W. J. Grabskiego Dzielnicy Ursus m. st. Warszawy, uczestniczącej w pracach programu na szczeblu europejskim, a obecnie kontynuującej działalność promującą edukację międzykulturową dzieci i młodzieży w kraju.

Wystawa pokazała publikacje adresowane do dzieci i młodzieży z 11 krajów Europy, m.in. Austrii, Portugalii, Słowacji, Bułgarii, Wielkiej Brytanii, Francji itd. Towarzyszyła jej prelekcja wygłoszona przez Piotra Jankowskiego, dyrektora warszawskiej BP im. W. J. Grabskiego, członka Polskiej Sekcji IBBY (International Board on Books for Young People / Międzynarodowe Kuratorium do Spraw Książek dla Dzieci), który przybliżył publiczności idee europejskiego projektu BARFIE realizowanego w ramach programu Socrates/Comenius 3 (2002–2004).

BARFIE to sieć instytucji i osób związanych z książką i bibliotekarstwem dziecięcym, wykonujących rozmaite przedsięwzięcia, których celem jest promowanie współpracy w dziedzinie edukacji międzykulturowej poprzez książki i media. Program został przygotowany i koordynowany przez Kinderliteraturhaus w Wiedniu, a przyłączyło się do niego 11 krajów europejskich, w tym również Polska. Zasadnicze działania konsorcjum dotyczyły: opracowania katalogu książek międzykulturowych dla dzieci i młodzieży krajów europejskich; zestawienia pomysłów dotyczących edukacji międzykulturowej; stworzenia twórczej płaszczyzny wymiany informacji, dyskusji, rozposzczehniania i wdrażania najefektywniejszych metod innowacyjnego wykorzystania literatury i mediów elektronicznych w edukacji międzykulturowej; podniesienia świadomości dziedzictwa kulturowego wśród młodzieży europejskiej.

W ramach inicjatywy udało się opracować szereg programów w dziedzinie nauczania i promowania literatury dziecięcej, stworzyć kolekcje współczesnych książek europejskich na temat osób niepełnosprawnych i mniejszości narodowych, przygotować „wędrowną” wystawę książek europejskich dla dzieci oraz poradniki

DZIEŃ KSIĄŻKI

dla bibliotekarzy, nauczycieli, rodziców i innych specjalistów związanych z literaturą dziecięcą i młodzieżową. Partnerzy BARFIE nauczycieli szeroko informację i pomoc nauczycielom języków obcych, bibliotekarzom oraz pedagogom zaangażowanym w europejskie programy edukacyjne. Opracowane zostały oryginalne metody nauczania międzykulturowego z wykorzystaniem materiałów dotyczących języków obcych, które zastosowane podczas zajęć służą nie tylko poszerzeniu wiedzy, ale podnoszą też poziom umiejętności językowych uczniów i studentów. Program zajął się problemami dzieci niepełnosprawnych, dzieci imigrantów, dzieci należących do mniejszości etnicznych oraz będących ofiarami przemocy, rasizmu czy ksenofobii. Próbowano zdiagnozować stopień ich niedostosowania do otoczenia i wypracować skuteczne metody ułatwiające im integrację z najbliższym środowiskiem.

Do bibliotekarzy, nauczycieli i studentów adresowane były również warsztaty metodyczne opracowane na podstawie materiałów BARFIE, które prowadziła zaproszona do MBP w Lublinie Małgorzata Kołodziejczyk – tłumacz i metodyk edukacji międzykulturowej z Centrum Edukacji Międzykulturowej i Medialnej w Warszawie. Zajęcia warsztatowe demonstrowały możliwości kształtowania świadomości międzykulturowej poprzez książki dla dzieci i młodzieży.

Podczas warsztatów słuchacze mieli także okazję zapoznać się z projektem partnerskim READCOM – *Kluby Czytelnicze dla Dorosłych*, który został opracowany przez ośrodki edukacyjne Austrii, Portugalii i Polski, a koordynowany jest przez BP im. W. J. Grabskiego w Warszawie, przy wsparciu finansowym programu UE Sokrates/Grundtvig 2. Ten trzyletni program edukacyjny poświęcony jest propagowaniu czytelnictwa, kronikarstwa i pamiętnikarstwa wśród dorosłych użytkowników bibliotek publicznych. Jednym z celów projektu jest porównanie upodobań czytelniczych i dorobku literackiego lokalnych społeczności Austrii, Portugalii i Polski. Program przewiduje wymianę doświadczeń i dyskusję nad wspólnie wybranymi książkami z krajów partnerskich oraz pamiętnikami napisanymi przez członków klubów, warsztaty biblioterapeutyczne, literackie, komputerowe i językowe, wystawy, wieczory literackie oraz nowatorskie formy zajęć prowadzonych przez dorosłych członków klubów z dziećmi poprzez książkę i zabawę.

Kolejnego dnia w salonie EMPiK w Galerii Centrum odbyło się spotkanie z Bogusławą Sochańską – dyrektorką Duńskiego Instytutu Kultury, znawczynią obyczajowości duńskiej i tłumaczką nowego wydania *Baśni* H. Ch. Andersen. Edycja *Baśni* przygotowana przez poznańskie wydawnictwo „Media Rodzina”, zasługuje na szczególną uwagę, albowiem jest to pierwszy przekład na język polski, przygotowany bezpośrednio z oryginału. Publikacja tomu, na który złożyło się 29 najbardziej znanych utworów duńskiego bajkopisarza, wydana została dla uczczenia 200. rocznicy urodzin autora.

Nieścisłości i nieporozumienia narosły przez ponad 150 lat wokół tłumaczeń z języków trzecich, przeróbek i skrótów spowodowały, iż recepcja twórczości Andersena w Polsce została mocno zawężona. Ponieważ konwencja literacka domagała się podniosłości, przy kolejnych przekładach język poszczególnych baśni był upiększany, a to, co – zdaniem tłumaczy – nie odpowiadało społecznym wyobrażeniom – zmieniano. W konsekwencji tych zabiegów utwory ulegały daleko idącym deformacjom, niosąc często przesłanie odwrotne do zamierzonego. Konsekwentnie powtarzane błędy i językowe nieudolności wynikające nie tyle z niedostatecznej znajomości języka, co raczej realiów kulturowych, pozbawiły przekład dynamiki i dramaturgii, a także ironii i finezyjnego humoru atrakcyjnego w optyce dorosłego czytelnika, który w zamierzeniu samego autora miał być odbiorcą *Baśni* na równi z adresatem dziecięcym.

Przekład *Baśni* z oryginału, którego autorką jest B. Sochańska, przywraca właściwy dla pracy Andersena naturalny dialog i narrację specyficzną dla języka mówionego. Daje okazję do poznania innego, nieznanego dotąd polskim czytelnikom oblicza bajkopisarza – humorysty i kpiarza, który sam twierdził, iż to właśnie humor nadaje jego dziełom smak. Podczas spotkania z tłumaczką można było nabyć nowe wydanie Andersenowskich *Baśni* zilustrowanych pięknymi akwarelami znakomitego duńskiego grafika Flemminga B. Jappesana. Natomiast po południu w Sali Czarnej Centrum Kultury w Lublinie B. Sochańska wygłosiła wykład pt. *Andersen mówi do dorosłych*, opowiadając zgromadzonym studentom, nauczycielom i bibliotekarzom o humorze duńskiego bajkopisarza, jego zmyśle satyryka umiejącego dostrzegać i opisywać absurdalność rzeczywistości w przemyśleniach skierowanych do dojrzałych odbiorców.

Podsumowanie obchodów MDKiPA w MBP w Lublinie stanowiła impreza zatytułowana *Andersen w filmie – techniki animacji*. Widzowie zgromadzeni w Teatrze im. H. Ch. Andersena na Starym Mieście w Lublinie mogli obejrzeć fabularny film o życiu pisarza pt. *Młody Andersen*, który ujawniał wiele nieznanych szerszej publiczności faktów z biografii autora *Dziewczynki z zapalkami*. Na pokazie zaprezentowano również oryginalne adaptacje filmowe pozostałych baśni Andersen, które zostały zrealizowane w różnorodnych technikach animacyjnych: *Glupi Jaś* – w technice lalkowej, *Krzesełko* – w technice lalkowo-mieszanej, *Królowa Śniegu* – w technice cyfrowej wykorzystującej elementy żywego planu i *Len* – przygotowany w roku 2005 przez TV Studio Filmów animowanych w Poznaniu w technice animacji malarskiej. W tych niezwykle atrakcyjnych i inspirujących spotkaniach uczestniczyli studenci i pracownicy z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej.

Anita Has-Tokarz

ARCHEOLOGIA

Wystawa "Archeologia na drodze – drogi archeologii" w Muzeum UMCS

W 2005 archeologia świętowała jubileusz 60-lecia swojej obecności w strukturach Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Ten rok był też ważny dla Instytutu Archeologii UMCS jeszcze z innego powodu. Otóż archeolodzy UMCS zadebiutowali jako uczestnicy wielkich projektów wykopaliskowych, związanych z badaniami wyprzedzającymi budowę dróg. Badania podjęto dzięki umowie, jaką 1 marca 2005 r. podpisali, na rzecz Instytutu Archeologii, w imieniu Uniwersytetu ówczesny Rektor UMCS, prof. dr hab. Marian Harasimiuk i Dyrektor Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie, inż. Janusz Wójtowicz. Zgodnie z umową (archeolodzy przeprowadzili badania w miejscowości Hrebenne w pow. tomaszowskim, w miejscu prowadzącej planowanej obwodnicy prowadzącej do przejścia granicznego z Ukrainą.

Przed Instytutem stanęła szansa na przeprowadzenie wykopalisk na wielkich, odsłoniętych jednorazowo powierzchniach. Badania na trzech stanowiskach, z których dwa (13 i 18) stanowią całość, bowiem swojego czasu zostały sztucznie rozdzielone przez kolejno, rozpadły się w marcu i zakończyły w listopadzie 2005 r. Objęły one prawie 6800 m² powierzchni. Przeprowadził je zespół pod kierunkiem prof. dr hab. Jerzego Libery, w skład którego wchodził: dr hab. Andrzej Rozwałka, mgr Dariusz Bednarski, mgr P. Zimny i mgr Stanisław Żurawski oraz liczni studenci archeologii UMCS.

Archeolodzy spodziewali się, że w miejscu wskazanym przez służby konserwatorskie / będą mieć do czynienia wyłącznie z relikwiami „dworu - rządówki” Sapiechów, zniszczonego w wyniku walk z Ukraińską Armią Powstańczą w 1947 roku. Wykopaliska przeszły jednak pierwotne wyobrażenia archeologów. Natrafiono bowiem na złożoną stratygrafię pozostałości śladów osadnictwa, obejmującą z niewielkimi przerwami okres od schyłku paleolitu, przez młodszą epokę kamienia, po nowożytną zabudowę tego miejsca. W efekcie odkryto 2603 obiekty, wśród których znaczną część stanowiły niewymagające wielkich nakładów pracy tzw. Dołki posłupowe, ale natrafiono też na relikty architektury nowożytnej oraz studnie, piece garncarskie, półziemianki, różnego rodzaju jamy grobowe, Krzemienie, a nawet groby ciałopalne. Badania tych ostatnich obiektów należały do najbardziej pracochłonnych.

Opracowanie naukowe wyników zakończonych badań w Hrebennem potrwa jeszcze wiele miesięcy, a pełne monograficzne opracowanie ukaże się zapewne za kilka lat. Archeolodzy UMCS zdecydowali się jednak zaprezentować obecny, etap realizacji projektu „Hrebenne” - na razie w formie wystawy na terenie swojego uniwersytetu, w Muzeum UMCS. Będzie to nie tylko znakomita okazja pokazania, na jakim etapie znajdują się aktualne badania archeologiczne na tym terenie, ale też sposobność do pierwszej, szerokiej prezentacji najbardziej atrakcyjnych odkryć dla tych wszystkich, którzy

ARCHEOLOGIA

archeologią interesują się okazjonalnie. Tytuł wystawy „Archeologia na drodze - drogi archeologii” świadomie nawiązuje do referatu, który wygłosił dyrektor Instytutu Archeologii UMCS prof. dr hab. Andrzej Kokowski na Krajowej Konferencji Naukowo-Technicznej „Estetyka i ochrona środowiska w drogownictwie” w Nałęczowie w dniach 16-17 czerwca 2005 roku.

Jest to już szósta wystawa prezentowana w Muzeum UMCS. Pierwsza pokazywała badania nad dziejami Gotów (2001 rok), druga opowiadała o badaniach nad kulturą pucharów lejkowatych i ideologii megalitycznej (2002 rok), trzecia prezentowała problem początków chrześcijaństwa na Lubelszczyźnie (2003 rok), czwarta podsumowywała stan badań nad epoką brązu i wczesnego żelaza w regionie (2004 rok), a piąta zamykała międzynarodowy projekt o historii i archeologii Wandalów (2005 rok). Wszystkim wystawom towarzyszyły katalogi.

Od samego początku wystawy archeologiczne w Muzeum UMCS odbywają się pod patronatem Jego Magnificencji Rektora UMCS. Od trzeciej edycji prosimy jednak o honorowe współpatronaty również osoby spoza Uczelni, wyróżniające się niezwykłą życzliwością dla archeologii, archeologów

i naszego uniwersytetu. Tym razem zwróciliśmy się z taką prośbą do Dyrektora Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie inż. Janusza Wójtowicza. Chcieliśmy w ten sposób wyrazić swoją wdzięczność dla kierowanej przez niego instytucji za ogromną przychylność, wyrozumiałość i niezwykłą tolerancję. Szczególnie mile wspominają lubelscy archeolodzy z UMCS mgr. inż. Sławomira Góreckiego, który faktycznie wrósł w archeologiczną rodzinę i jej problemy.

Projekt „Hrebenne” dopiero otwiera drogę do syntezy wyników, która ugruntuje przekonanie o bezwzględnej konieczności podejmowania wszelkich wysiłków na rzecz ratowania przecież europejskiego dziedzictwa kulturowego.

Wystawa „Archeologia na drodze - drogi archeologii” otwarta zostanie 28 kwietnia o godz. 12⁰⁰ w sali Muzeum UMCS (gmach Biblioteki Głównej UMCS) przy ul. Radziszewskiego 11. Otworzą ją patroni: Dyrektor Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie inż. Janusz Wójtowicz i Jego Magnificencja Rektor UMCS prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński.

Jerzy Kasprzak

PEŁZAK

26 marca studencki klub turystyczny „Pelzak” przygotował jednodniowy wypad do Kocka i okolic. Celem rajdu było oczywiście utopienie Marzanny. Mimo wyjątkowo złej pogody (zimo, deszcz i śnieg), wyjazd udał się znakomicie. Oprowadzeni przez miejscowego członka „Pelzaka”, obejrzelśmy pałac ks. Jabłonowskiej, park z aleją zakochanych, rabinówkę, wąwozy, stawy, miejsca pamięci poświęcone T. Kościuszce, gen. Klebergowi i kopiec Berka Joselewicza. Marzannę – o wyjątkowo komicznej fizjonomii – z wielką radością utopiliśmy w Tyśmiennicy. Następnym razem, będąc w Kocku (może na jesieni?), zobaczymy stary cmentarz żydowski. Wszystkich chętnych (studentów i pracowników uczelni) zapraszamy na organizowane rajdy wakacyjne. O planach na weekend majowy informujemy na naszej stronie internetowej: www.pelzak.one.pl.

Karol Dąbrowski

BADANIA NAUKOWE

Finansowanie badań naukowych (część II)

Wykorzystanie możliwości pozyskiwania dodatkowych źródeł dofinansowania badań naukowych prowadzonych w naszym uniwersytecie jest skromne, a skutki szczupłości tych funduszy, ograniczające naszą działalność i wpływające na ocenę naszej aktywności naukowej, odczuwamy wszyscy wyraźnie. Obecnie korzystanie jedynie z dofinansowania badań statutowych i własnych jest niewystarczające dla prawidłowego rozwoju kadry naukowej i prowadzenia badań na takim poziomie, aby ich wyniki mogły być publikowane w prestiżowych czasopiśmie, zwłaszcza że z funduszy przyznawanych na te rodzaje badań naukowych wspomagamy również inne przedsięwzięcia związane z działalnością naukową. I tak, w latach 2002–2005, odpisy z funduszy przyznanych na badania naukowe w naszym uniwersytecie wyniosły łącznie 17,7 mln złotych. Na tę sumę złożyły się:

- narzut kosztów pośrednich (15% z funduszy na badania własne, 30% z funduszy na badania statutowe i projekty badawcze) – średnio około 1,7 mln zł/rok, a w ww. okresie – 6,7 mln złotych. Jest to refundacja kosztów dla jednostek za prowadzoną w nich działalność naukową;
- dofinansowanie importu czasopism krajowych i zagranicznych (Biblioteka Główna) – około 1,7 mln zł/rok, 6,8 mln złotych w ciągu ostatnich 4 lat;
- refundacja osobowego funduszu plac pracowników naukowo-technicznych i technicznych zaangażowanych w badania naukowe – 800 000 zł/rok, łącznie w tym okresie 3,2 mln złotych;
- dofinansowanie sieci informatycznych (Zespół Obsługi Informatycznej) – 200 000 zł/rok, łącznie 800 000 złotych;
- dofinansowanie dostępu do sieci SSI-Ex (Biblioteka Główna) – około 50 000 zł/rok, łącznie 198 000 złotych;
- dofinansowanie oprogramowania SPSS – około 7 000 zł/rok, łącznie 20 318 złotych.

Wzrost kosztowności badań oraz działalności wspomagającej badania, wymusza konieczność wykorzystywania również innych źródeł finansowania. Chciałbym przypomnieć niektóre z istniejących od lat możliwości i wskazać na nowe, możliwe do uzyskania w tym roku i latach następnych. Ponadto, wszystkie nowe oferty, dotyczące możliwości wykorzystania dodatkowych źródeł finansowania badań naukowych, stypendiów i współpracy międzynarodowej, będą na bieżąco umieszczane na stronach internetowych Działu Badań Naukowych, Działu Współpracy z Zagranicą oraz Działu Aparatury Naukowej naszego uniwersytetu.

1. Granty prorektora UMCS z dofinansowania badań własnych

Fundusze przyznawane na badania własne otrzymują rektorzy uczelni i mogą przeznaczać je na realizowanie własnej polityki dofinansowania badań. W naszym uniwersytecie, znacząca część tych środków była, zgodnie z wewnętrznym algorytmem, rozdzielana do dyspozycji wydziałów a, od 1998 roku, 4% tej dotacji wydziałano na finansowanie grantów prorektora. Granty te przyznawane były na zasadach konkursu recenzowanych projektów indywidualnych i zespołowych, ocenianych przez Komisję Nauk Matematyczno-Przyrodniczych i Humanistycznych powoływaną przez prorektorów. Mimo dość łatwego dostępu do tych funduszy, niektóre wydziały korzystały w niewielkim stopniu z możliwości ich pozyskiwania. Poniższe zestawienie wykazuje aktywność wydziałów naszego uniwersytetu w staraniach o granty prorektora UMCS w latach 2002–2006:

- Wydział Biologii i Nauk o Ziemi – 84 wnioski złożone, 47 finansowanych, łącznie dofinansowanie w wysokości 718 883 zł;
- Wydział Chemii – 27 wniosków złożonych, 15 finansowanych, łącznie dofinansowanie w wysokości 217 925 zł;
- Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki – 18 wniosków złożonych, 12 finansowanych, łącznie dofinansowanie w wysokości 169 207 zł;
- Wydział Humanistyczny – 5 wniosków złożonych, 3 finansowane, łącznie dofinansowanie w wysokości 78 871 zł;
- Wydział Pedagogiki i Psychologii – 10 wniosków złożonych, 6 finansowanych, łącznie dofinansowanie w wysokości 69 025 zł;
- Wydział Ekonomiczny – 3 wnioski złożone, 2 finansowane, łącznie dofinansowanie w wysokości 34 185 zł;
- Wydział Politologii – 3 wnioski złożone, 2 finansowane, łącznie dofinansowanie w wysokości 19 837 zł;
- Wydział Artystyczny – 1 wniosek złożony, 1 finansowany, dofinansowanie w wysokości 10 000 zł;
- Wydział Prawa i Administracji oraz Wydział Filozofii i Socjologii – nie składały wniosków.

Ten rodzaj dofinansowania badań miał głównie służyć młodym pracownikom wykonującym prace habilitacyjne, miał wspierać ich badania przygotowujące do podjęcia starań o pozyskanie funduszy zewnętrznych, a także promować badania interdyscyplinarne. Często jednak udział w tych konkursach doświadczonych samodzielnych pracowników naukowych, którzy powinni skutecznie konkurować o granty finansowane z funduszy zewnętrznych, ograniczało przydzielanie naszych wewnętrznych grantów młodszej kadry. Również efekty realizacji tych projektów były często niezadowolające, rzadko kończyły je publikacje czy nawet przygotowanie pracy do druku. Czasem autorzy projektów tylko częściowo realizowali cele projektu, czasem też sprawozdania zawierały wyniki niezwiązane z założeniami lub bardzo odległe od założeń projektu zaakceptowanego do finansowania. Stan ten wskazuje, że funkcjonująca od dłuższego czasu w naszym uniwersytecie taka formuła grantów powinna ulec zasadniczej modyfikacji. Dlatego też należy zastanowić się wspólnie nad zmianą polityki wspierania działalności naukowej z funduszy przyznawanych na badania własne w przyszłym roku.

2. Projekty badawcze Ministerstwa Edukacji i Nauki

Mimo pewnych zmian kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na naukę, w dalszym ciągu istnieje możliwość ubiegania się o fundusze w ramach konkursu projektów składanych do oceny (edycje styczniowa i lipcowa) w odpowiednich Komisjach Rady Nauki. Rada Nauki, która zastąpiła Komitet Badań Naukowych, jest organem opiniotwórczym

BADANIA NAUKOWE

i doradczym Ministra, a jej komisje (Komisja Badań na Rzecz Nauki i Komisja Badań na Rzecz Gospodarki) sporządzają oceny jednostek naukowych, oceny wniosków o przyznanie finansów na działalność statutową oraz na inwestycje, a także oceny wniosków o finansowanie projektów badawczych i projektów celowych.

Rodzaje projektów badawczych objętych finansowaniem to:

- promotorskie – wspomagające przygotowanie rozprawy doktorskiej,
- własne, w tym projekty habilitacyjne, o tematyce określonej przez wnioskodawcę,
- rozwojowe – mające na celu wykonanie projektu będącego podstawą praktycznego zastosowania badań,
- specjalne – stanowiące część międzynarodowych programów, lecz niefinansowane z zagranicznych funduszy,

Tab. 1. Strategiczne obszary badawcze oraz priorytetowe kierunki badań w Krajowym Programie Ramowym

STRATEGICZNE OBSZARY BADAWCZE	PRIORYTETOWE KIERUNKI BADAŃ
I	Zdrowie 1.1. Epidemiologia, podłoże molekularne oraz czynniki ryzyka wpływające na procesy starzenia 1.2. Epidemiologia, patogenezę, genetyka i immunologia chorób nowotworowych 1.3. Biologia molekularna i biotechnologia oraz ich wpływ na poprawę stanu zdrowia i jakość życia społeczeństwa 1.4. Uwarunkowania środowiskowe i ich wpływ na zagrożenia zdrowotne 1.5. Medycyna transplantacyjna i regeneracyjna 1.6. Leki innowacyjne i generyczne, materiały oraz aparatura wspomagająca diagnostykę i terapię medyczną
II	Środowisko 2.1. Zarządzanie środowiskiem 2.2. Gospodarka jako czynnik zmian klimatycznych 2.3. Różnorodność biologiczna i jej ochrona 2.4. Optymalizacja rozwoju miast i regionów 2.5. Optymalizacja wykorzystania zasobów przyrodniczych 2.6. Gospodarka recykulacyjna oraz inne środki techniczne ochrony środowiska
III	Rolnictwo i żywność 3.1. Żywność prozdrowotna 3.2. Postęp biologiczny w rolnictwie 3.3. Weterynaryjna ochrona zdrowia publicznego
IV	Państwo i społeczeństwo 4.1. Tradycje kulturowe oraz zachowanie dziedzictwa materialnego i duchowego społeczeństwa polskiego 4.2. Konkurencyjność polskiej gospodarki w warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju 4.3. Polska i jej pozycja w Europie i świecie – aspekty polityczne, prawne i społeczne
V	Bezpieczeństwo 5.1. Zarządzanie kryzysowe w państwie 5.2. Systemy wczesnego ostrzegania o sytuacjach kryzysowych 5.3. Bezpieczeństwo systemów informacyjnych w cyberprzestrzeni 5.4. Materiały, podzespoły, sensory i struktury do systemów bezpieczeństwa
VI	Nowe materiały i technologie 6.1. Nanomateriały i nanoklasy wielofunkcyjne 6.2. Zaawansowane materiały i urządzenia elektroniczne i optoelektroniczne 6.3. Zaawansowane materiały konstrukcyjne 6.4. Wysoko przetworzone związki chemiczne oraz materiały o złożonych właściwościach 6.5. Technologie i biotechnologie przemysłowe produktów
VII	Technologie informacyjne 7.1. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej, w tym rozwiązań zapewniających jej wysoką funkcjonalność, oraz cyfrowych zasobów informacji 7.2. Metody i narzędzia wytwarzania oprogramowania wspierającego rozwój społeczeństwa informacyjnego 7.3. Inteligentne systemy modelowania oraz wspomaganie decyzji na potrzeby sterowania i optymalizacji złożonych układów rzeczywistych 7.4. Systemy wspomaganie diagnostyki i terapii oraz wymiany informacji medycznej poprzez platformy internetowe i mobilne 7.5. Technologie mobilne
VIII	Energia i jej zasoby 8.1. Nowoczesne technologie dla generowania, przetwarzania i przechowywania energii 8.2. Efektywne wykorzystanie węgla 8.3. Bezpieczeństwo energetyczne państwa 8.4. Odnawialne źródła energii
IX	Infrastruktura transportowa 9.1. Elementy budowy, eksploatacji oraz bezpieczeństwa środków i systemów transportu 9.2. Systemy zarządzania procesami transportowymi

• zamawiane – rozpisywane na wniosek zespołów komisji Rady Nauki na wykonanie ściśle określonego zadania. Są to projekty o tematyce ustalonej w Krajowym Programie Ramowym (ustalany przez ministra program określający priorytetowe kierunki badań naukowych i prac rozwojowych) lub programie wieloletnim (ustanawiany zgodnie z przepisami o finansach publicznych). Projekty te są wyrazem polityki naukowej Ministerstwa i wprowadzaniem w życie priorytetowych kierunków badań wyznaczanych przez rząd,

• celowe: 1) związane z realizacją sektorowych programów operacyjnych lub programów rozwoju regionalnego, zgłaszane przez właściwych ministrów lub organy samorządu województwa lub 2) o tematyce określonej przez wnioskodawcę, zgłaszane przez podmioty mające zdolność do bezpośredniego zastosowania wyników projektu w praktyce.

Dotychczas współczynnik sukcesu w pozyskiwaniu dofinansowania projektów w konkursach KBN, a obecnie MEiN, wynosi około 30%, a dominują w nich projekty własne, które stanowią około 90% wszystkich rodzajów projektów nadsyłanych na konkursy.

W naszym uniwersytecie pracownicy niektórych jednostek dokładają starań o pozyskiwanie funduszy finansujących ww. projekty badawcze, zwłaszcza własne i promotorskie. Poniższy wykaz przedstawia liczbę projektów realizowanych w UMCS oraz łączne przychody wydziałów z tego tytułu w latach 2002–2005, a także liczbę projektów złożonych na dwa ostatnie konkursy (XXIX i XXX):

Wydział Biologii i Nauk o Ziemi – 77 projektów realizowanych, dofinansowanie 3,64 mln zł, 29 projektów złożonych;

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki – 60 projektów realizowanych, dofinansowanie 2,38 mln zł, 8 projektów złożonych;

Wydział Chemii – 54 projekty realizowane, dofinansowanie 1,61 mln zł, 18 projektów złożonych;

Wydział Humanistyczny – 52 projekty realizowane, dofinansowanie 990 000 zł, 12 projektów złożonych;

Wydział Ekonomiczny – 19 projektów realizowanych, dofinansowanie 470 000 zł, 7 projektów złożonych;

Wydział Prawa i Administracji – 9 projektów realizowanych, dofinansowanie 203 200 zł, złożono 1 projekt;

Wydział Politologii – 15 projektów realizowanych, dofinansowanie 115 500 zł, 7 projektów złożonych;

Wydział Filozofii i Socjologii – 8 projektów realizowanych, dofinansowanie 99 000 zł, 3 projekty złożone;

Wydział Pedagogiki i Psychologii – 6 projektów realizowanych, dofinansowanie 64 400 zł, złożono 2 projekty;

Wydział Artystyczny – w latach 2002–2005 nie realizowano projektów KBN, na ostatni konkurs złożono 1 projekt.

Należy jednak mieć na uwadze fakt, że już w bieżącym roku, priorytet w pozyskiwaniu tych funduszy, zwłaszcza w projektach zamawianych i celowych, będą miały te wnioski, których tematyka jest zgodna z kierunkami badań ustalonymi w Krajowym Programie Ramowym (KPR). Podstawę do ustanowienia KPR przez ministra właściwego ds. nauki stanowi przepis art. 10 ustawy z dnia 8 października 2004 roku o zasadach finansowania nauki. Krajowy Program Ramowy ustala minister edukacji i nauki, na podstawie propozycji przekazanych przez innych ministrów, wojewodów, organy samorządowe województwa, Prezesa PAN, szkoły wyższe, organy samorządu gospodarczego. Ministerstwo EIn oraz Rada Nauki (Komitet Polityki Naukowej i Naukowo-Technicznej), na podstawie analizy propozycji złożonych w 2005 roku, dokonały wyboru strategicznych obszarów badawczych oraz priorytetowych kierunków badań naukowych w KPR (Tabela 1.). Strategiczne obszary badawcze podzielono na 2 grupy: obszary I–V obejmują te, które wywierają bezpośredni wpływ na człowieka, jakość jego życia i funkcjonowanie w społeczeństwie oraz obszary VI–IX z priorytetami o charakterze technologiczno-technicznym, kluczowe dla rozwoju gospodarki krajowej oraz wspierania jej innowacyjnego charakteru. Szczegółowy wykaz (tab. 1) pozwoli Państwu ocenić szanse włączenia własnych zainteresowań i prac badawczych w ustalone priorytety lub zastanowić się nad ich zmianą i dostosowaniem do aktualnych wymagań.

Każdy ze strategicznych obszarów badawczych zawiera 4 zasadnicze typy działań charakteryzujące spodziewane rezultaty (idee naukowe, kadra badawcza, baza badawcza i technologie). Krajowy Program Ramowy będzie podstawą ogłaszania przez ministerstwo (w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym oraz na stronach internetowych przez ministerstwo), co najmniej raz w roku, 20–30 konkursów na projekty zamawiane. Nakłady na KPR mają obejmować istotną część środków przeznaczonych na naukę w roku 2006 i w latach następnych, a projekty zamawiane ustanawiane w KPR powinny być dużymi, interdyscyplinarnymi przedsięwzięciami i będą obejmowały zarówno badania podstawowe, stosowane i prace rozwojowe.

3. Nowe programy ministra edukacji i nauki, które zostaną wdrożone w 2006 roku

Programy te dotyczą zwłaszcza osób, które zechcą starać się o staże podoktorskie, czasowe zatrudnienie w przemyśle lub wykonywanie badań za granicą czy ich kontynuację w kraju.

• Program wsparcia międzynarodowej mobilności naukowców – skierowany do pracowników naukowych posiadających co najmniej stopień naukowy doktora. W programie tym około 100 naukowców polskich rocznie ma szansę uzyskać dofinansowanie udziału w 2–3-letnich projektach badawczych wykonywanych w zagranicznych ośrodkach naukowych. Wsparcie finansowe będzie przyznawane na pokrycie kosztów utrzymania i bieżących wydatków, nie więcej niż 2000 € miesięcznie (dodatkowo 500 € dla małżonka i 250 € za każde wyjeżdżające z naukowcem dziecko), oraz kosztów podróży między krajem, gdzie wykonywany jest projekt a Polską (maksymalnie koszty dwóch podróży w obie strony w ciągu roku).

• Program wsparcia mobilności międzysektorowej naukowców (między sektorami nauki i gospodarki). Wsparcie będzie udzielane przedsiębiorcom na koszty zatrudnienia naukowca realizującego projekt badawczy trwający nie dłużej niż 3 lata. Fundusze będą przyznawane na pokrycie 50% kosztów zatrudnienia ponoszonych przez pracodawcę (nie więcej jednak niż 4 000 zł miesięcznie na jednego zatrudnionego) oraz szkolenia naukowców zatrudnionych przy realizacji projektu (35% kosztów szkoleń bez ograniczeń kwotowych).

• Program wspierania młodych doktorów (program POL-POSTDOC) – finansowanie badań wybitnych młodych naukowców. Adresatami programu są osoby (około 100 osób

BADANIA NAUKOWE

rocznie), które uzyskały stopień doktora nie wcześniej niż 5 lat przed złożeniem wniosku o dofinansowanie. Program zakłada finansowanie lub współfinansowanie projektów badawczych wykonywanych w innej jednostce naukowej niż ta, w której osoba uzyskała stopień doktora. Wysokość wsparcia finansowego na realizację projektów (zwykle 2–3-letnich) wynosi maksymalnie 200 000 zł. Program pokrywa też koszty wynajmu mieszkania dla kierownika projektu w miejscu realizacji projektu.

- Program wsparcia brokerów wynalazków – dofinansowanie kosztów opatentowania wynalazków oraz kosztów wyceny prawa własności przemysłowej. Celem programu jest udzielenie wsparcia dla około 100 zgłoszeń patentowych w międzynarodowych biurach patentowych (EPO i USPTO). Program nie wspiera finansowania wynalazków zgłaszanych do opatentowania wyłącznie w Urzędzie Patentowym RP.

Powyższe programy koordynuje i szczegółowych informacji udziela pan Leszek Grabarczyk – zastępca Dyrektora Departamentu Strategii i Rozwoju Nauki w Ministerstwie Edukacji i Nauki (Leszek.Grabarczyk@mein.gov.pl).

Cennym źródłem informacji o ofertach pracy, stażach oraz stypendiach krajowych i zagranicznych dla polskich naukowców, a także możliwości pozyskania funduszy na te cele, jest sieć Krajowego Centrum Informacji dla Naukowców (<http://www.weracareers-poland.gov.pl>), złożona z Regionalnych Centrów Informacji powołanych na uczelniach lub w instytutach badawczych w 10 miastach Polski. Zadaniem centrów jest też pomoc polskim instytucjom naukowym w angażowaniu do pracy i organizacji pobytu w Polsce zagranicznych pracowników naukowych. Regionalne Centrum Informacji w Lublinie jest zlokalizowane w Instytucie Agrofizyki PAN (<http://www.weracareers-poland.gov.pl/lublin>).

4. Fundacja na rzecz Nauki Polskiej

Fundacja stwarza możliwość uzyskania dofinansowania badań naukowych i działalności wspomagającej badania w konkursach projektów składanych na ogłaszane każdego roku programy. Oferta Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej w 2006 roku, to 22,7 mln złotych na wspieranie stałych i nowych propozycji programowych.

• Nagrody i stypendia:

- nagrody (nagroda FNP),
- subsydia profesorskie (program MISTRZ),
- subsydia na tworzenie zespołów naukowych (program FOCUS),
- stypendia krajowe (programy START, WSPÓŁPRACA KRAJOWA, POWROTY),
- stypendia zagraniczne (programy KOLUMB, KWERENDA),
- stypendia dla naukowców zagranicznych zainteresowanych prowadzeniem badań naukowych

• w polskich placówkach naukowych,

- stypendia konferencyjne.
- Wspieranie rozwoju warsztatów naukowych (program NOVUM, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program SUBIN).
- Wspieranie transferu technologii – wspieranie wdrożeń innowacyjnych, pomocy doradczej i przygotowania projektów innowacyjnych (program INNOWATOR).
- Programy wydawnicze (MONOGRAFIE, TRANSLACJE, WYDAWNICTWA).
- Program wspierania zasłużonych towarzystw naukowych.

W naszym uniwersytecie z funduszy Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej korzystały najefektywniej wydziały matematyczno-przyrodnicze, głównie w programach wspierania rozwoju warsztatów naukowych (MILAB i SUBIN). Uzyskano również 2 subsydia profesorskie (Wydział Humanistyczny i Wydział Chemii) oraz kilka stypendiów dla młodych naukowców. W 2006 roku złożono projekt o dofinansowanie modernizacji i wyposażenia pomieszczeń zielnikowych na Wydziale BiNoZ, 2 projekty inwestycyjne z Ogrodu Botanicznego oraz kilka wniosków o stypendia naukowe. Zachęcam Państwa do podjęcia starań w wykorzystaniu tegorocznej oferty FNP wspierania programów wydawniczych, stypendiów konferencyjnych i programu KWERENDA. Wielu pracowników, zwłaszcza Wydziałów Humanistycznego oraz Filozofii i Socjologii, zgłasza potrzebę środków finansowych na te rodzaje działalności naukowej.

Pełną ofertę możliwości dofinansowania badań naukowych, stypendiów krajowych i zagranicznych, zakupów aparatury badawczej, konferencji i wydawnictw oraz formularze wniosków i terminy ich składania, znajdziecie Państwo na stronach internetowych Działów Badań Naukowych, Aparatury Naukowej oraz Współpracy z Zagranicą naszego uniwersytetu, a także na stronach internetowych Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej (http://www.fnp.org.pl/aktualne_programy.html).

5. Fundusz Nauki i Technologii Polskiej

Ponownie przypominam Państwu o możliwości wykorzystania dofinansowania inwestycji aparaturowych, budowlanych i infrastruktury informatycznej z Funduszu Nauki i Technologii Polskiej. Przychodami tego funduszu są wpływy w wysokości 2% przychodów uzyskanych z prywatyzacji w danym roku budżetowym i odsetki bankowe od tych środków. Środki te są przeznaczane na wspieranie projektów badawczych zamawianych o tematyce ustalonej w Krajowym Programie Ramowym oraz wspieranie inwestycji służących potrzebom badań naukowych a także upowszechnianiu i promowaniu osiągnięć naukowych (Rozporządzenie Ministra Nauki i Informatyzacji z dnia 29 kwietnia 2005 roku, Dziennik Ustaw 05.81.714).

Zachętą do podjęcia próby ubiegania się o te fundusze mogą być ubiegłoroczne sukcesy innych jednostek. W czerwcu 2005 roku, w wyniku oceny 103 inwestycyjnych wniosków jednostek naukowych złożonych w okresie od lutego 2004 roku do lutego 2005 roku, przyznano dotacje na realizację 79 zadań. Wysokie dotacje otrzymały, między innymi następujące jednostki uniwersyteckie:

Uniwersytet Warszawski (Wydział Chemii) – 6,5 mln zł,

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Wydział Biologii, Wydział Chemii, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych, Instytut Filologii Angielskiej) – 7,8 mln zł,

Uniwersytet w Białymstoku (Wydział Matematyczno-Fizyczny i Instytut Chemii) – 3 mln zł,

Uniwersytet Jagielloński (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi) – 1,74 mln zł,

Uniwersytet Gdański (Wydział Chemii, Wydział Biologii, Geografii i Oceanologii) – 1,67 mln zł.

Uniwersytet Śląski (Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii, Instytut Fizyki) – 1,18 mln zł,

Uniwersytet Wrocławski (Instytut Biochemii i Biologii Molekularnej) – 1,1 mln zł,

Uniwersytet Zielonogórski (Wydział Inżynierii Lądowej i Środowiska, Instytut Biotechnologii i Ochrony Środowiska) – 460 000 zł. Dofinansowanie uzyskały wnioski Akademii Medycznej (1,945 mln zł) i Politechniki Lubelskiej (710 000 zł).

Medycynie (1,945 mln zł) i Politechniki Lubelskiej (710 000 zł). Jednostki naszego uniwersytetu nie korzystały dotąd z tego funduszu, wcześniej nikt również nie składał wniosków o pozyskanie tych funduszy. Obecnie, w okresie od października 2005 roku do lutego 2006 roku, pracownicy Wydziału Chemii złożyli 5 wniosków na inwestycje aparaturowe na łączną sumę 10,645 mln złotych i pracownicy Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi – 3 wnioski na sumę 233 000 złotych.

Wnioski, przyjmowane w ciągu całego roku, rozpatrywane są 1–2 razy w roku. Według zapowiedzi przedstawicieli Ministerstwa, wysokość dofinansowania z tego funduszu przewidyuje się w roku bieżącym na około 100 mln złotych. Wzory wniosków znajdziecie Państwo na stronie internetowej naszego Działu Aparatury Naukowej. Dodatkowych informacji może również udzielić pan Krzysztof Szubski z Departamentu Bazy Badawczej Ministerstwa Edukacji i Nauki (krzysztof.szubski@mein.gov.pl).

6. Stypendia naukowe dla doktorantów i młodych naukowców wszystkich kierunków w programach Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD)

DAAD jest organizacją niemieckich szkół wyższych, reprezentuje niemieckie uczelnie za granicą, wspiera współpracę naukową niemieckich uczelni z uczelniami zagranicznymi oraz informuje o możliwości prowadzenia badań naukowych w Niemczech. Aktualna oferta DAAD stwarza możliwości finansowego wspierania badań naukowych następującymi stypendiami:

- stypendiami na pobyty badawcze dla doktorantów i młodych naukowców zbierających materiały do pracy doktorskiej składanej na polskiej uczelni lub wykonujących pracę doktorską na niemieckiej uczelni oraz realizujących projekty badawcze po doktoracie,
- stypendiami Wspólnoty Naukowej im. Gottfrieda Wilhelma Leibniza (na cele jak wyżej),
- stypendiami Wspólnoty Hermanna von Helmholtza wspierającymi finansowo doktorat na niemieckiej uczelni lub realizację badań naukowych po doktoracie,
- stypendiami naukowymi w Niemczech na pobyty badawcze dla naukowców po doktoracie. Stypendia te finansują badania w zakresie nowoczesnych zastosowań biotechnologii (stypendium Federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań Naukowych) oraz dziedziny Pharma Research i Diagnostics Research (stypendia firmy Roche Diagnostics i DAAD).

Czas trwania stypendiów, limity wieku dla ubiegających się o stypendia, terminy składania wniosków oraz szczegółowe informacje znajdziecie Państwo na stronach www.daad.pl.

7. Programy Ramowe Unii Europejskiej

Realizacja Programów Ramowych UE rozpoczęła się w 1984 roku i początkowo miała charakter wspólnego prowadzenia badań i wymiany kadry naukowej w kilku obszarach badawczych. Pierwsze jak (3. PR, 4. PR i 5. PR) dawały szansę małym zespołom koncentrującym się na rozwiązywaniu konkretnych problemów badawczych i rozwoju technologii użytecznych dla partnerów przemysłowych, a tworzone wówczas programy europejskie były kontynuacją wcześniejszych krajowych. Udział Polski w 4. Programie Ramowym (1995–1998) był minimalny, mimo że mogliśmy już wówczas korzystać z jego funduszy jako kraj kandydujący do Unii Europejskiej. Decyzje ministerstwa z 1999 roku o stowarzyszeniu Polski z 5. Programem Ramowym, wprowadzeniu systemu wsparcia wkładu własnego projektów (projekty pomocnicze SPUB), uruchomieniu Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK), a także wynegocjowanie 30% redukcji składki do budżetu 5. PR – przyczyniły się do wzrostu udziału zespołów polskich w 5. Programie Ramowym (1999–2003). Komitet Badań Naukowych podjął wówczas decyzję o zwiększeniu roli koordynacyjnej KPK i zwiększeniu jego budżetu. Staraniem KPK, któremu Komisja Europejska powierzyła prowadzenie akcji informacyjnej i działań lobbujących dla krajów kandydujących do Unii Europejskiej, wprowadzono 2 nowe konkursy: NAS-1 (dołączenie do biegnących projektów) i NAS-2 (tworzenie Centrów Doskonałości). KPK prowadził w całym kraju warsztaty pisania wniosków o projekty, konsultacje dla wnioskodawców i szkolenia na temat procedury tworzenia Centrów Doskonałości (CD) i Centrów Kompetencji (CK). Głównymi zadaniami CD jest organizacja i prowadzenie kursów, szkoleń, warsztatów czy konferencji krajowych i międzynarodowych, szkolenie doktorantów, nawiązywanie kontaktów międzynarodowych. Badania naukowe nie są najważniejszym celem CD, a wysokość ich finansowania w centrach, wynosi zwykle około 25% budżetu pozyskiwanych przez nie projektów. Inicjatywa Krajowego Punktu Kontaktowego doprowadziła, w latach 2001–2002, do utworzenia 157 polskich Centrów Doskonałości, które w programie NAS-2 uzyskały dla Polski kwotę dofinansowania w wysokości 26 mln €. W 2004 roku dokonano weryfikacji jakości tych centrów i status doskonałości pozostawiono tylko dla 100 z nich. W Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej status taki uzyskało w 2004 roku Centrum Doskonałości "Nowe materiały – technologie, właściwości, zastosowania", działające w ramach Wydziału Chemii. Równocześnie z powstającymi w Polsce Centrami Doskonałości, utworzono 26 Centrów Zaawansowanych Technologii (CZT) i oba te przedsięwzięcia, decyzjami ministerstwa, wspierane były finansowo z funduszy strukturalnych, a w niektórych działaniach nawet na zasadzie wyłączności. Ostatecznie, udział Polski w 5. PR to 1331 zespołów uczestniczących w 1040 projektach, co w opinii ekspertów osiągnięto głównie dzięki aktywności KPK, jego pomocy w tworzeniu Centrów Doskonałości i ich wejściu w projekty europejskie. Jednak w ocenie Komisji Europejskiej, "współczynnik sukcesu" finansowania projektów (w odniesieniu do potencjału badawczego lub ludności), lokował Polskę na ostatnich miejscach wśród krajów europejskich.

Na lata 2002–2006 ogłoszono 6. Program Ramowy UE z budżetem 16,5 mld € i rocznym finansowaniem w wysokości 3,3 mld €. Jego tematycznymi priorytetami były: genomika i biotechnologia dla zdrowia człowieka (BIO), technologie społeczeństwa informatycznego dla zdrowia człowieka (IST), nanotechnologie i nauka o materiałach (MAT), aeronautyka i przestrzeń kosmiczna (AERO), jakość i bezpieczeństwo żywności (FOOD), energia (ENE), transport (TRA), zmiany globalne (ECO), obywatele i sprawowanie władzy w społeczeństwie

BADANIA NAUKOWE

opartym na wiedzy (SOC). Sposoby starania się o środki finansowe mogły być indywidualne, instytucjonalne lub w formie międzynarodowego konsorcjum na projekty badawcze (IP – projekty zintegrowane, STREP – celowe projekty badawcze), sieci doskonałości (NoE), akcje koordynujące (CA), akcje wspierające (SSA), system stypendiów Marii Curie (ToK, RTN, stypendia indywidualne). Dofinansowanie projektów 6. PR wyniosło do 60% kosztów ponoszonych przez jednostkę na rzecz projektu ze środków krajowych, a koszty pośrednie wyniosły 20% kosztów bezpośrednich z wyłączeniem kosztów zakupów aparatury.

Uczestnictwo naszego uniwersytetu w 5. i 6. Programie Ramowym UE było niewielkie. W 5. PR tylko jeden zespół (z Zakładu Biochemii Wydziału BiNoZ) realizował projekt finansowany w wysokości 68 400 €. Do 6. PR złożono z UMCS 22 wnioski, z czego realizowano tylko 5, a w tym: 2 z Wydziału BiNoZ z dofinansowaniem 226 000 € oraz 3 z Wydziału Chemii dofinansowane w wysokości 307 000 €. System stypendialny Marii Curie, z którego w 6. PR mogły korzystać zarówno instytucje naukowe (stypendia instytucjonalne: sieci naukowo-badawcze, szkolenie początkujących naukowców, konferencje i kursy szkoleniowe), jak i indywidualni naukowcy początkujący z tytułem magistra lub posiadający już dłuższe doświadczenie badawcze (stypendia indywidualne: stypendia wyjazdowe i przyjazdowe, europejskie stypendia MC), a także granty dla najlepszych zespołów, również nie były wykorzystywane efektywnie przez pracowników naszego uniwersytetu. Dla porównania naszej aktywności w ubieganiu się o uczestnictwo w 6. PR, poniższy wykaz przedstawia liczbę wniosków składanych i realizowanych w innych uniwersytetach:

- Uniwersytet Warszawski – złożono 234, finansowano 43,
- Uniwersytet Jagielloński – złożono 196, finansowano 39,
- Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu – złożono 106, finansowano 26,
- Uniwersytet Łódzki – złożono 76, finansowano 19,
- Uniwersytet Wrocławski – złożono 63, finansowano 12,
- Uniwersytet Gdański – złożono 55, finansowano 10,
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – złożono 49, finansowano 9,
- Uniwersytet Śląski w Katowicach – złożono 36, finansowano 5,
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – złożono 26, finansowano 5,
- Uniwersytet w Białymstoku – złożono 25, finansowano 5.

6. PR kończy się, większość terminów ostatnich konkursów upłynęła w kwietniu lub maja w pierwszym półroczu 2006 roku. Bilans 5327 projektów, realizowanych w krajach Unii Europejskiej do stycznia 2006 roku, wykazuje, że w 6. PR wykorzystano tylko 54% całego budżetu tego programu. Również w Polsce 6. PR był realizowany z małym sukcesem, w 803 projektach uczestniczyło 1116 polskich partnerów ("współczynnik sukcesu" – 12%). Za główne przyczyny tej sytuacji uważa się mały udział dużych zespołowych projektów, słabą współpracę nauki z gospodarką, brak partnerów przemysłowych w projektach i związany z tym zanikomy transfer technologii do przemysłu, a jeśli już, to do przemysłu zagranicznego, a nie polskiego. Dodatkowym czynnikiem braku naszego sukcesu jest dysproporcja między liczbą osób wyjeżdżających z Polski a obcokrajowcami zainteresowanymi pracą w Polsce, co wynika głównie z małej atrakcyjności naszej oferty. Obecnie utworzono w MEiN Departament Wdrożeń i Innowacji, którego celem ma być efektywna współpraca z wnioskodawcami na rzecz poprawy tej sytuacji oraz stwarzanie warunków dla praktycznego wykorzystania nauki.

Uczestnictwo Polski w 5. i 6. PR dało również i pewne wymierne sukcesy, zwłaszcza:

- zapoczątkowanie modernizacji infrastruktury badawczej skupiającej inwestycje w 100 Centrach Doskonałości i 26 Centrach Zaawansowanych Technologii, które są podstawowym ogniwem Europejskiej Sieci Doskonałości (NoE),
- stworzenie systemu 25 Polskich Platform Technologicznych integrujących sektory polskiego przemysłu,
- możliwość edukacji polskich naukowców w najlepszych ośrodkach europejskich i stworzenie możliwości pracy dla młodych naukowców, głównie z Ukrainy, Białorusi i Rosji w polskich instytucjach naukowych (w ramach programu stypendiów Marii Curie).

Zdaniem ekspertów, aby zapewnić nasz sukces w 7. PR (2007–2013), Polska powinna koncentrować się na zintegrowanych dużych inicjatywach technologicznych opartych na krajowych potrzebach gospodarczych. Przewiduje się, że doskonałym instrumentem do takich działań są Polskie Platformy Technologiczne, których zadaniem jest integracja polskich przedsiębiorstw z poszczególnymi sektorami gospodarczymi wokół europejskich i krajowych inicjatyw badawczo-technologicznych oraz pogłębienie ich współpracy z jednostkami naukowymi. Działania te powinny pozwolić na przygotowanie ambitnych krajowych programów badawczo-rozwojowych dotyczących strategicznie ważnych sektorów gospodarki, które stałyby się elementem Krajowego Programu Ramowego, integrację kluczowych partnerów badawczych i gospodarczych wokół tworzonych strategii, mobilizację istotnych środków publicznych i prywatnych, krajowych i zagranicznych, a także optymalne wykorzystanie funduszy strukturalnych. Aktualnie w Polsce istnieje 25 Platform Technologicznych wspieranych przez resorty: Ministerstwa Edukacji i Nauki, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska i Ministerstwo Obrony Narodowej. Uczestnikami Polskich Platform Technologicznych są kluczowi partnerzy przemysłowi, przedsiębiorstwa, izby i agencje gospodarcze, instytuty naukowe oraz uczelnie.

Budżet 7. PR planowany jest w wysokości 54,2 mld €, co daje finansowanie 7,7 mld €/rok. Ustalono finansowanie do 75% całkowitych kosztów projektów, kosztów bezpośrednich do 50% (badania i wdrożenia), kosztów pośrednich – 25%, szkoleń oraz nakładów na rozwój kariery naukowej – do 100% kosztów całkowitych. Zasady uczestnictwa zostały podane w listopadzie 2005 roku, zatwierdzenie szczegółowego programu planowane jest w maju 2006 roku, a ogłoszenie pierwszych konkursów w grudniu 2006 roku. Jednak przy obecnych opóźnieniach, będzie to raczej początek roku 2007.

Struktura 7. PR zakłada podział na 4 szczegółowe programy:

- **Kooperacja (Collaborative Research)** – w ramach tego programu zaproponowano następujące priorytety:
  - zdrowie – Polska zaproponowała swój udział głównie w ramach realizacji badań: zdrowot-

ność dzieci, szczególnie groźne choroby onkologiczne i układu krążenia, alfa-immunoterapia w chorobach nowotworowych,

- żywność, rolnictwo i biotechnologia – biotechnologia, bioinformatyka, biologia molekularna, genomika, jakość i bezpieczeństwo żywności, zrównoważone rolnictwo,
  - ICT – inżynieria oprogramowania, wspomaganie decyzji, sieci inteligentne, telekomunikacyjne i teleinformatyczne nowej generacji, informatyzacja, optoelektronika, telemedycyna, bezpieczeństwo cyfrowe, bezpieczny Internet,
  - nanonauki, nanotechnologie i nowe technologie produkcyjne – zaawansowane i inteligentne materiały, technologie, procesy i produkty, systemy wyspecjalizowane, elektronika użytkowa, mechatronika,
  - energia – paliwa oparte na wodorze, energie odnawialne, ogniwa paliwowe, fotowoltaika, biopaliwa, biomasa oraz odpady miejskie i rolne,
  - środowisko, w tym zmiany klimatyczne – monitorowanie zanieczyszczeń wody, powietrza, gleby, ochrona lasów, ochrona przed klęskami żywiołowymi, ostrzeżenie przed powodzią, rozwój metod laboratoryjnych alternatywnych do doświadczeń nad zwierzętami, różnorodność biologiczna,
  - transport, w tym aeronautyka – oszczędny, bezpieczny, zrównoważony transport,
  - nauki socjoekonomiczne i humanistyczne – ekonomia, zrównoważony rozwój, dziedzictwo kulturowe, historia, filologia, socjologia, filozofia,
  - badania na rzecz bezpieczeństwa i badania kosmiczne – ochrona infrastruktury instalacji chemicznych, system wspomaganie decyzji w zarządzaniu kryzysowym w aglomeracjach, ochrona przed promieniowaniem, GMES – global monitoring of environment and security.
- **Idee (Frontier Research)** – według propozycji Komisji Europejskiej nakłady na ten program są planowane w wysokości 11,9 mld €. Celem programu jest stymulowanie kreatywności i doskonałości badań europejskich, zwłaszcza badań podstawowych, oraz w odniesieniu do młodych naukowców i nowych grup badawczych.

• **Zasoby ludzkie (Human Potential)** – program obejmuje wspieranie mobilności naukowców i zwiększenie wsparcia dla najlepszych badaczy oraz stworzenie dla nich atrakcyjnych warunków pracy w Europie, między innymi poprzez dalsze likwidowanie barier prawno-administracyjnych.

• **Zdolności naukowe (Research Capacity)** – program służący zwiększeniu potencjału w dziedzinie badań i innowacji poprzez realizację następujących działań: infrastruktury badawczej, małe i średnie przedsiębiorstwa, regiony wiedzy, potencjał badawczy, nauka w społeczeństwie, współpraca z krajami trzecimi.

Dodatkowe informacje szczegółowe: http://europa.eu.int/comm/research/index_en.cfm <http://www.cordis.lu/fp7> lub <http://www.bob.uw.edu.pl/EPB/7pr-info.htm>.

Ministerstwo Edukacji i Nauki, dla poprawienia sukcesu finansowania projektów polskich zespołów w 7. PR, zapowiada wprowadzenie pewnych ułatwień poprzez:

- zmianę uregulowań prawnofinansowych wewnętrznych przepisów jednostek uczestniczących w 7. PR,
- finansowanie (w wysokości 100–200 tysięcy zł) wstępnej fazy przygotowywania wniosków projektów, których koordynatorami będą polscy naukowcy (konkurs "granty na granty"),
- wsparcie dla Centrów Doskonałości i Platform Technologicznych, których zadaniem ma być zbliżenie nauki do przemysłu,
- promocję stypendiów Marii Curie.

Decyzja o zmianach uregulowań prawnofinansowych, zwłaszcza w sprawie wydawania środków pozabudżetowych, jest szczególnie oczekiwana. Krajowi beneficjenci funduszy pozyskiwanych na realizację projektów, wskazują na znaczne utrudnienia w wydawaniu tych funduszy. Ministerstwo Edukacji i Nauki zapowiada skierowanie do uczelni zalecenia o wynagrodzeniach dla uczestników programów ramowych UE ze środków pozabudżetowych. Wówczas ta regulacja powinna zostać wprowadzona do statutu uczelni.

Dużym administracyjnym utrudnieniem, dla realizujących w uniwersytetach Programy Ramowe, jest również konstrukcja umowy o przeniesieniu (na rzecz uniwersytetu) autorskich praw majątkowych do utworów wykonywanych w ramach programu. W rozwiązaniu tego problemu bardzo pomocna okazała się inicjatywa Uniwersyteckiej Komisji Programów Międzynarodowych (UKProM), która zaprosiła do dyskusji i opracowania wzoru umowy najwybitniejszych prawników polskich (Zespół UKProM ds. Własności Intelektualnej). Umowa taka, dopracowana następnie w szczególności w Uniwersytecie Jagiellońskim, została nam przekazana dzięki uprzejmości Prorektora ds. Badań i Współpracy Międzynarodowej UJ – profesora Szczepana Bilińskiego. Będzie ona dostępna dla wszystkich, których projekty zostaną zaakceptowane do finansowania w 7. PR.

Mam nadzieję, że w przygotowaniach do naszego udziału w 7. Programie Ramowym oraz innych europejskich programach badawczych, pomocą dla Państwa będzie, należący do sieci Krajowego Punktu Kontaktowego (<http://www.kpk.gov.pl>), nasz Branżowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych Unii Europejskiej (mmarszal@ramzes.umcs.lublin.pl). Jednostka ta, wcześniej funkcjonująca w strukturze Działu Współpracy z Zagranicą UMCS, została włączona w listopadzie ubiegłego roku do utworzonego Działu Projektów i Funduszy Zewnętrznych naszego uniwersytetu. Do jej zadań należy udzielanie bieżących informacji, prowadzenie szkoleń, pomoc w poszukiwaniu kooperantów, w przygotowywaniu wniosków oraz zarządzaniu projektami.

Anna Tukiendorf

ERASMUS

Student Erasmus

– jak to działa?

Z roku na rok coraz szersze grono studentów ma dostęp do informacji o programie Erasmus. Dzięki temu może wyjechać na studia za granicę. W tym semestrze na Wydziale Pedagogiki i Psychologii ruszyła szeroka akcja informująca o możliwościach wymiany międzynarodowej. Na każdym wydziale UMCS wprowadzono funkcję Studenckich Rzeczników Bolońskich. Jej celem jest szerzenie idei bycia mobilnym studentem, który część studiów spędza poza macierzystą uczelnią. Program Erasmus wspiera uczestnika w zdobywaniu nowego doświadczenia zawodowego, szlifowaniu języka, zawieraniu międzynarodowych przyjaźni oraz promowaniu swojej uczelni i Polski. „Ogólnym celem programu jest podniesienie jakości w europejskim szkolnictwie wyższym poprzez szerszą współpracę z krajami trzecimi i wspieranie w ten sposób rozwoju zasobów ludzkich oraz promowanie dialogu i pogłębianie zrozumienia między narodami i kulturami” <http://www.socrates.org.pl/mundus/>.

W tym semestrze na naszym wydziale, oprócz akcji promującej idee wyjazdu z programem Erasmus, pojawili się goście z kraju tulipanów. 14 lutego uroczystie przywitaliśmy dwie Holenderki: Rosalię i Viktorię, które przyjechały do nas na 3 miesiące. W spotkaniu brali udział Koordynatorzy Wydziałowi ds. współpracy z zagranicą: prof. Ryszard Kucha i dr Dorota Zdybel oraz studentki Kinga Gniewek i Karolina Sobot, które są członkiniami Erasmus Student Network (ESN). Organizacja ma za zadanie zapiekowanie się przyjezdnymi: pokazanie najbliższych sklepów, punktu ksero, udzielenie pomocy w załatwieniu spraw administracyjnych i załagodzeniu szoku kulturowego.

Dziewczyny szybko zawarły nowe przyjaźnie ze studentkami, do czego przyczynił się Erasmus Student Network ESN. Mogły spotkać się ze wszystkim

Od lewej góry rząd: dr D. Zdybel i prof. R. Kucha, od lewej na dole: Kinga Gniewek i Karolina Sobot

Erasmusami przebywającymi aktualnie na UMCS. Wspólnie z Amerykanami, Hiszpanami, Litwinkami, Bułgarami

mogły poznawać uroki „Lublin by night”. Dr Dorota Zdybel, odpowiedzialna za układanie planu dla naszych zagranicznych gości, przeznaczyła kilka dni w tygodniu na praktyki w różnorodnych placówkach wartych poznania, co miało służyć rozbudzeniu zainteresowania naszym systemem kształcenia. Była to m.in. Szkoła Podstawowa nr 6 im. R. Traugutta w Lublinie, Szkoła Podstawowa nr 27 im. Marii Montessori w Lublinie. Integracja dzieci polskich z Holenderkami przebiegała błyskawicznie. Po przywitaniu się i przedstawieniu grupie uczniowie zaprosili studentki do zabawy, a one z zapałem przyłączyły się do wspólnej pracy. Obie strony były bardzo zadowolone, mimo istniejącej bariery językowej.

Na wydziale dziewczyny uczestniczyły w zajęciach m.in. z pedagogiki przedszkolnej, pedagogiki specjalnej, poznawania szkoły Marii Montessori, z dydaktyki, polityki Polski XX wieku, historii Lublina, także w lektoracie języka polskiego oraz w grach i zabawach. Część zajęć wykładowcy prowadzili po angielsku. Lekcje prowadzone w języku polskim tłumaczyli studenci zaprzyjaźnieni z Rosalią i Viktorią. Traktowali to jako możliwość sprawdzenia swoich umiejętności językowych. W czasie wolnym dziewczyny zwiedzały Lublin i okolice. Już w pierwszym tygodniu pobytu, zaopatrzone w słownik angielsko-polski i przewodnik, wybrały się do Warszawy. Były wstrząśnięte widokiem obozu koncentracyjnego na Majdanku. Stwierdziły, że istnienie takich pomników jako świadectwo zbrodni, powinno istnieć ku przestrodze dla następnych pokoleń. Zakopane odwiedziły ze studentkami wydziału. Nie mogłyby powiedzieć, że były w Polsce, gdyby nie spróbowały oscypków czy polskich ruskich pierogów, które zachwalały.

Niestety, czas pobytu dziewczyn upłynął bardzo szybko i 11 maja musieliśmy z wielkim żalem je pożegnać. Razem z opiekunem naukowym, panią dr Zdybel, studenci Samorządu przygotowali pożegnanie. Był quiz sprawdzający praktyczne umiejętności języka polskiego, rozmowy na temat różnic kulturowych, wymiana wrażeń oraz ostatnie pamiątkowe zdjęcia, drobne upominki i ciepłe słowa. Na zakończenie pobytu dziewczyny zaskoczyły Polaków przygotowanymi holenderskimi przekąskami i upieczonymi ciastami.

Wymiana Holandia–Polska była owocna. Obie strony wyniosły miłe wspomnienia. My liczymy na rozpromowanie dobrego wizerunku UMCS oraz Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Mamy nadzieję, że za rok liczba Erasmusów ulegnie co najmniej podwojeniu.

Karolina Sobot
Studencki Rzecznik Boloński
Wydziału Pedagogiki i Psychologii

Rosalia i dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 27

Zdjęcie pożegnalne: Włodzimierz Pawelec – Samorząd, Rosalie, Victoria, Karolina Sobot – Samorząd

Rosalie i Viktoria – postrzeganie Polski przez obcokrajowca

Z AKADEMICKICH AREN SPORTOWYCH

Międzywydziałowe Mistrzostwa UMCS w halowej piłce nożnej

W dniach 10 marca – 12 kwietnia odbyły się kolejne już Międzywydziałowe Mistrzostwa UMCS w halowej piłce nożnej. Dyscyplina ta cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem. Także w tym roku w rozgrywkach wzięło udział ponad 30 zespołów. Tradycyjnie najwięcej ekip reprezentowało Wydział Prawa i Administracji, jednak najlepsza okazała się Lingwistyka.

Zespoły zostały podzielone na osiem grup eliminacyjnych, z których do dalszych rozgrywek awansowały po dwie najlepsze drużyny. Eliminacje grupowe zakończyły się 27 marca, po czym przystąpiono do rozgrywania meczu 1/8 finału. Faworyci turnieju – Lingwistyka (kpt. Szymon Mikeska) oraz Prawo/Ekonomia V rok (kpt. Mirosław Bielak) przeszli tę fazę rozgrywek bez większych problemów. Po niezwykle zaciętym meczu Ekonomia I r. (późniejszy srebrny medalista) pokonała Ekonomię/ZiM IV r. (kpt. Tomasz Bednarczyk) 3:2, do przerwy przegrywając 0:2. W meczach ćwierćfinałowych niespodziewane trudności miała Lingwistyka, która dopiero w rzutach karnych pokonała Geografię II r. (kpt. Piotr Daszko). 11 kwietnia rozegrano mecze 1/2 finału. Lingwistyka tym razem bardzo pewnie pokonała Politologię/SM V r. (kpt. Andrzej Gluszczyk) 5:1, zaś po bardzo wyrównanym meczu Ekonomia I r. zwyciężyła Prawo/Ekonomię V rok 7:5 (3:3). Tym samym 12 kwietnia w meczu o trzecie miejsce zmierzyły się Prawo/Ekonomia V r. oraz Politologia/SM V r. Lepsi okazali się studenci Wydziałów Prawa i Ekonomicznego, pokonując politologów 6:4. W wielkim finale po najciekawszym meczu turnieju debiutanci z I roku ekonomii nieznacznie ulegli Lingwistyce 7:9 (3:2). Młodzi zawodnicy zasługują na duże słowa uznania, szczególnie, że w drużynie zwycięzców występowało wielu byłych i obecnych reprezentantów naszej uczelni.

Dla najlepszych drużyn nagrody ufundował "tradycyjny" sponsor Mistrzostw UMCS – PLUS GSM oraz Klub Uczelniany AZS UMCS. Najlepsze drużyny otrzymały gratulacje oraz nagrody z rąk dra Krzysztofa Iwańczuka – pełnomocnika Rektora UMCS ds. studenckich oraz mgra Krzysztofa Krawczyka – kierownika SWFiS UMCS.

W całym turnieju zostało rozegranych ponad 60 spotkań, co na pewno jest doskonałą promocją sportu w środowisku akademickim. Nie pozostaje mi nic innego, jak zachęcić do udziału w kolejnych imprezach z cyklu Mistrzostw UMCS, które w tym roku akademickim organizujemy pod hasłem "Uniwersytet na sportowo". Oprócz halowej piłki nożnej rozegrane zostaną zawody w ergometrze wioślarskim, koszykówce, siatkówce plażowej oraz street baskecie.

Skład zespołu zwycięzców: Lingwistyka – Szymon Mikeska, Maciej Ziółkowski, Paweł Świątkowski, Paweł Kamiński, Łukasz Stacharzewski, Artur Grzelak.

Jakub Kosowski

Szóste miejsce siatkarek UMCS w Mistrzostwach Polski Uniwersytetów

W dniach 21–23 kwietnia 2006 r. odbyły się Mistrzostwa Polski Uniwersytetów w siatkówce kobiet. Po kilku latach chudych nasza ekipa zanotowała bardzo udany występ i zajęła szóste miejsce wśród piętnastu uczelni.

Przed dwoma laty nasza ekipa, dysponując dość silnym składem, zajęła w tej dyscyplinie dopiero dziewiąte miejsce. Rok później prowadzenie sekcji przejął trener Jacek Rutkowski. Jadąc na zawody, trener naszej reprezentacji miał do dyspozycji kilka młodych zawodniczek, które od niedawna są studentkami UMCS. Tym samym wynikiem była wielką niewiadomą. Nasze siatkarki trafiły do trudnej grupy C, wraz z KUL-em, Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Uniwersytetem Opolskim (złotymi medalistkami poprzednich mistrzostw). Po pewnej wygranej z zawodniczkami z Krakowa 2:0 (18,10), nasza reprezentacja przegrała z Opolem 0:2 (21,15) oraz pokonała KUL 2:0 (17,23). Dzięki niespodziewanej porażce opolank w meczu z Krakowem, nasza ekipa zajęła pierwsze miejsce w grupie eliminacyjnej i awansowała do ćwierćfinału. W ćwierćfinale musiano uznać wyższość zawodniczek z Uniwersytetu Łódzkiego – gospodyń turnieju. Pozostała więc walka o miejsca 5–8. Po pewnej wygranej z Uniwersytetem Rzeszowskim 2:0 (21,22), w meczu decydującym o piątym miejscu, podopieczne trenera Jacka Rutkowskiego uległy Uniwersytetowi Śląskiemu z Katowic 0:2 (18,16). Szóste miejsce w gronie piętnastu uczelni należy uznać za spory wyczyn, szczególnie że najlepsze ekipy dysponowały zawodniczkami, które na co dzień grają w ligach państwowych. Warto jednak zauważyć istotną zmianę sił w porównaniu z poprzednimi mistrzostwami. Złoty medalista sprzed dwóch lat – Uniwersytet Opolski, zajął dopiero dwunaste miejsce! Brązowy medalista – Uniwersytet Rzeszowski, uplasował się na siódmej pozycji. Jedynasty przed dwoma laty UAM Poznań w tegorocznym turnieju zajął czwartą pozycję. Na przytoczonych przykładach widać, jak wiele może się wydarzyć w żeńskiej siatkówce przez dwa lata. Być może w następnych mistrzostwach to nasze siatkarki sprawią tak miłą niespodziankę...

Skład reprezentacji UMCS:

Joanna Łoś – studia doktoranckie
Wydział Politologii
Kinga Pijas – III r. politologii
Agnieszka Kuźma – I r. ekonomii
Anna Ignatowicz – III r. filologii angielskiej
Ewa Naklicka – IV r. ekonomii
Dagmara Lipian – I r. pedagogiki
Renata Struzik – I r. politologii
Karolina Pisiewicz – I r. politologii
Agnieszka Kamińska – IV r. politologii
Karolina Grzegorzczak – III r. prawa
Trener: mgr Jacek Rutkowski

Klasyfikacja końcowa:

1. Uniwersytet Szczeciński
2. Uniwersytet Warszawski
3. Uniwersytet Łódzki
4. UAM Poznań
5. Uniwersytet Śląski Katowice
6. UMCS Lublin
7. Uniwersytet Rzeszowski
8. Uniwersytet Jagielloński Kraków
9. Uniwersytet Gdański
10. UMK Toruń
11. Uniwersytet Wrocławski
12. Uniwersytet Opolski
13. UWM Olsztyn
14. KUL Lublin
15. Uniwersytet w Białymstoku

Jakub Kosowski

Rewelacyjny występ sekcji wspinaczki sportowej w Mistrzostwach Polski Szkół Wyższych

Przed wyjazdem na Mistrzostwa do Warszawy trener Jerzy Czerwiński był optymistą i wierzył w sukces drużyny, jednak, to co się wydarzyło, przeszło jego najśmielsze oczekiwania. Szóste miejsce wśród uniwersytetów przed dwoma laty zostało zamienione na medale w klasyfikacji ogólnej wszystkich typów uczelni!

Mistrzostwa rozegrano 8 kwietnia 2006 r. w Warszawie. Organizatorem zawodów był AZS Środowisko Warszawa. Do zawodów zostało zgłoszonych aż 34 uczelni wśród kobiet i 38 wśród mężczyzn. Tym samym w zawodach wzięło udział kilkaset osób. Poziom był więc bardzo zróżnicowany. Rywalizowano w dwóch konkurencjach: na trudność i na czas. Suma punktów w obu konkurencjach zdobyta przez trzy najlepsze zawodniczki oraz sześciu najlepszych mężczyzn składała się na wynik końcowy. Należy przy tym zauważyć, że prowadzono oddzielną klasyfikację dla kobiet i dla mężczyzn.

W zawodach na trudność 5. miejsce w klasyfikacji uniwersytetów zajęła Sandra Bauer, zaś 7. była Maja Mościcka. Ponad to Katarzyna Rzepka była 14., a Agniesz-

ka Radochońska – 17. W zawodach na czas Sandra Bauer zajęła także 5. miejsce. Maja Mościcka uplasowała się na 9. pozycji, Agnieszka Radochońska na 14., zaś Katarzyna Rzepka na 16. Pozwoliło to na zajęcie w klasyfikacji końcowej drugiego miejsca wśród uniwersytetów oraz trzeciego wśród wszystkich uczelni.

Wśród mężczyzn, w zawodach na trudność najlepiej zaprezentowali się: Maciej Gajewski, który zajął 10. miejsce oraz Grzegorz Pudełek, który był 14. W zawodach na czas Michał Łysakowski był 12., Grzegorz Pudełek – 15., zaś Maciej Gajewski – 17. W ostatecznym rozrachunku pozwoliło to na zajęcie pierwszego miejsca wśród uniwersytetów i trzeciego wśród wszystkich uczelni. Najlepsza okazała się reprezentacja Politechniki Warszawskiej, która od lat znajduje się w czołówce.

Kluczem do sukcesu naszej ekipy okazał się bardzo wyrównany poziom. Co prawda nasi zawodnicy nie zdobyli medali indywidualnie, jednak to że plasowali się w pierwszej i drugiej dziesiątce pozwoliło na zdobycie medali w klasyfikacji końcowej. Ogromna w tym zasługa trenera Jerzego Czerwińskiego, który od wielu

lat prowadzi sekcję i dba o rozbudowę ścianki wspinaczkowej UMCS. Warto zauważyć, iż UMCS dysponuje jedną z największych ścianek wspinaczkowych w Lublinie. Jest ona stale rozbudowywana i ulepszana. Osoby, które zastanawiają się, gdzie w obiektach UMCS może zmieścić się duża ścianka wspinaczkowa, śpieszę poinformować, iż znajduje się ona w pawilonie obok hali AOS. Pawilon ten miał być częścią nowego obiektu sportowego uczelni, lecz przy braku postępów w realizacji tego projektu został doskonale wykorzystany przez sekcję wspinaczki, co przyczyniło się do rewelacyjnego występu na tegorocznych mistrzostwach.

KLASYFIKACJA UNIwersYTETÓW (KOBIETY)

1. Uniwersytet Warszawski
2. UMCS Lublin
3. Uniwersytet Wrocławski

KLASYFIKACJA OGÓLNA KOBIET

1. Politechnika Warszawska
  2. Uniwersytet Warszawski
  3. UMCS Lublin
- Startowało 34 uczelnie.

KLASYFIKACJA UNIwersYTETÓW (MĘŻCZYŹNI)

1. UMCS Lublin
2. Uniwersytet Wrocławski
3. Uniwersytet Warszawski

KLASYFIKACJA OGÓLNA MĘŻCZYŹNI

1. Politechnika Warszawska
  2. AGH Kraków
  3. UMCS Lublin
- Startowało 38 uczelni.

Skład reprezentacji UMCS:

Sandra Bauer – I r. slawistyki
Mgr Maja Mościcka – pracownik CNIcJO – absolwent filologii angielskiej UMCS
Katarzyna Rzepka – V r. psychologii
Agnieszka Radochońska – V r. geografii
Maciej Gajewski – V r. politologii
Grzegorz Pudełek – studia podyplomowe na Wydz. Artystycznym
Bartłomiej Filipowicz – III r. ekonomii
Michał Janusz – III r. europeistyki
Krzysztof Wójcicki – III r. geografii
Michał Łysakowski – I r. prawa
Kamil Kuć – III r. informatyki
Trener – mgr Jerzy Czerwiński

Jakub Kosowski

Trinity College w Dublinie

Protestanckie centrum intelektualne Irlandii w XVIII wieku

Emigracja z roku 1691 zwana „Odłotem dzikich gęsi”, była kolejnym wypędzeniem z ojczyzny najwaleczniejszych Irlandczyków, którzy nie mogli się pogodzić z podporządkowaniem Anglii i protestantom. Okres, który po tym nastąpił, a szczególnie po wydaniu ustaw karnych przeciwko katolikom w latach 1695–1709, oznaczał całkowite wyrugowanie katolików z życia politycznego Irlandii. Sytuacja, w której prawo nie brało pod uwagę istnienia takiej osoby, jak irlandzki rzymski katolik będzie trwała ponad 100 lat (Ranelagh 77). Nastąpiła epoka hegemonii mniejszości protestanckiej w Irlandii nad zdecydowaną większością katolicką.

Na skutek kolejnych emigracji elit irlandzkich w XVIII wieku katolicyzm i tradycja celtycka stawały się coraz bardziej udziałem chłopów i biedoty miejskiej. Prawa wprowadzone w Irlandii po klęsce Jakuba II Stuarta nie pozwalały jednak na istnienie tu katolickich szkół i seminarium ani na kształcenie księży za granicą. Mimo zakazu istniały w większości miast i wsi, poza Ulsterem, stare kaplice katolickie oraz często budowano potajemnie nowe. Jednak jedyne świątynie Kościoła panującego nosiły legalnie miano „kościółów”. Wszystkie stare kościoły i klasztory, które ocalały w okresie reformacji także należały do anglikańskiego kościoła panującego (*Historia* 222). Wiele z nich uległo jednak ruinie a część przeznaczono na stajnie i magazyny. Mimo to w samym Dublinie działały potajemnie i miały swoje kaplice katolickie zgromadzenia zakonne franciszkanów, dominikanów, karmelitów, kapucynów, augustianów czy klarysek (*Historia* 223). Na wsiach irlandzkich msze często odprawiano w prywatnych domach lub w samym polu, w odosobnionych miejscach (scathlans) lub ruinach starych opactw. Biskupom i zakonnikom za pobyt w Irlandii groziła kara śmierci przez ćwiartowanie. W ten sposób chciano w ciągu jednego pokolenia przekształcić Irlandię w kraj protestancki (Grzybowski 242). Wszystko to działo się w Irlandii za sprawą kraju, który uważano w oświeceniowej Europie za kolebkę wolności i wzór demokratycznych instytucji (Rydz 95–97).

Katolicyzm przetrwał w Irlandii najtrudniejszy czas, który przypadł chyba na wiek XVIII (oświecenie), dzięki proboszczom wiejskim. Podobne były losy kultury celtyckiej, która przetrwała jako owa „Irlandia ukryta”, „Irlandia potajemna” w wiejskich chatkach. Zaczęły powstawać wówczas tzw. (hedge schools) szkoły żywoplotowe (pod osłoną żywoplotów), gdzie następcy gaelickich brekonów potajemnie nauczali irlandzką młodzię historii i legend ich przodków (Ranelagh 65). Mogli tam działać potajemnie potomkowie bardów i filidów jako wędrowni nauczyciele i pisarze. Zapłata za tę działalność było ich ukrywanie i

utrzymywanie. Zakwalifikowani przez Anglików do włóczęgów byli zagrożeni napiętnowaniem i zesłaniem (Grzybowski 243). Jednak już w połowie XVIII wieku z getta, do którego zepchnęli katolików prawa angielskie (popery laws) powoli wylaniała się nowa elita katolicka, która zaczęła zabiegać o stworzenie swojej reprezentacji politycznej. Na czele tego ruchu stanęli przedstawiciele rodu O’Conorów i Belenagare, wywodzący się od dawnych królów Irlandii oraz John Curry, lekarz z Dublinu. W roku 1760 założyli swoją delegaturę, której celem działań było łagodzenie praw karnych wymierzonych przeciwko katolikom. Nie pragnęli restauracji Stuartów ani przywrócenia państwa gaelickiego, lecz pewnych praw dla katolików w ramach istniejącego porządku politycznego. Opór wśród protestantów był jednak jeszcze zbyt duży, obawiali się konieczności zwrotu zagrabionych katolikom ziem – w roku 1778 w rękach katolików było już tylko 5% ziemi w Irlandii (*Historia* 217). Mimo biedy liczba ludności w Irlandii przyrastała od 2 mln na początku wieku do 4 mln w 1800 roku, co w sytuacji zepchnięcia ludności miejscowej na margines ekonomiczny będzie też powiększało. Każdy nieurodzaj powodował coraz większą klęskę głodu, który w połowie XVIII wieku miał pochłonąć około 400 tysięcy ofiar (Grzybowski 244).

W XVIII wieku rozwój Dublina, który stał się drugim miastem na Wyspach Brytyjskich po Londynie, spowodował wytworzenie się tu także protestanckiej elity intelektualnej. Symbolem sukcesów ekonomicznych irlandzkich protestantów stała się fortuna Arthura Guinnessa (1725–1803), który dorobił się majątku na produkcji ciemnego portera, czyniąc ze swego nazwiska i symbolu harfy synonimy nazwy Irlandia (Ranelagh 81). W tym samym czasie na terenie Francji syn katolickiego emigranta z Irlandii, Richard Hinnessy, po dwunastoletniej służbie wojskowej w armii francuskiej, osiadł w miejscowości Cognac i tu w roku 1765 rozpoczął produkcję koniaku, który jego nazwisko i rodzinie przyniósł sławę i pieniądze.

Chociaż niektórzy przedstawiciele elity protestanckiej przenieśli się do Londynu, to jednak znaczna część pozostała w Dublinie i tu rozpoczęła działalność opozycyjną w stosunku do rządów angielskich w Irlandii. Duże zasługi w kreowaniu tej opozycji miał Trinity College w Dublinie, bowiem to z kręgu jego absolwentów wywodzili się główni krytycy stworzonej przez Anglików sytuacji w Irlandii.

Początek tej opozycji intelektualnej dał związany z Trinity College William Molyneux zwany „pomysłowym Molyneux” (Grzybowski 248). Był filozofem, matematykiem, fizykiem przyjacielem Johna Locka, członkiem Towarzystwa

Królewskiego w Londynie i jednym z założycieli dublińskiego Towarzystwa Filozoficznego. Interesował się także żywo studiami literackimi nad językiem gaelickim. Jako przedstawiciel Trinity College w irlandzkiej Izbie Gmin walczył o prawa Irlandii w słynnym traktacie „Sprawa Irlandii...”. W traktacie powoływał się na przykład demokracji w Polsce. Po jakimś czasie traktat został na rozkaz parlamentu angielskiego skonfiskowany, a jego egzemplarz spalony na stosie przez kata (Grzybowski 249).

Obroną sprawy irlandzkiej był kolejny absolwent Trinity College, słynny pisarz i publicysta Jonatan Swift. Mimo iż nie darzył specjalną sympatią ani swej uczelni, ani Irlandii, to jednak zmuszony do powrotu z Anglii do Irlandii jako dziekan katedry św. Patryka w Dublinie bardzo krytycznie postrzegał ówczesną sytuację w tym kraju. Pierwszy z angielskich protestantów zdobył się Swift na pochwałę męstwa katolickiej Irlandii w walce z protestantami (Grzybowski). W dziele „Listy sukiennika” Swift bronił wyrobów irlandzkich przed angielskimi represjami polityczno-ekonomicznymi. Niektórzy historycy sądzą, iż był to początek tworzenia się w Irlandii nowej grupy protestantów wykazującej potrzebę niezależności od Anglii (Grzybowski 250). Jonathan Swift był jednym z najwybitniejszych literatów studiujących na Trinity College. W Dublińskiej Trinity College kształcił się także, a następnie wykładał jeden z najwybitniejszych filozofów i teologów protestanckich XVIII wieku George Berkeley. Wszystkie jego najważniejsze dzieła powstały także podczas pracy w Trinity College (Samson 543). Berkeley od 1709 roku był dyrektorem biblioteki Trinity College i znacznie przyczynił się do jej powiększenia (*La bibliothèque... 4*). Był przyjacielem Jonathana Swifta i podzielał jego poglądy na temat eksploatacji Irlandii przez Anglię, która doprowadziła ten kraj do ruiny (Ranelagh 83). Mimo iż był biskupem kościoła anglikańskiego, wykazywał sympatie do swych katolickich współziomków w Irlandii (Grzybowski 251). Berkeley wywarł duży wpływ na powstanie amerykańskiego systemu edukacyjnego, próbując osobiście organizować tam w roku 1729 swój college na Rhode Island (Samson 543).

Jednym z najwybitniejszych przedstawicieli intelektualnej elity Dublina wywodzącej się z absolwentów Trinity College w XVIII wieku był Edmund Burke, syn protestanta i katoliczki, publicysta, polityk i filozof. Jego matka i katolicycy krewni, u których się wychowywał i pod opieką których rozpoczął swą edukację spowodowała jego późniejszą sympatię do katolików nawet jako posła angielskiej Izby Gmin (Rydz 100). Edukację w Trinity College podjął Burke w roku 1744 i kształcił się tam do 1748 roku. W Trinity

College i studenckim stowarzyszeniu The Club dojrzewały jego późniejsze poglądy; tu powstał zarys późniejszego traktatu estetycznego. Burke założył w Trinity College towarzystwo historyczne. W swych pismach porównuje sytuację Irlandii i kolonistów amerykańskich, gdzie bezdusznie ich traktowanie przez Anglię doprowadziło do powstania opozycji. Myśl polityczna Burke’a, kultura tradycji i narodowej przeszłości, rola religii jako spoiwa życia społecznego legła u podstaw brytyjskiego konserwatyzmu. Burke był przeciwnikiem rewolucji francuskiej (Ranelagh 83).

Do absolwentów Trinity College należą także dramaturg i polityk R. B. Sheriden oraz pisarz i publicysta O. Goldsmith, którzy studiowali ponadto w Edynburgu i Lejdzie.

Wylaniająca się nowa inteligencja irlandzka, wykształcona w protestanckim Trinity College, gdzie wówczas wykładano także literaturę irlandzką, zaczęła się interesować celtycką przeszłością wyspy. W roku 1732 ukazał się słownik angielsko-celtycki. Pojawiły się dzieła o starożytnej kulturze Irlandii H. Mac Curtina, T. Hutchensona, m.in. nowa powieść historyczna sięgająca zarówno do dawnych dzieł Iryjczyków, jak i do nowych sukcesów protestanckich w XVII wieku.

Tworząca się elita protestancka Irlandii, w dużej części mająca poczucie odrębności także w stosunku do Celtów i katolików, zaczynała jednak nabierać coraz większego poczucia odrębności w stosunku do Anglików (Grzybowski 251). Irlandzcy protestanci mieli także świadomość swojego dorobku materialnego w Irlandii i dlatego powoli zmierzali w kierunku uniezależnienia się od Anglii. Tendencje te narodziły się szczególnie w okresie walk amerykańskich kolonii o niepodległość, co w roku 1782 doprowadziło do uzyskania przez parlament irlandzki swobody działania. Irlandia stawała się państwem coraz bardziej niezależnym. Katolicy mieli możliwość wykonywania zawodu nauczyciela, a w roku 1792 uzyskali prawo wykonywania zawodu radcy prawnego, adwokata. Zniesiono także zakaz zawierania małżeństw mieszanych między katolikami i protestantami.

We wzmocnieniu tego ruchu, któremu przewodziła protestancka inteligencja Irlandii, znaczącą rolę odegrał dubliński Trinity College. Wydaje się, że od tego czasu zaczyna wyraźnie wzrastać prestiż tej uczelni, na której jednak nadal studiowali tylko protestanci. Wśród protestanckiej elity politycznej, która rozpoczęła walkę na rzecz niezależnej politycznie Irlandii, a szczególnie wolnego parlamentu, był absolwent Trinity College prawnik, polityk Henry Gratton. Dzięki jego staraniom udało się na pewien czas w roku 1782 uzyskać niezależność parlamentu w Dublinie. Dzięki Grattonowi i jego

UNIwersYTETY ŚWIATA – IRLANDIA

działalności zaczęły się także pojawiać dość odosobnione wówczas głosy na rzecz tolerancji religijnej i równego prawa politycznego dla katolików. Jednym z pierwszych przedstawicieli tego nurtu myślenia politycznego był absolwent Trinity College W. Tone, syn anglikańskiego fabrykanta. Początkowo człowiek Irish Bar (advokatury irlandzkiej) został politykiem i utworzył w roku 1791 w Belformie tajne Towarzystwo Zjednoczonych Irlandczyków. Aby zjednać do swych poglądów katolików opublikował pamflet polityczny „Argument na rzecz katolików irlandzkich”. W roku 1792 Tone utworzył organizację o nazwie Konwencja Katolików, która miała za zadanie walkę o tolerancję polityczną i religijną.

W roku 1793 ukazał się Akt ulżenia (relief act) nadający katolikom częściowe prawa polityczne i możliwość objęcia niektórych stanowisk w państwie. Było to spowodowane sytuacją międzynarodową, głównie obawą przed rewolucyjną Francją (Grzybowski 266).

W roku 1794 nastąpiło otwarcie St. Patrick College w Carlow, pierwszego seminarium katolickiego w Irlandii (wyższej uczelni katolickiej). W roku 1795 rząd pozwolił na utworzenie katolickiego kolegium im. św. Patryka w Maynooth, gdzie odtąd legalnie kształcili się przyszli duchowni w Irlandii. Było to niezwykle ważne wydarzenie w dziejach Kościoła katolickiego w Irlandii, a kolegium w Maynooth odegrało wielką rolę w kształceniu duchowieństwa i otwierało drogę dla tworzenia uczelni katolickiej. Według Kędzierskiego w roku 1793 stworzono możliwość uzyskiwania stopni naukowych dla dysydentów (nieanglikanów) i katolików na Trinity College w Dublinie (291), co nie zaszkodziło Trinity College pozostającą nadal uczelnią anglikańską. Rząd angielski nie chciał

natomiast dopuścić do rozwoju ruchu politycznego zainicjowanego przez Towarzystwo Zjednoczonych Irlandczyków i po chwilowych ustępstwach po stłumieniu powstania irlandzkiego przez Anglię nastąpiły na przełomie XVIII i XIX wieku ograniczenia autonomii irlandzkiej. Przeciwno takiemu postępowaniu Anglików wybuchały kolejne powstania. Jednym z przywódców powstania w roku 1799 był Tone, aresztowany i skazany na śmierć przez powieszenie, popełnił w więzieniu samobójstwo. Jego imię figuruje w kalendarzu irlandzkich świętych republikańskich, jako symbol patriotycznej postawy protestanta republikańskiego (Eithir 33).

Po stłumieniu powstania w roku 1798 Anglia ponownie narzuciła Irlandii bezpośrednie rządy, a parlament w Dublinie przestał istnieć. Kolejną próbą powstania był bunt innego absolwenta Trinity College, przedstawiciela Zjednoczonych Irlandczyków Roberta Emmeta, który w roku 1803 liczył na pomoc Francuzów. Bunt został rozbity a Emmet poniósł śmierć na szubienicy. Stał się jednak bohaterem rodzącego się romantyzmu w wielu krajach Europy, w tym w Polsce. W późniejszym okresie Maria Konopnicka poświęciła mu swój wiersz „Szubienica Roberta Emmeta”, podkreślając zbieżność dziewiętnastowiecznych losów Irlandii i Polski:

Głucho bęben złowieszczy uderza:
Robert Emmet, domawiaj pacierza
Z głuchym ziemie konają łoskotem
Robert Emmet żegnaj się z żywotem:
Podniósł Emmet płonące źrenice
Na wysoką, czarną szubienicę
O Irlandio, tyś moja modlitwa
Tyś pacierzem przed ostatnią bitwą.
1908

Józef Duda

Literatura

G. Bidwell: *Irlandia*, 1970; La Bibliotheque de Trinity College Dublin, 2003; N. Dawies: *Wyspy*, 2003; *Dzieje literatur europejskich*, T. 2, 1982; *Education Ireland 2004/2005*; S. Grzybowski: *Historia Irlandii*, 1977; J. Gitlin: *Wyspa Celtów*, 1961; Ch. Hill: *Oliwer Cromwell*, 1988; *Historia Irlandii*, 1998; W. Jackson: *St. Patrick's Cathedral*, 1991; *Irlandzki Tancerz. Wybór wierszy irlandzkich (wiek XIII–XIX)*, 1981; J. Lacouture: *Jezuici. T. I Zdobywcy*, 1998; W. Lipoński: *Dzieje kultury brytyjskiej*, 2003; J. Kędzierski: *Dzieje Anglii T. I 1485–1830*, 1988; T. Munck: *Europa XVII 1598–1700*, 1998; B. O. Eithier: *Historia Irlandii*, 2000; J. H. Newman: *Idea uniwersytetu*, 1990; F. Power, G. Roli: *Irlandia*, 2005; J. B. Ranelagh: *Historia Irlandii*, 2003; H. Rashdall: *The universities of Europe. In the Middle Ages. II*, 1997; R. Rydz: *Edmund Burke na ścieżkach wolności*, 2005; G. Samson: *Historia literatury angielskiej*, 1966; G. M. Trevelyan: *Historia Anglii*, 1963; H. Zins: *Historia Anglii*, 1979.

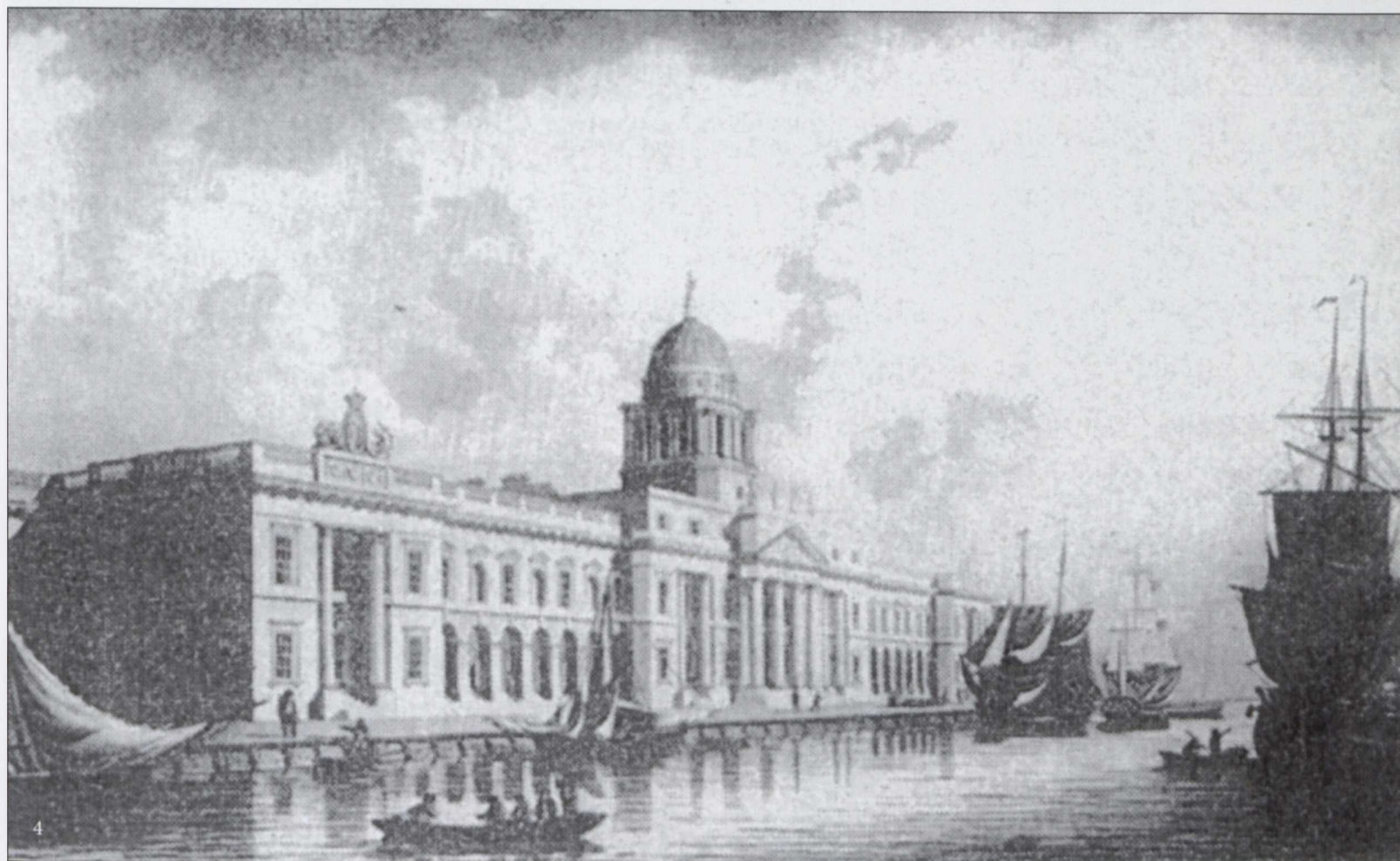
Podpisy do zdjęć

1. Osiemnastowieczna rycina biblioteki Trinity College zbudowanej przez architekta Thomasa Burgha; gmach biblioteki był wzorowany na projekcie Christophera Wrena dla Trinity College w Cambridge
2. Georg Berkeley wybitny filozof, biskup protestancki, wraz z rodziną. Berkeley był dyrektorem biblioteki Trinity College od 1709 i przyczynił się do jej znacznego rozwoju
3. Majestatyczny gmach Four Courts (Czterech Sądów) wzniesiony w roku 1785
4. The Custom House (Urząd Ceł) gmach wzniesiony w Dublinie około roku 1793 (obraz Jamesa Mattona)
5. Theobald Wolfe Tone
6. Robert Emmet

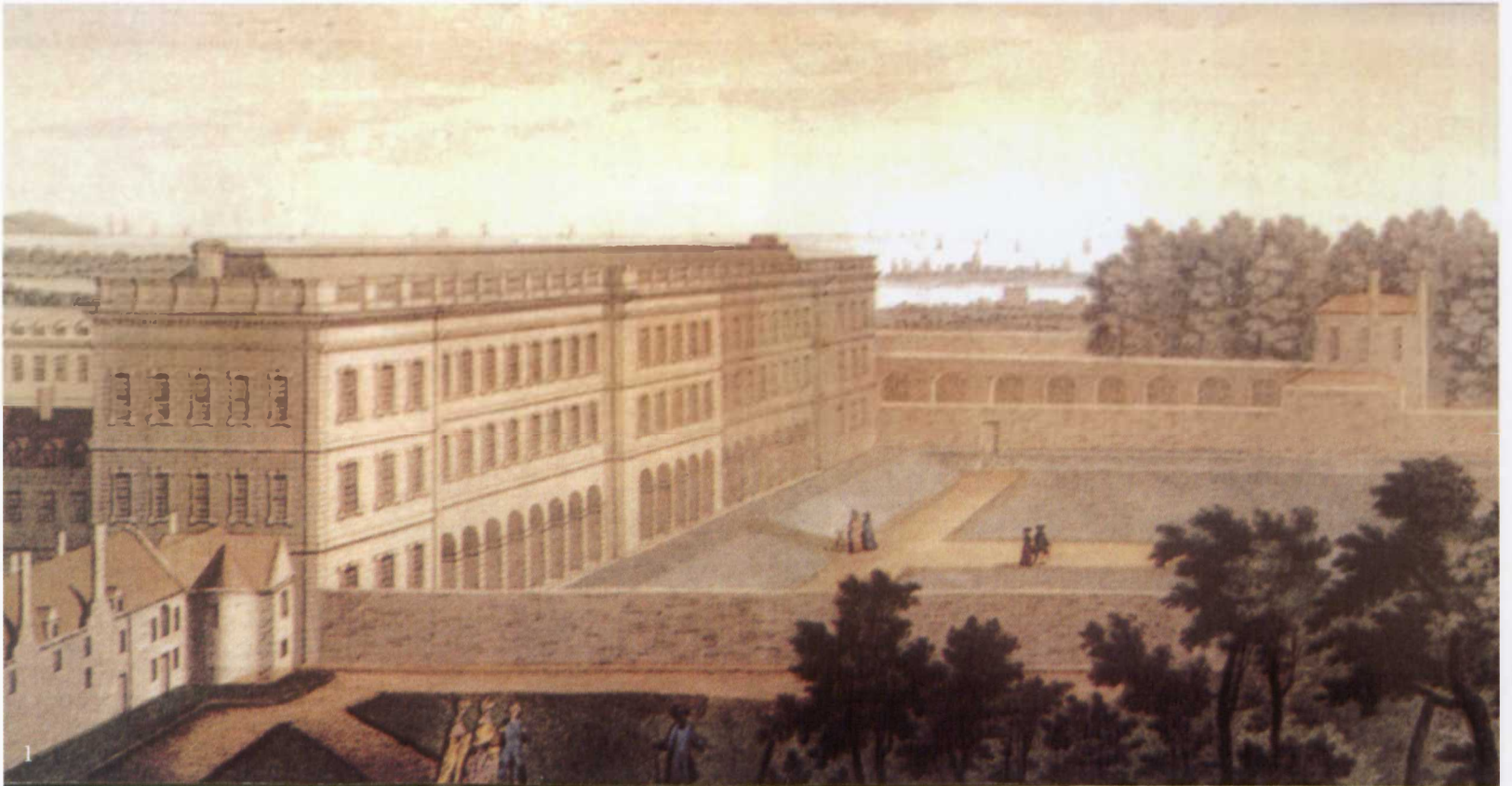

UNIwersytety Świata – IRLANDIA

UNIWERSYTETY ŚWIATA – IRLANDIA

2

WYDAWNICTWO
UMCS

Redagują: Elżbieta Mulawa-Pachol (redaktor naczelna), Maria Kopycińska-Lehun. Stale współpracują: Alicja Ciężczyk-Chmiel, Jolanta Jarzyńska, Krystyna Kapica, Elżbieta Kwiatkowska, Maria Młynarska, Katarzyna Kuć-Czajkowska, Małgorzata Samujło, Iwona Adach, Nina Zielińska, Jerzy Żywicki. Adres redakcji: Wydawnictwo UMCS, 20-031 Lublin, Plac Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1009, tel. 537-53-76, faks 537-53-02. E-mail: promocja@ramzes.umcs.lublin.pl <http://www.umcs.lublin.pl> Media, Wiadomości Uniwersyteckie. Skład i łamanie: **BiFolium**, Lublin. Druk: Zakład Usług Poligraficznych „Tekst”, 20-344 Lublin, ul. Wspólna 19.

ISSN 1233-216X

9 771233 216001

13